

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ :
กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิจิต ศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ :

กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

PROMOTING STUDENT ACTIVITIES THROUGH BUDDHIST-BASED MORAL
CLINIC CURRICULUM: A CASE STUDY OF TESSABAN 1 BAN SADAO
SCHOOL, SADAO DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
PROGRAM IN BUDDHIST STUDIES FOR DEVELOPMENT
FACULTY OF RELIGION AND PHILOSOPHY
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2025

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนว พุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
ชื่อนักศึกษา	วิจิต ศิริ
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

(พระอุดมวิจิตรเมธี, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ

(พระราชสุทิวาภิวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

กรรมการ

(พระเมธีวชิราภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี)

กรรมการ

(พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ดร.)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
ชื่อนักศึกษา	วิจิต ศิริ
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (2) ศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ และ (3) วิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 ท่าน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครอบคลุม 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการเชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุม เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงธีม (Thematic Analysis) โดยสร้างรหัสข้อมูล (Coding) และจัดกลุ่มเป็นธีมเพื่อตีความเชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านศีล การพูดจาสุภาพขึ้นเคารพกฎระเบียบมากขึ้นมีความรับผิดชอบในหน้าที่มีวินัยและความอ่อนน้อมเพิ่มขึ้น 2.ด้านสมาธิ ตั้งใจเรียนมากขึ้นควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นใช้เทคนิคผ่านลมหายใจเพื่อควบคุมสติได้ดีขึ้นมีสมาธิและความมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น 3. ด้านปัญญา ใคร่ครวญก่อนตัดสินใจมีเป้าหมายชีวิตที่ดีขึ้นสะท้อนตนเองได้รอบด้านมีวิจารณญาณและความเข้าใจชีวิตเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การส่งเสริมกิจกรรม, นักเรียน, หลักสูตรคลินิกคุณธรรม, พุทธศาสตร์

ABSTRACT

Thesis Topic	PROMOTING STUDENT ACTIVITIES THROUGH BUDDHIST-BASED MORAL CLINIC CURRICULUM: A CASE STUDY OF TESSABAN 1 BAN SADAU SCHOOL, SADAU DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE
Student's Name	Wichit Siri
Degree Sought	Master of Arts
Program	Buddhist Studies for Development
Anno Domini	2025
Advisor	Phrakhrubowonchaiwat, Dr.

This research aimed to (1) explore the concepts and theories related to the promotion of student activities at Tessaban 1 Ban Sadau School, Sadau District, Songkhla Province; (2) examine the Moral Clinic Curriculum based on Buddhist principles; and (3) analyze the implementation of student activity promotion through the aforementioned curriculum. The study employed a qualitative research methodology, gathering data from documentary research and in-depth interviews with 16 purposively selected key informants. These informants were categorized into four groups: Buddhist scholars, school administrators, students, and parents, in order to ensure diversity and comprehensiveness of perspectives. The primary research instrument was a semi-structured interview form. Data analysis was conducted through content analysis and thematic analysis, involving coding and categorizing data into themes for in-depth interpretation.

The findings revealed three key dimensions of student development: (1) (Sila) – students demonstrated more respectful speech, greater adherence to school regulations, enhanced responsibility, discipline, and humility; (2) (Samadhi) – students showed improved focus in class, better emotional regulation, and the ability to use breathing techniques to maintain mindfulness and emotional stability; and (3) (Panya) – students developed more thoughtful decision-making processes, clearer life goals, holistic self-reflection, and improved critical thinking and understanding of life.

Keywords: Activity Promotion, Students, Moral Clinic Curriculum, Buddhist Principles

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนา ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และบุคลากรทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร รวมถึงขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนา และขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก พระครูบวรชัยวัฒน์ ดร. ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่อง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคราช ทั้งในศูนย์ฯ นครศรีธรรมราชและศูนย์สงขลา รวมถึงบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ ครอบครัวและนางเอมอร ศิริ (ภรรยา) รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุนและเป็นที่กำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา

และสุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณคณะสงฆ์วัดภูเขาลง คณะพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรมที่ส่งมอบความห่วงใย กำลังใจและการสนับสนุนทางการศึกษาเพื่อความสำเร็จของผู้วิจัย และเป็นแรงใจสำคัญจนทำให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชา คุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วยเทอญ

วิจิต ศิริ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	จ
ABSTRACT	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญคำย่อ	
สารบัญ.....	
สารบัญตาราง.....	
สารบัญรูปภาพ.....	
บทที่ 1	14
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	14
1.2. คำถามการวิจัย.....	17
1.3. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	17
1.4. ขอบเขตของการวิจัย	18
1.5. วิธีดำเนินการวิจัย	18
1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
1.7. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
1.8. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	23
1.9. นิยามศัพท์เฉพาะ	24
บทที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้และการส่งเสริมกิจกรรม	25
2.1. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้.....	26
2.2. แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรม.....	35
2.3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์.....	42
2.4. บริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา	47
2.5. สรุป.....	47
บทที่ 3 ศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์.....	50
3.1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคลินิกคุณธรรม	50
3.2. กิจกรรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์.....	54

3.2.1 กิจกรรมสัญญาใจ.....	54
3.2.2 กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ.....	57
3.2.3 กิจกรรมสวดมนต์.....	65
3.2.4 กิจกรรมเจริญจิตภาวนา.....	66
3.2.5 กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญา.....	67
3.2.6 กิจกรรมชีวิตและจิตใจ.....	73
3.3. สรุป.....	54
บทที่ 4 การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์.....	77
4.1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรม.....	77
4.2. วิเคราะห์หลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์.....	82
4.3. วิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์.....	85
4.4. สรุป.....	95
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	97
5.1. สรุปผลการวิจัย.....	99
5.2. อภิปรายผล.....	106
5.3. ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม.....	110
บุคลากร.....	110
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	116
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	119
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	120
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	140
ภาคผนวก ฉ ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์.....	147
ภาคผนวก ช เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	152
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	154

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ	23
ตารางที่ 1.2 สรุปกิจกรรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรม.....	28
ตารางที่ 1.3 สรุปการส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรม.....	50
ตารางที่ 1.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมก่อน-หลัง เข้าอบรม	67
ตารางที่ 1.5 สรุปผลการส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์	74

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
ภาพที่ 1.2 สัญลักษณ์กลุ่มคลินิกคุณธรรม	30

สารบัญคำย่อ

ผู้วิจัยใช้พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช 2539 โดยจัดเรียงตามคัมภีร์ คำย่อ และคำเต็มของชื่อคัมภีร์ ดังนี้

คำย่อพระไตรปิฎกที่ใช้ในการอ้างอิง

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.

ที.ปา.

ช.วิ.

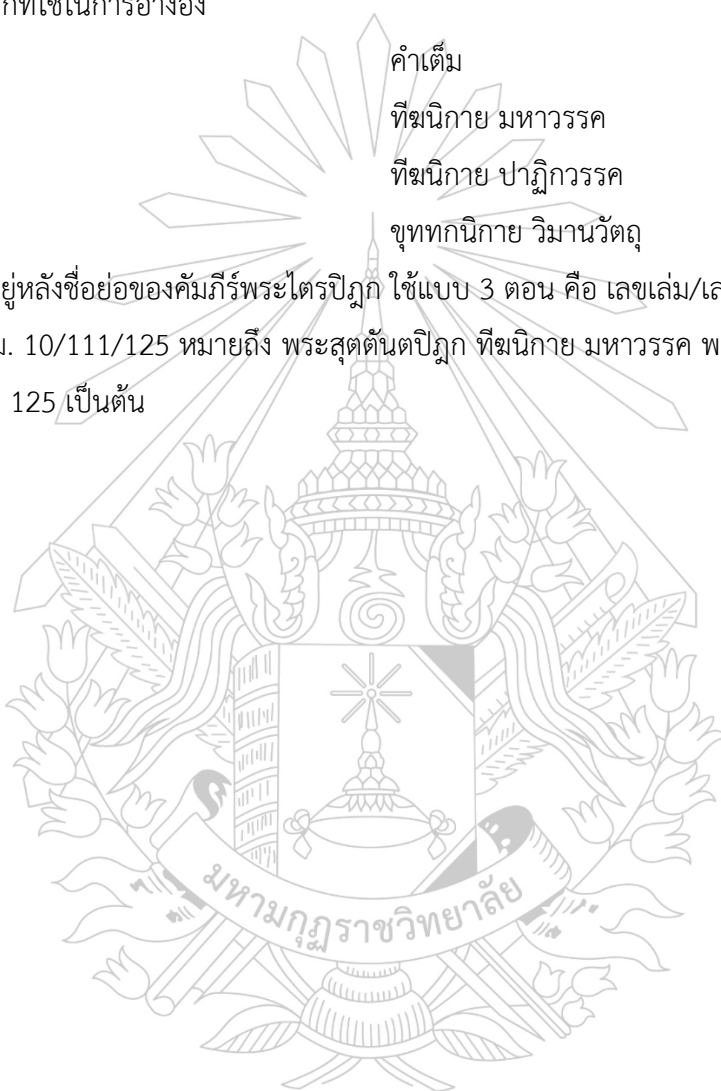
คำเต็ม

ทีฆนิกาย มหาวรรค

ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค

ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ

สำหรับตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของคัมภีร์พระไตรปิฎก ใช้แบบ 3 ตอน คือ เลขเล่ม/เลขข้อ/เลขหน้า ตัวอย่าง เช่น ที.ม. 10/111/125 หมายถึง พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ 10 ข้อ 111 หน้า 125 เป็นต้น

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาของสังคมโลกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆอย่างมากมายโดยเฉพาะโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งโลกาภิวัตน์วิวัฒนาการความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ มิติเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในอดีตได้ถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลความรู้และนวัตกรรมและไม่ว่าจะหันไปทางใดก็จะเห็นการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตแทนการใช้แรงงานแบบเดิมจากสถานการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่าคนที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีทักษะในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนมากขึ้น (วสันต์ สว่างศรีงาม, 2556)

การศึกษาและการส่งเสริมกิจกรรมแก่ผู้เรียนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชน แต่กระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษาปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในชีวิตประจำวัน จนละเลยการเลี้ยงดูอบรมให้บุตรหลานเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รายงานภาวะสังคมไทย (ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2563) สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชนจำนวนมากซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม และอื่นๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน

จากการศึกษาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโต ยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เทียวกลางคืน พุดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ สารเสพติด และเล่นอินเทอร์เน็ตจนขาดการควบคุมตนเอง ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สอง จะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโต ยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เป็นต้น (ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2013) เด็กและเยาวชนช่วงวัยรุ่น ถือเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เป็นช่วง “หัวเลี้ยวหัวต่อ” ของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม จากวัยเด็กเพื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่น เด็กในวัยนี้มักค้นหาและทำความเข้าใจกับตนเอง ติดเพื่อน ขณะเดียวกันก็ชอบความท้าทาย หาประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งศักดิ์ศรีและการยอมรับจากเพื่อนในวัยเดียวกัน (คัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์, 2556)

จากสถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้หนีห่างจากปัญหาดังกล่าว โดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนในสถานศึกษาของตนเองมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั่นคือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารจัดการสถานศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น เนื่องจากการบริหารเป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์กรให้ดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งจะบริหารงานอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้กำหนดทิศทางในการทำงานทั้งระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์รอบรู้ เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ เช่น ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากรควรมีอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาผู้เรียนเช่น การส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งในด้านวิชาการ ความเข้มแข็งทางร่างกาย ความฉลาดทางอารมณ์ ความพร้อมของสติปัญญา ความมีคุณธรรมจริยธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และความพร้อมด้านทักษะชีวิตเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย เหล่านี้ล้วนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (พงษ์อิศรา ประหยัดทรัพย์, 2557)

ดังนั้น สรุปปัญหาได้ว่าพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนข้างต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของผู้วิจัย คือ กลุ่ม” ยิ่งโต ยิ่งเพิ่ม” ของเยาวชนนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดาที่กำลังเกิดขึ้นโดยไม่มีแนวโน้มจะลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว พฤติกรรมเหล่านี้รวมถึงการขาดความรับผิดชอบ การไม่เคารพกฎระเบียบ การใช้ความรุนแรง และการขาดจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม อิทธิพลของสื่อ และการขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบ เพราะเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนานวัตกรรมในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางวิชาการ จึงเห็นได้ว่าโครงการฝึกอบรมรวมไปถึงหลักสูตรฝึกอบรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจและ เกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกระทั่งทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการกระทำ และการแสดงออกในทางที่ดี สามารถพัฒนาคนให้เกิดปัญญาคิดทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเพื่อส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขการฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ด้านการส่งเสริมกิจกรรมหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนและเยาวชน ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ซึ่งกลุ่มคลินิกคุณธรรมพร้อมที่จะรักษาเยียวยาโดยต้องมองที่ตัวเองให้มีความสมบูรณ์พร้อม มีความคิดมีความกล้าหาญและต้องมี

หลักการแห่งความดี คัดย้อนกลับไปแก้ไขสิ่งผิดเพื่อเป็นผู้ที่รู้ที่ความคิดและการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการฝึกฝนหรือการเรียนรู้ในบริบทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเน้นไปที่การพัฒนาปัจเจกบุคคลแต่ละคนตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมการสร้างสติ สมาธิ ปัญญา โดยกลุ่มคลินิกคุณธรรมนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของพระวิทยากรกลุ่มเล็ก ๆ ที่ก่อนหน้านี้ได้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะอยู่ในหลาย ๆ พื้นที่กระจายกันไป จนต่อมาทางสำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติพระศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้จัดโครงการอบรมพัฒนาพระวิทยากรขึ้นในโครงการพระวิทยากรกระบวนการธรรม ขึ้นจนเกิดเป็นหลักสูตรการสอนที่นำไปปฏิบัติจนได้ผลเป็นที่ยอมรับขององค์กรทั่วไป จึงเปรียบเสมือนการนันทกมวที่เคยขึ้นชกแต่ในเวทีกุธร ได้มารู้จักและฝึกหัดกับเทรนเนอร์ในเวทีที่ได้มาตรฐานขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำหลักสูตรนี้มาใช้ในการการฝึกปฏิบัติ (กลุ่มคลินิกคุณธรรม, 2563) เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมนักเรียนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเรียนและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมได้อย่างถูกต้องในชีวิตประจำวันดียิ่งขึ้น รวมทั้งได้แนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป

1.2. คำถามการวิจัย

1.2.1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการส่งเสริมของนักเรียน

1.2.2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ หรือไม่

1.2.3. หลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้าฝึกอบรม ได้หรือไม่

1.3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

1.3.2. เพื่อศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

1.3.3. เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

1.4. ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่สอดคล้องกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ ได้แก่

1) ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก เพื่อศึกษาและนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

2) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารข้อมูลเดิมเป็นเอกสารหรืองานเขียนต้นฉบับ เป็นข้อมูลแรกที่ปรากฏ เช่น หนังสือคู่มือหลักพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลในอินเทอร์เน็ต และห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.4.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1. นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา จำนวน 4 รูป/คน 2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ท่าน 3. นักเรียน จำนวน 4 ท่าน 4. ผู้ปกครอง จำนวน 4 ท่าน

1.4.3.ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

1.5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือคู่มือพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ได้ยืมส่วนมาจาก หนังสือคัมภีร์วิทยากร หลักสูตรพระวิทยากรกระบวนธรรม โดยสถาบันพัฒนาพระวิทยากร สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ พุทธศักราช 2560 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เนื้อหาและการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical investigation) โดยการฝึกอบรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีขั้นตอน ดังนี้

1.5.1.การศึกษาทบทวนเอกสาร

ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โดยศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์และแหล่งข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก เพื่อศึกษาและนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

2) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารข้อมูลเดิมเป็นเอกสารหรืองานเขียนต้นฉบับ เป็นข้อมูลแรกที่ปรากฏ คัมภีร์พระวิทยากร หลักสูตรพระวิทยากรกระบวนธรรมโดยสถาบันพัฒนาพระวิทยากรและหนังสือคู่มือหลักพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลในอินเทอร์เน็ต และห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.5.2.ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียนและ กลุ่มผู้ปกครอง มีทั้งหมด 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีจำนวน 4 รูป/คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 รูป/คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังนี้

1) กลุ่มนักวิชาการทางด้านศาสนา ประกอบด้วย เจ้าคณะตำบลสะเตา (ธ), ประธานกลุ่มคลินิกคุณธรรม, รองประธานกลุ่มคลินิกคุณธรรม, อนุศาสนาจารย์ จำนวน 4 รูป/คน

2) กลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน, รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน

3) กลุ่มนักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 4 คน

4) กลุ่มผู้ปกครอง ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 4 คน

ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดจะมีจำนวน 16 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ โดยเกณฑ์การคัดเลือกนั้นเลือกเฉพาะบุคคลที่มีประสบการณ์และมีความเกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมการอบรมครั้งนี้ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่หลากหลายและตรงประเด็นรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่คอยดูแลผู้เข้ารับการอบรมในการส่งเสริมกิจกรรม ครั้งนี้

1.5.3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยเครื่องมือการวิจัยนี้มีการแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียน

ตอนที่ 3 การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1.5.4.การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยจัดสร้างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีเนื้อหาสอดคล้องตรงประเด็นกับงานวิจัยนี้ โดยมีการปรับเนื้อหาให้ตรงกับบริบทพื้นที่โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเตา อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา และผู้ให้ข้อมูลอย่างเหมาะสม

2) ผู้วิจัยได้สร้างโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นและนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาค่าความดัชนีสอดคล้อง (Content Validity Index: CVI) โดยเนื้อหาของบทสัมภาษณ์นั้นควรจะต้องมีความกระชับ และสอดคล้องกับงานวิจัยให้ได้มากที่สุด

3) การตรวจสอบมาตรฐานของแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบหาค่าความดัชนีสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยการประเมินนั้นจะตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของงานวิจัยเป็นหลักโดยจะมาตรฐานคะแนนทั้งหมด 4 ระดับ (Lawsh, 1975) คือ

- 1 คะแนน หมายถึง ไม่สอดคล้อง
- 2 คะแนน หมายถึง สอดคล้องบางส่วน
- 3 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างสอดคล้องมาก
- 4 คะแนน หมายถึง มีความสอดคล้องมาก

4) เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาแบบสัมภาษณ์อย่างถูกต้องดีแล้วก็จะมีข้อเสนอแนะและให้ผลคะแนนเพื่อให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อไป ซึ่งผลของคะแนน (CVI) นั้นรวมทั้ง 3 คน ควรจะมี 3 คะแนนขึ้นไป หรือคำนวณค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินแล้วควรมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) 0.80 ซึ่งเกณฑ์เต็มของค่า CVI คือ 1.0 หากต่ำกว่า 0.80 นั้นจะต้องปรับปรุงเนื้อหาให้ดีกว่านี้

5) ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้รับการตรวจสอบแล้วนั้นไปขอรับรองจริยธรรมในมนุษย์ต่อไป เมื่อได้ผ่านการรับรองจริยธรรมนั้นมนุษย์แล้วนั้นก็จะดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจาก 4 กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 16 รูป/คน ต่อไป

1.5.4. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยจัดสร้างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีเนื้อหาสอดคล้องตรงประเด็นกับงานวิจัยนี้ โดยมีการปรับเนื้อหาให้ตรงกับบริบทพื้นที่โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และผู้ให้ข้อมูลอย่างเหมาะสม

2) ผู้วิจัยได้สร้างโครงร่างแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นและนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาค่าความดัชนีสอดคล้อง (Content Validity Index: CVI) โดยเนื้อหาของบทสัมภาษณ์นั้นควรจะมี ความกระชับ และสอดคล้องกับงานวิจัยให้ได้มากที่สุด

3) การตรวจสอบมาตรฐานของแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบหาค่าความดัชนีสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยการประเมินนั้นจะตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของงานวิจัยเป็นหลักโดยจะมาตรฐานคะแนนทั้งหมด 4 ระดับ (Lawshé, 1975) คือ

- 1 คะแนน หมายถึง ไม่สอดคล้อง
- 2 คะแนน หมายถึง สอดคล้องบางส่วน
- 3 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างสอดคล้องมาก
- 4 คะแนน หมายถึง มีความสอดคล้องมาก

4) เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาแบบสัมภาษณ์อย่างถูกต้องดีแล้วก็จะมีข้อเสนอแนะและให้ผลคะแนนเพื่อให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อไป ซึ่งผลของคะแนน (CVI) นั้นรวมทั้ง 3 คน ควรจะมี 3 คะแนนขึ้นไป หรือคำนวณค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินแล้วควรมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) 0.80 ซึ่งเกณฑ์เต็มของค่า CVI คือ 1.0 หากต่ำกว่า 0.80 นั้นจะต้องปรับปรุงเนื้อหาให้ดีกว่านี้

5) ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้รับการตรวจสอบแล้วนั้นไปขอรับรองจริยธรรมในมนุษย์ต่อไป เมื่อได้ผ่านการรับรองจริยธรรมนั้นมนุษย์แล้วนั้นก็จะดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจาก 4 กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 16 รูป/คน ต่อไป

1.5.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและตรงประเด็นในการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารอนุญาตการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเพื่อให้ได้รับการตรวจสอบข้อมูลว่าถูกต้องหรือไม่ หากเมื่อได้รับการตรวจสอบผ่านแล้วก็จะดำเนินการในส่วนถัดไป ผู้วิจัยได้ทำการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

2) ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายและกำหนดเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 16 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา, กลุ่มผู้บริหาร, กลุ่มนักเรียนและ กลุ่มผู้ปกครอง โดยกำหนดให้การสัมภาษณ์เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะสมและสะดวกสำหรับผู้ให้ข้อมูล และจะไม่มี การเปิดเผยใบหน้าและชื่อ-นามสกุลที่แท้จริงและใช้เวลาในการสัมภาษณ์ต่อคน ประมาณ 45 นาที

3) ผู้วิจัยทำการสร้างสัมพันธภาพ แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายวิธีการเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ โดยการชี้แจงถึงสิทธิและอิสระของกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วม การวิจัยโดยไม่บังคับ และข้อมูลจะถูกรักษาไว้เป็นความลับ และนำเสนอในภาพรวมต่อไป

4) ผู้วิจัยขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูล สำคัญและหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจัดระบบข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการ วิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

1.5.6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โดยการสร้างหมวดหมู่และธีม (Coding and Thematic Analysis) ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างหมวดหมู่ (Coding) เพื่อแยกแยะประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนและ การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธ ศาสตร์ จากนั้นทำการจัดกลุ่มข้อมูลเป็นธีม (Themes) ที่สะท้อนถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ วิจัยประกอบกับการตีความผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการตีความข้อมูลที่ได้จากธีมที่สร้างขึ้น เพื่อหา ความเชื่อมโยงระหว่างส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ จากนั้น ผู้วิจัยสรุปผลข้อมูลในการวิจัย ซึ่งการสรุปผลนี้จะถูกเชื่อมโยงกลับไปยังวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย

1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1. ทำให้ทราบแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียน

1.6.2. ทำให้ทราบหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

1.6.3. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้าน สะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

1.7. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (แช่หลี่) (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $S.D. = 0.510$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร พบว่ามี 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการป้องกัน (Prevention) 2) รูปแบบการปรับปรุง (Improvement) 3) รูปแบบการเปลี่ยนแปลง (Change) และ 4) รูปแบบการพัฒนา (Development) ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (School) ชุมชน (Community) และผู้ปกครอง (Parent) โดยร่วมกันดำเนินการ ดังนี้คือ 1) สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง 2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 3) ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีคุณธรรมจริยธรรม และ 4) เสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษา ร่วมกับ หน่วยงาน สถานศึกษา และชุมชน

พระอรรถพล ทองสง (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นโดยการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม” ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน สามารถเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความกตัญญู ด้านวินัย ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความสามัคคีตามลำดับ 2. นักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่าที มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคะแนนค่าเฉลี่ยของระยะหลังการฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของนักเรียนวัยรุ่นก่อนเข้ารับการฝึกอบรม 3. นักเรียนวัยรุ่นหลังจากผ่านการเข้ารับการฝึกในหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม พบว่า มีพฤติกรรมดีขึ้นโดยเฉพาะในด้าน การมีวินัย ความสามัคคี ความกตัญญู การรู้จักตนเองได้เข้าใจตัวเอง การตรงต่อเวลา มีความอดทนและมีระเบียบมากขึ้น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น ไม่เอาตนเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น สามารถนำหลักธรรมต่าง ๆ ไปแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต และอยากให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ทุก ๆ ปี ควรเพิ่มเนื้อหาและใช้ระยะเวลาฝึกอบรมให้ยาวนานขึ้น

พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, ปชาบดี แยมสุนทร (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธธรรม” ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนามีได้สอนให้แยกวิทยาศาสตร์ออกจากชีวิต “ศาสตร์” ที่เป็นวิทยาศาสตร์สามารถวัดหรือประเมินค่าได้อย่างแม่นยำตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ แต่ชีวิตหรือการดำเนินชีวิตเป็นนามธรรมประกอบด้วยรูปธรรมคือ กายหรือรูป สามารถจับต้องได้มองเห็นได้ วัดได้ด้วยหลักทางวิทยาศาสตร์และอีกส่วนหนึ่งคือจิต ซึ่งเป็นนามธรรมการดำเนินชีวิตจะเกิดสันติสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการศึกษาหรือการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ตามหลักของพระพุทธศาสนามีเหตุปัจจัยจากภายในและภายนอกมาประกอบกัน ตาเห็นรูปเกิดการรับรู้แล้วส่งต่อไปเป็นความรู้สีกว่าชอบหรือไม่ชอบรูป แล้วเอาไปบันทึกไว้เป็นความจำ เรียก สัญญา แล้วเกิดการปรุงแต่งจิต เรียก สังขาร มีเจตจำนงทำอะไรกับรูป เสียง กลิ่น นั้น เช่นชอบหรือไม่ชอบ เข้าไปหาหรือเดินหนี หรือ เข้าไปสัมผัส ชีวิตของมนุษย์จะดำเนินไปได้ด้วยดีต้องเรียนรู้ทั้งกายภาพหรือวิทยาศาสตร์และจิต โดยผ่านกระบวนการพัฒนาในทุกมิติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านสติปัญญาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้รวมถึงการจัดสภาวะที่ดี ฉะนั้น กระบวนการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เราควรนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้ารวมถึงการอยู่ร่วมกันให้ได้อย่างสันติสุขต่อไป

พระครูมนูญธรรมทัต ธมมทินโน (ยอดดี) (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่จอนอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า 1. สถานศึกษามีนโยบายการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารจัดการในด้านบุคลากร ด้านระบบบริหาร ด้านอาคารสถานที่บรรยากาศห้องเรียน มีแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมเหมาะสมปลอดภัย และด้านหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการจัดทำโครงการ ด้านคุณครูทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี สร้างศรัทธาค่านิยมปฏิบัติปฏิบัติชอบครูมีการศึกษาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน มีเมตตาธรรม อดทน อดกลั้นและสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้เรียนอยู่ 2. ปัญหาอุปสรรค พบว่าสื่อเทคโนโลยี โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต ทำให้เด็กติดสื่อ ไม่ค่อยมีสมาธิ 3. แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ พบว่าครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ต้องมาทำแผนร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมถึงการกำหนดโครงการกิจกรรมเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกันโรงเรียน ผู้ปกครอง วัด ชุมชน เข้ามาใช้ชีวิต กิน อยู่ ดู ฟัง ทำ กิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ในเรื่องการพูดจา ไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน รู้จักกาลเทศะ สอนเรื่องเหตุผล ให้เด็กรู้จักคิดแยกแยะให้มากขึ้น

ประกายทิพย์ พิชัย, ชซาพิมพ์ สัมมา, วาสนา ดวงใจ, ผกาทิพย์ สุระบุตร และ ศลาชนันท์ หงส์สวัสดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเยาวชน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและทีมเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเยาวชน ประยุกต์วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทีมเป็นฐานเพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน มี 3 กิจกรรม คือขั้นตอนที่ 1 มี 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมการให้ความรู้ ความคิดของคุณธรรมเชิงสัมพันธ์ที่ถูกต้องและขั้นตอนที่ 2 มี 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมฝึกการเรียนรู้

แบบร่วมมือ และกิจกรรมฝึกการเรียนรู้แบบใช้ทีมเป็นฐาน ผลสรุปในภาพรวมปรากฏว่า กระบวนการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเยาวชน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและทีมเป็นฐานมีผลให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น สามารถวิเคราะห์ แยกแยะพฤติกรรมที่เป็นการทำความดี ความชั่วหรือปกติ ด้วยหลักคิดที่มีเหตุผลตามแนวคิดของศรุต นาควัชระ จึงได้จัดทำเป็นคู่มือการใช้กระบวนการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเยาวชน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและทีมเป็นฐาน มีผลทำให้เยาวชน หลังได้รับการกระบวนการดังกล่าว มีความรู้ ความเข้าใจหลักการแนวคิดคุณธรรมเชิงสัมพัทธ์ และสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมด้านคุณธรรมที่เป็นผลประโยชน์ทับซ้อน แยกแยะพฤติกรรมที่เป็นการทำความดี ความชั่ว หรือปกติได้มากขึ้น

1.8. นิยามศัพท์เฉพาะ

การส่งเสริมกิจกรรม หมายถึง กระบวนการที่ครูและผู้เกี่ยวข้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรมกาย วาจา ใจ พัฒนาทักษะ ความรู้และคุณธรรม โดยกิจกรรมที่ส่งเสริมอาจเป็นทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

นักเรียน หมายถึง นักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

หลักสูตรคลินิกคุณธรรม หมายถึง หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา และมุ่งเน้นในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการฝึกฝน โดยเน้นไปที่การพัฒนาปัจเจกบุคคลแต่ละคนเพื่อส่งเสริมการสร้างสติ เสริมธรรมะ โดยมีรูปแบบกิจกรรม ดังนี้ ด้านศีล ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติ ประกอบด้วย 1. กิจกรรมสัญญาใจ 2. กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ ด้านสมาธิ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม 1. กิจกรรมสวดมนต์ 2. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา ด้านปัญญา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง 1. กิจกรรมแสวงหาเหตุแห่งปัญญา 2. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ

พุทธศาสตร์ หมายถึง หลักการศึกษาหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา รวมถึงหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นหลักการปฏิบัติตามหลักการศึกษาของพระพุทธศาสนา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หลักไตรสิกขา 3 ประกอบด้วย 1. ศีล 2. สมาธิ และ 3. ปัญญา และความเข้าใจในสภาวะธรรมหรือธรรมชาติของชีวิตตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

1.9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การส่งเสริมกิจกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิก
คุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัด
สงขลา โดยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

- 2.1. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้
- 2.2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรม
- 2.3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์
- 2.4. บริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
- 2.5. สรุป

2.1. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้ คือ “การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งในด้านการรู้คิด รู้สึก หรือทักษะทางกลไก
ต่างๆอย่างถาวร ซึ่งเกิดจากการฝึกอบรม การวางเงื่อนไข หรือการเลียนแบบ ทั้งนี้ไม่รวมถึงพฤติกรรม
ที่เปลี่ยนแปลงจากวุฒิภาวะ สัญชาตญาณ ตลอดจนความเมื่อยล้า” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548, 157)

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่คนเรา
เคยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งปริมาณการเปลี่ยนความรู้ของผู้เรียน
ดังนั้น งานสำคัญของครู คือ การช่วยให้นักเรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และมีทักษะ
ตามที่หลักสูตรวางไว้ ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นรากฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพ (สุรางค์
ไคว์ตระกูล, 2541, 186)

การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับธรรมชาติของพฤติกรรมการเรียนรู้ของสมองทำให้
การเรียนการสอนสามารถเข้าถึงธรรมชาติของสมอง ทำให้สามารถดึงศักยภาพของสมองมาใช้ได้อย่าง
เต็มที่ และก่อให้เกิดการพัฒนาสมองให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมยศ ชิดมงคล 2549, 161)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนามนุษย์และสังคม โดย
นิยามแล้ว การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่บุคคลมี
ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกฝน รวมถึงการเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียน จึงเป็นที่ยอมรับใน
วงการการศึกษาว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นรากฐานสำคัญของการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ
ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการ
เรียนรู้ เช่น แรงจูงใจ ประสบการณ์เดิม ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทสิ่งแวดล้อม และใน
ยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเข้าใจกระบวนการเรียนรู้และ
การพัฒนาวิธีการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นความท้าทายสำคัญสำหรับนัก
การศึกษา ที่จะยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากแนวคิดและทฤษฎี
ดังกล่าวขอยกเอาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ ดังหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1. ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์

คิดค้นโดย ธอร์นไคค์ มีทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2557)

ทฤษฎีการเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งการฝึกหัด กฎแห่งการใช้ และกฎแห่งผลที่พึงพอใจ กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เป็นหลักการพื้นฐานที่ระบุว่า ประสิทธิภาพของการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้สูงสุดเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) อธิบายว่า การเรียนรู้จะเกิดความคงทนถาวรเมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสในการฝึกฝนหรือปฏิบัติซ้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยการฝึกปฏิบัตินั้นต้องดำเนินการบนพื้นฐานของความเข้าใจที่ถูกต้อง กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยระบุว่า การเรียนรู้จะมีความคงทนเมื่อมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้าม การขาดการนำไปใช้อาจส่งผลให้เกิดการเลือนหายของความรู้นั้น กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการเรียนรู้ กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนได้รับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จากการเรียนรู้ จะเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในทางกลับกัน หากได้รับผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ อาจส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงหรือขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้

การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดทำได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก การลองผิดลองถูกบ้าง ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหามากขึ้น จดจำเข้าใจในสิ่งที่เรียนและภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ
2. การสำรวจความพร้อมของผู้เรียน ว่ามีความรู้พื้นฐานใดบ้าง เพียงพอหรือไม่ เป็นการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่
3. การฝึกทักษะแก่ผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แต่ไม่ควรฝึกซ้ำซากจนสร้างความเบื่อหน่ายแก่ผู้เรียน
4. เมื่อเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนแล้ว ควรให้นำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ บ่อยๆ
5. การให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจจะช่วยให้การเรียนของผู้เรียนประสบผลสำเร็จ

2.1.2. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกหรือแบบอัตโนมัติ

คิดค้นโดย พาฟลอฟ มีทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ , 2552 : หน้า 19-20) มีดังนี้

1. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์เกิดการวางเงื่อนไขที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ
2. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ
3. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่เป็นธรรมชาติจะลดลงเรื่อย ๆ และหยุดลงในที่สุดหากไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ

4. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ ต่อสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลง และหยุดลงไป เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ และจะกลับปรากฏขึ้นได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าตามธรรมชาติ

5. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้ายๆกัน และจะตอบสนองเหมือนกัน

6. บุคคลมีแนวโน้มที่จะจำแนกลักษณะของสิ่งเร้าให้แตกต่างกันและเลือกตอบสนองได้ถูกต้อง

7. กฎแห่งการหยุดยั้ง หรือหัตถายของพฤติกรรม (Law of extinction) ที่ว่าหากบุคคลได้รับแต่สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขอย่างเดียว หรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข กับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขห่างกันออกไปมากขึ้น ความเข้มของการตอบสนองจะลดลงเรื่อยๆ

8. กฎการฟื้นกลับมาใหม่ของพฤติกรรม (Law of spontaneous recovery) ที่ว่าการตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไขที่ลดลง สามารถเกิดขึ้นได้อีก โดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขมาเข้าคู่

9. กฎแห่งการถ่ายโยงการเรียนรู้สู่สถานการณ์อื่นๆ (Law of generalization) ที่ว่าเมื่อเกิดการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแล้ว หากมีสิ่งเร้าคล้ายๆกับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขมากระตุ้นอาจทำให้เกิดการตอบสนองที่เหมือนกัน

10. กฎแห่งการจำแนกความแตกต่าง (Law of discrimination) ที่ว่าหากมีการใช้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขหลายแบบ แต่มีการใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขเข้าคู่กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขนั้น ก็สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสามารถแยกความแตกต่างและเลือกตอบสนอง เฉพาะสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเท่านั้นได้

การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทำได้ดังนี้

1. ผู้สอนควรนำความต้องการทางธรรมชาติของผู้เรียนหรือสิ่งที่ผู้เรียนชอบมาใช้เป็นสิ่งเร้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้และให้รางวัลผู้เรียน ซึ่งจะทาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2. ผู้สอนควรเสนอสิ่งที่จะสอนไปพร้อมกับสิ่งเร้าที่ผู้เรียนชอบหรือสนใจ

3. การที่ผู้สอนนำเรื่องที่เคยสอนมาแล้วกลับมาสอนใหม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

4. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องและคล้ายคลึงกันระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

5. ผู้สอนควรเสนอสิ่งเร้าในการสอนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตอบสนองได้ชัดเจนขึ้น

6. หากผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใด ควรมีการใช้สิ่งเร้าหลายแบบ แต่ต้องมีสิ่งเร้าที่มีการตอบสนองโดยไม่มีเงื่อนไขควบคู่ไปด้วย

2.1.3. ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

คิดค้นโดย สกินเนอร์ มีทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2557)

1. ทฤษฎีนี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมแรงและความคงทนของพฤติกรรม กล่าวคือ พฤติกรรมใดที่ได้รับการเสริมแรงมีแนวโน้มที่จะเกิดซ้ำและคงอยู่ ในทางตรงกันข้าม

พฤติกรรมที่ขาดการเสริมแรงจะมีความถี่ลดลงและสูญหายไปในที่สุด ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเสริมแรงในการกำหนดรูปแบบพฤติกรรม

2. การศึกษาพบว่ารูปแบบของการเสริมแรงส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ต่างกัน โดยการเสริมแรงแบบแปรเปลี่ยน (Variable Reinforcement) ก่อให้เกิดการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าการเสริมแรงแบบตายตัว (Fixed Reinforcement) ข้อค้นพบนี้มีนัยสำคัญต่อการออกแบบกระบวนการเรียนรู้

3. การศึกษาเกี่ยวกับผลของการลงโทษแสดงให้เห็นว่า แม้การลงโทษจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็ว แต่ผลของการเรียนรู้มักไม่คงทนและเลือนหายไปในระยะเวลานาน ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นข้อจำกัดของการใช้การลงโทษในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

4. การประยุกต์ใช้แรงเสริมทางบวกหรือการให้รางวัลอย่างเป็นระบบเมื่อเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการปรับเปลี่ยนและปลูกฝังพฤติกรรมที่ต้องการ หลักการนี้ได้รับการยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการพัฒนาพฤติกรรมทั้งในบริบทการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของพาฟลอฟจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการออกแบบระบบการเรียนรู้และการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดทำได้ดังนี้

1. การเสริมแรงทางบวก (positive reinforcement) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งสิ่งที่มีศักยภาพเป็นตัวเสริมแรงได้นั้น แบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ

1) ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (material reinforcer) เป็นตัวเสริมแรงที่ประกอบได้ด้วยอาหาร ของที่เล่นได้ และสิ่งของต่างๆ เช่น ขนม ของเล่น เสื้อผ้า เป็นต้น

2) ตัวเสริมแรงทางสังคม (social reinforcer) ตัวเสริมแรงทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องลงทุนซื้อหาอยู่กับตัวเรา และค่อนข้างมีประสิทธิภาพสูงในการปรับพฤติกรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คาพูด ได้แก่ คาชมเชย เช่น ดีมาก และการแสดงออกทางท่าทาง เช่น ยิ้ม มองอย่างสนใจ เป็นต้น

3) ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (activity reinforcer) เป็นการใช้กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ชอบไปเสริมแรงกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบ

4) ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (token reinforcer) โดยการนำเบี้ยอรรถกรไปแลกเป็นตัวเสริมแรงอื่นๆได้ เช่น ดาว คุปอง เป็นต้น

2. การเสริมแรงทางลบ (negative reinforcement) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่เราทาพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจได้ การเสริมแรงทางลบผู้สอนควรปฏิบัติโดยทันทีหรือเร็วที่สุดเมื่อพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเกิดขึ้น ควรให้ความรุนแรงพอเหมาะไม่มากหรือน้อยเกินไป ควรให้ผู้ถูกลงโทษรู้ว่าพฤติกรรมใดที่ถูกลงโทษและเพราะเหตุใด ควรใช้เหตุผลไม่ใช้อารมณ์ ควรใช้การลงโทษควบคู่กับการ

เสริมแรงทางบวก ผู้ลงโทษต้องเป็นตัวแทนที่ดีในทุกๆด้าน และการลงโทษควรเป็นวิธีสุดท้าย ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรใช้การลงโทษ

2.1.4. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ผู้เผยแพร่แนวคิดนี้ได้แก่ Slavin , David Johnson และ Roger Johnson มีทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ดังนี้ (Johnson and Johnson, 1994 : pp.31-37 อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552 : หน้า 41 – 44) การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งมีองค์ประกอบของการเรียนรู้ ดังนี้

1. การพึ่งพากันทางบวก (positive interdependence) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันสมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน

2. การปฏิสัมพันธ์เกื้อหนุนกัน (face – to – face promotive interaction) การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจ ส่งเสริมและช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่างๆร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. การกำหนดภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability) สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะกลุ่มย่อย (interpersonal and small group skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญๆหลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจกันและกัน ซึ่งผู้สอนควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้

5. การใช้กระบวนการกลุ่ม (group processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดทำได้ดังนี้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้สอนควรจัดระเบียบขั้นตอนการทำงานหรือฝึกฝนให้ผู้เรียนดำเนินงานอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อช่วยให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการที่ใช้ในการเรียนรู้แบบร่วมมือดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552 : หน้า 42 – 44)

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนทั้งทางด้านความรู้และทักษะกระบวนการต่างๆ ที่ผู้สอนต้องการให้ชัดเจน

2) กำหนดขนาดของกลุ่ม กลุ่มควรมีขนาดเล็ก ประมาณ 3 – 6 คน กลุ่มขนาด 4 คน จะเป็นขนาดที่เหมาะสมที่สุด

3) กำหนดองค์ประกอบของกลุ่ม หมายถึง การจัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม ซึ่งอาจทำโดยการสุ่มหรือการเลือกให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปกลุ่มจะต้องประกอบไปด้วยสมาชิกที่คล่องกันในด้านต่างๆ เช่น เพศ ความสามารถ เป็นต้น

4) กำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีส่วนในการทำงานอย่างทั่วถึง ผู้สอนควรมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้ทุกคนและบทบาทหน้าที่นั้นๆจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของงานอันเป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ผู้สอนควรจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้อยู่ในลักษณะที่จะต้องพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน บทบาทหน้าที่ในการทำงานเพื่อการเรียนรู้มีจำนวนมาก เช่น บทบาทผู้นำกลุ่ม ผู้สังเกตการณ์ เลขานุการ ผู้เสนอผลงาน ผู้ตรวจสอบผลงาน เป็นต้น

5) จัดสถานที่ให้เหมาะสมในการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กัน ผู้สอนจำเป็นต้องคิดออกแบบการจัดห้องเรียน หรือสถานที่ที่จะใช้ในการเรียนรู้ให้อื้อ และสะดวกต่อการทำงานของกลุ่ม

6) จัดสาระ วัสดุ หรืองานที่จะให้ผู้เรียนทำ วิเคราะห์สาระ / งาน / หรือวัสดุที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และจัดแบ่งสาระหรืองานนั้นในลักษณะที่ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนในการช่วยกลุ่มและพึ่งพากันในการเรียนรู้

2. ด้านการสอน ผู้สอนควรมีการเตรียมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนี้

1) อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับงานของกลุ่ม ผู้สอนควรอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน เหตุผลในการดำเนินการต่างๆ รายละเอียดของงาน และขั้นตอนในการทำงาน

2) อธิบายเกณฑ์การประเมินผลงานผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจตรงกันว่า ความสำเร็จของงานอยู่ตรงไหน งานที่คาดหวังมีลักษณะอย่างไร เกณฑ์ที่จะใช้

ในการวัดความสำเร็จของงานคืออะไร

3) อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการของการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน ผู้สอนควรอธิบายกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา บทบาทหน้าที่ และระบบการให้รางวัลหรือประโยชน์ที่กลุ่มจะได้รับในการร่วมมือกันเรียนรู้

4) อธิบายวิธีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม

5) อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการในการตรวจสอบ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย เช่น การสุ่มเรียกชื่อผู้เสนอผลงานการทดสอบ การตรวจสอบผลงาน เป็นต้น

6) ชี้แจงพฤติกรรมที่คาดหวัง หากผู้สอนชี้แจงให้ผู้เรียนได้รู้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง จะช่วยให้ผู้เรียนรู้ความคาดหวังที่มีต่อตนและพยายามจะแสดงพฤติกรรมนั้น

3. ด้านการควบคุมกำกับและการช่วยเหลือกลุ่ม ผู้สอนควรดำเนินการควบคุมกำกับและการช่วยเหลือกลุ่ม ดังนี้

1) ดูแลให้สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด

2) สังเกตการณ์การทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่าสมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจในงานหรือบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ สังเกตพฤติกรรมต่างๆของสมาชิกให้ข้อมูลป้อนกลับให้แรงเสริม และบันทึกข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของกลุ่ม

3) เข้าไปช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานและการทำงาน เมื่อพบว่ากลุ่มต้องการความช่วยเหลือ ผู้สอนสามารถเข้าไปชี้แจง สอนซ้ำ หรือให้ความช่วยเหลืออื่นๆ

4) สรุปการเรียนรู้ ผู้สอนควรให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีความชัดเจนขึ้น

4. ด้านการประเมินผลและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนควรดำเนินการด้านการประเมินผลและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1) ประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

2) วิเคราะห์กระบวนการทำงานและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานของกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสเรียนรู้ที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกระบวนการเรียนรู้ที่พึงพากันระหว่างผู้เรียนแต่ละคน โดยให้สมาชิกทุกคนที่อยู่ในกลุ่มได้ปรึกษาหารือและมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเป็นกันเอง ทุกคนในกลุ่มควรมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ การทำงานสมาชิกทุกคนต้องใช้ทั้งทักษะและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลช่วยให้งานสำเร็จหรือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ผู้สอนควรทำการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงานกลุ่มด้วย จึงจะทำให้การเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมาย

2.2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรม

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และความสามารถในการดำเนินชีวิตในสังคม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกเป็นหลายส่วนสำคัญ ดังนี้

ความหมายของการส่งเสริมกิจกรรม หมายถึงกระบวนการที่ครูและผู้เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ และคุณธรรม โดยกิจกรรมที่ส่งเสริมอาจเป็นทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะและวัฒนธรรม (Dewey, 1938; Kolb, 1984)

ความสำคัญของการส่งเสริมกิจกรรม การส่งเสริมกิจกรรมมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองในมิติที่หลากหลาย ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิต : การเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดการเวลา และการแก้ปัญหา (Goleman, 1995) การสร้างคุณธรรมและจริยธรรม : การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่ส่งเสริมความเมตตา ความอดทน และความรับผิดชอบ (Kohlberg,

1981) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ : การพัฒนาจินตนาการและความคิดริเริ่มในกิจกรรมที่ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Amabile, 1983)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรม

1. ทฤษฎีการเรียนรู้โดยประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) เดวิด โคลบ์ (David Kolb) เสนอว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการที่ผู้เรียนมีโอกาสนับถือปฏิบัติจริง โดยประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีประสบการณ์ตรง (Concrete Experience), การสะท้อนคิด (Reflective Observation), การสร้างแนวคิด (Abstract Conceptualization), การทดลองปฏิบัติ (Active Experimentation) (Kolb, 1984) การนำทฤษฎีนี้มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมของนักเรียนช่วยให้พวกเขาได้เรียนรู้จากการทำงานจริง และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ทฤษฎีนี้เน้นการปรับพฤติกรรมผ่านกระบวนการเสริมแรง (Reinforcement) โดยสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียน เช่น การให้รางวัล การชมเชย หรือการเสริมแรงเชิงบวกเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมและปฏิบัติตามเป้าหมาย (Skinner, 1953)

3. ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงมนุษยนิยม (Humanistic Psychology) อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) และคาร์ล โรเจอร์ส (Carl Rogers) เสนอว่าการส่งเสริมกิจกรรมควรมุ่งเน้นที่การตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของนักเรียน เช่น ความต้องการด้านการยอมรับ ความรัก และการพัฒนาศักยภาพในตนเอง การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนจึงเป็นสิ่งสำคัญ (Maslow, 1943; Rogers, 1961)

2.2.1. บทบาทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2001-2100) และศตวรรษที่ 20 (ค.ศ. 1901-2000) แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการที่สำคัญในระบบการศึกษา โดยการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากการเรียนรู้เชิงวิชาการแบบดั้งเดิม ไปสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1. ทักษะชีวิต (Life Skills) 2. ทักษะการคิด (Thinking Skills) 3. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology Skills: ICT)

การปรับเปลี่ยนดังกล่าวมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งระบุสมรรถนะหลัก 5 ประการ อันเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมยุคดิจิทัล ได้แก่

1) ความสามารถในการสื่อสารคือ ความรู้สึกและทักษะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วย หลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคมซึ่งสอดคล้องกับทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Literacy)

2) ความสามารถในการคิดเป็น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ตลอดจนมีวิจารณญาณ และการคิดที่เป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Learning Thinking Skills

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้การประยุกต์ใช้ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ Life skill

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างเสริมความสัมพันธ์ การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ Life skill

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ICT Literacy

ดังนั้น กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้หลากหลายศาสตร์ผ่านวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวบูรณาการทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะทักษะชีวิตและทักษะด้านเทคโนโลยี ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระหลัก (Core Subjects) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ อันเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญทั้ง 5 ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในบริบทของชีวิตประจำวันและการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของกระบวนทัศน์การเรียนรู้นี้ คือ การปรับเปลี่ยนจากการเรียนรู้แบบท่องจำไปสู่การเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการบูรณาการข้ามศาสตร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ (THAILAND, 2021, หน้า 22)

จากบทบาทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวมานั้น สรุปได้กว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยบูรณาการความรู้ ทักษะ และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีความพร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ แต่ยังเปลี่ยนเป้าหมายของการศึกษาจากการสะสมความรู้ไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและประสบความสำเร็จในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2.แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ผู้สร้างแรงบันดาลใจ และผู้ให้คำปรึกษาในฐานะโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor)

กระบวนการดังกล่าวมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ผ่านการจัดประสบการณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาความเข้าใจในตนเอง และประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้มุ่งพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ ทักษะทางวิชาการ (Academic Skills) ทักษะชีวิต (Life Skills) ทักษะวิชาชีพ (Professional Skills) การพัฒนาทักษะดังกล่าวดำเนินการอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัยของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

2.2.3. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมในประเทศไทย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543, น. 161-165) ได้เสนอทฤษฎีที่อธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมของบุคคลได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีดังกล่าว เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้กับคนไทยในสังคมไทย เพราะผู้สร้างทฤษฎีได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์ผลงานวิจัยที่เป็นของตนเอง และนักวิจัยอื่นที่ศึกษากับคนไทยในสังคมไทยอย่างกว้างขวางเป็นเวลากว่า 20 ปี โดย เสนอในชื่อทฤษฎี “ต้นไม้จริยธรรม” ทฤษฎีดังกล่าวได้นำเสนอเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2526 และได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับจนปัจจุบัน เชื่อว่าเป็นทฤษฎีของไทยที่นำไปสู่การค้นคว้าวิจัยและการประยุกต์ เพื่อพัฒนาบุคคลและสังคมได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ 8 ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีเก่งและมีสุขของคนไทย ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานจากผลการวิจัย 12 เรื่อง และทฤษฎีนี้ได้รับการตรวจสอบและมีผลการวิจัยที่สนับสนุนมาตลอดจนกระทั่ง ปัจจุบัน ทฤษฎีนี้ถูกนำเสนออยู่ในรูปของต้นไม้ ได้แก่ ส่วนที่เป็นราก ส่วนที่เป็นลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลของผลไม้

ส่วนแรก คือ ราก ประกอบด้วย รากหลัก 3 ราก ซึ่งแทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตกกังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ 2) ความเฉลียวฉลาด หรือสติปัญญา หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้านและการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ เพียเจต์ (Piaget, 1960) และ 3) ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถทำนายความรู้สึกของบุคคลอื่น จิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ จะเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของจิต ลักษณะ 5 ตัวบนลำต้น และเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมของบุคคลในส่วนที่เป็นดอกและผลด้วย ดังนั้น บุคคลจะต้องมีจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมตามวัย จึงจะทำให้จิตลักษณะอีก 5 ตัวบนลำต้นพัฒนาได้อย่างดีและมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากด้วย

ส่วนที่สอง คือ ส่วนที่เป็นลำดับ อันเป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการ ประกอบด้วย จิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทศนคติค่านิยมและคุณธรรม ทศนคติหมายถึง การเห็นประโยชน์และโทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ซึ่งสอดคล้องกับทศนคติในทฤษฎีของ Ajzen and Fishbein (1980) ส่วนคุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ส่วนรวม เห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่แล้วมักเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญูความเสียสละ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น และค่านิยมหมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ เช่น ค่านิยมที่จะศึกษาต่อในระดับสูง ค่านิยม ในการใช้สินค้าไทย ค่านิยมในด้านการรักษาสุขภาพ เป็นต้น 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg 3) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่กระทำลงไปในปัจจุบัน จะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใดต่อใคร และสามารถอดทนเพื่อรักษาความถูกต้องได้ 4) ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่ เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ความบังเอิญหรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกในการทำนายได้ควบคุมได้ของบุคคลซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Locus of Control ของ Rotter (1966) และ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland (1963) จิตลักษณะทั้ง 5 ประการนี้ เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่เปรียบเสมือนดอกและผลบนต้นไม้

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมทำความดีละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดีและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนเก่ง พฤติกรรมของคนดีและคนเก่งสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนแรก พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมของบุคคล ที่ไม่เป็นการทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง พฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด พฤติกรรมไม่เล่นการพนัน เป็นต้น 2) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้าย ทำลาย หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว พฤติกรรมการขับขี่ยานยนต์มารยาท พฤติกรรมซื่อสัตย์เป็นต้น ข้อสอง พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ และพฤติกรรมเคารพกฎหมาย เป็นต้น 2) พฤติกรรมพัฒนา เช่น พฤติกรรมพัฒนาตนเอง เช่น พฤติกรรมใฝ่รู้พฤติกรรม รักการอ่าน เป็นต้น พฤติกรรมพัฒนาผู้อื่น เช่น พฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นปลอดภัยในการทำงาน พฤติกรรมการเป็นกัลยาณมิตร พฤติกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น และพฤติกรรมพัฒนา สังคม เช่น พฤติกรรมอาสาสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีนี้มีความสำคัญในแง่การอธิบายกระบวนการพัฒนาจริยธรรมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในบริบทสังคมไทย โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตลักษณะพื้นฐานและจิตลักษณะส่วนบนควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยที่ส่งผลให้เด็กจำนวนไม่น้อยเลือกที่จะก้าวสู่

เส้นทางเสี่ยง เช่น การหนีเรียน ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ซึ่งมอเตอร์ไซด์ ฯลฯ ที่นำไปสู่การกระทำผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรง เช่น การทะเลาะวิวาท การทำผิดกฎหมายและก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม เช่น การลักทรัพย์ การก่ออาชญากรรม (คัมภีร์วัชรเขื่อนขันธุ์, 2556: 31) จากปัญหาดังกล่าวนั้น ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเชิงลบและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งพิจารณาจากจำนวนคดีจำแนกตามฐานจำแนกตามระดับการศึกษา ดังตารางที่ 1.1

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
อนุบาล	4	0.03
ประถมศึกษา	2,048	16.47
มัธยมศึกษาตอนต้น	7,055	56.75
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,352	10.88
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1,886	15.17
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	86	0.69
ปริญญาตรี	1	0.01
รวมทั้งหมด	12,432	100

ที่มา : (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2566)

ร้อยละของเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำแนกตามระดับการศึกษาในจำนวนเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศทั้งหมด 12,602 ราย จำแนกเป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา 170 ราย เด็กและเยาวชนที่ได้รับการศึกษาทั้งหมด 12,432 ราย เมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือมีจำนวน 7,055 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 56.75 ของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีและได้รับการศึกษาทั้งหมด และรองลงมาคือผู้กระทำความผิดที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 2,048 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.47 นอกจากนั้นเป็นผู้กระทำความผิดที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1,886 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.17 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1,352 คิดเป็นร้อยละ 10.88 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 86 รายคิดเป็นร้อยละ 0.69 ระดับอนุบาล 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.03 และระดับปริญญาตรี 1 รายคิดเป็นร้อยละ 0.01

2.3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์

2.3.1. ความหมายของหลักไตรสิกขา

ความหมายของไตรสิกขานั้นมีทั้ง นิยามความหมายในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ความหมายตามรูปศัพท์ และความหมายตามทัศนะของนักปราชญ์ชาวพุทธ ดังต่อไปนี้

ความหมายในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พระผู้มีพระภาคเจ้าได้แสดงไตรสิกขาหรือสิกขา 3 ว่า อธิสัสสิกขา (สิกขาคือศีลอันยิ่ง) อธิจิตตสิกขา (สิกขาคือจิตอันยิ่ง) อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง) (ที.ปา. 11/305/272.)

ความหมายตามรูปศัพท์ : ไตรสิกขามีความหมายถึง สิกขา 3 คือ ศีล เรียกว่า สัสสิกขา สมาธิ เรียกว่า จิตตสิกขา และปัญญา เรียกว่า ปัญญาสิกขา ไตรสิกขา ในความหมายของพระไตรปิฎกและตามทัศนะของนักปราชญ์ชาวพุทธกระบวนการศึกษาทางพระพุทธศาสนา ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีเหมือนกับการศึกษาทั่วไปเท่านั้น แต่หมายถึงการฝึกอบรมกาย วาจา ใจ เพื่อเข้าถึงปัญญาญาณ อันเป็นที่สุดแห่งทุกข์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขา ดังนี้ 1) สัสสิกขา ศึกษาในศีลอันยิ่ง 2) จิตตสิกขา ศึกษาในจิตอันยิ่ง 3) ปัญญาสิกขา ศึกษาในปัญญาอันยิ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 521)

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า ไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพ้นทุกข์ แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่มีความสำคัญในบริบททางศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่สมบูรณ์และมีความสุขอย่างแท้จริง

2.3.2. ความสำคัญของหลักไตรสิกขา

ความสำคัญของไตรสิกขาพระพุทธเจ้าให้ความสำคัญของไตรสิกขามาก ดังมีพุทธพจน์แสดงความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องกันของไตรสิกขาไว้ดังนี้ “ศีลเป็นอย่างนี้ สมาธิเป็นอย่างนี้ ปัญญาเป็นอย่างนี้สมาธิที่ศีลบ่มแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาที่สมาธิบ่มแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตที่ปัญญาบ่มแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากอาสวะโดยสิ้นเชิง คือ จากกามาสวะ ภวาสวะ และอวิชชาสวะ” (ที.ม.10/111/125) เส้นทางการเรียนรู้ตามไตรสิกขา เป็นการเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักการเรียนรู้ในพุทธศาสนา กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาการประพฤติปฏิบัติธรรมในหลักไตรสิกขามีนัยในการอธิบายได้ในทางปฏิบัติ คือ เป็นการประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อผลในทางโลกหรือผลทางสังคม อันเป็นผลที่จะทำให้สังคมโลกเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดีงาม และการประพฤติปฏิบัติเพื่อผลในทางธรรม ซึ่งเป็นผลทางด้านจิตใจโดยตรงอันเป็นผลที่จะทำให้เกิดความสงบสุขในชีวิตประจำวันสมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ธมโม หเวภุคฺติธมฺมจารี ธมโม สุจฺฉินฺโน สุขมาวหาติ เอสานิสฺส โสธมฺเม สุจฺฉินฺเณ น ทุกฺคตฺติ คจฺฉนฺติ ธมฺมจาริตฺตา (ขุ.วิ. 26/332/314) ซึ่งแปลความอธิบายได้ว่า “ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมเป็นปกติวิสัย ธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ นี่เป็นผลแห่งธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ผู้ประพฤติเป็นปกติวิสัยย่อมไม่ไปสู่มุคฺติ”

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญอย่างมาก ดังปรากฏในพุทธพจน์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันต่อเนื่องของหลักไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา พระองค์ทรงชี้ให้เห็นว่า เมื่อบุคคลมีศีลบริสุทธิ์ ย่อมเป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิที่มั่นคง และเมื่อจิตตั้งมั่นด้วยสมาธิ ย่อมเป็นเหตุให้เกิดปัญญาอันลึกซึ้ง ซึ่งนำไปสู่การหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสทั้งปวง อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองอย่าง

เป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองในด้านความสงบสุขภายในเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม นำมาซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความดีงาม อันเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

2.3.3. กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

การศึกษาตามหลักไตรสิกขามีหลักการสำคัญในการพัฒนามนุษย์ผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ในด้านศักยภาพการเรียนรู้ ดังปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรค มหาภูทิก ที่อธิบายถึงความหลากหลายของระดับสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ ใน อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ได้จำแนกประเภทของบุคคลตามความสามารถในการเรียนรู้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ อุกมภูติปัญญา บุคคลผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมสามารถเข้าใจหลักธรรมได้เพียงแค่การนำเสนอประเด็นหลัก วิปจิตัญญุ บุคคลผู้สามารถเข้าใจหลักธรรมเมื่อได้รับการอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม เนยยะ บุคคลที่ต้องการการชี้แนะและการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ปทปรมะ บุคคลที่มีข้อจำกัดในการเรียนรู้ แม้จะได้รับการถ่ายทอดความรู้อย่างมากมายก็ไม่สามารถบรรลุความเข้าใจได้ในชาติปัจจุบัน

แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการตระหนักรู้ในความแตกต่างระหว่างบุคคลในกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาปัญญาตามหลักไตรสิกขา อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550) ได้เสนอ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขานั้นจึงมีหลักการใหญ่ๆ 3 ประการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะเรียกว่าอภิสัสสิกขา (เรียกกันง่ายๆ ว่า ศีล)

ขั้นที่ 2 การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลุกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต เรียกว่า อภิจิตตสิกขา (เรียกง่ายๆ ว่า สมาธิ)

ขั้นที่ 3 การฝึกฝนอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่ทำให้แก้ไข้ปัญหาไปตามแนวทางเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่างๆ ดับกิเลส ดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระ ผ่องใสเบิกบาน เรียกว่าอภิปญญาสิกขา (เรียกกันง่ายๆ ว่า ปัญญา)

จากกระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขานั้นจึงมีหลักการใหญ่ๆ 3 ประการ นั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า ประการแรก อภิสัสสิกขา หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า "ศีล" เป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่มุ่งเน้นการฝึกฝนอบรมด้านพฤติกรรมและความประพฤติ กระบวนการนี้ครอบคลุมการพัฒนาระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ประการที่สอง อภิจิตตสิกขา หรือที่เรียกว่า "สมาธิ" เป็นขั้นตอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการปลุกฝังคุณธรรม การเสริมสร้างคุณภาพจิต การพัฒนาสมรรถภาพทางจิต และการส่งเสริมสุขภาพจิต ซึ่งเป็นการยกระดับจิตใจให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง ประการสุดท้าย อภิปญญาสิกขา หรือที่เรียกว่า "ปัญญา" เป็นขั้นตอนสูงสุดที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญา กระบวนการนี้มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสรรพสิ่งตามความเป็นจริง รู้เท่าทันความ

เป็นไปตามเหตุปัจจัย สามารถแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล เข้าใจโลกและชีวิตอย่างลึกซึ้ง จนสามารถพัฒนาจิตใจให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่น ตัณห์กิเลสและความทุกข์ได้ นำไปสู่การมีชีวิตที่เป็นอิสระ มีจิตใจผ่องใส และเบิกบาน กระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขานี้ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวมในพระพุทธศาสนา ที่ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาปัญญาเพื่อการหลุดพ้นจากความทุกข์ แนวคิดนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในบริบทร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.4. การฝึกอบรมตามแนวพุทธศาสตร์ มีสาระสำคัญดังนี้

1. กายภาวนา เป็นการพัฒนากาย ให้เจริญงอกงามด้วยการพัฒนาทักษะคือ ความชำนาญในการพัฒนาอินทรีย์ อันได้แก่ ตา หู จมูกลิ้นและกาย ให้มีความละเอียดคมเท่าทันต่อโลก เช่น ความจำเป็นของเทคโนโลยี ที่ทำให้เกิดความสะดวกสบายเกิดความเพลิดเพลิน อาจจะนำมาซึ่งความมัวเมาจนเกิดความประมาทหลงลืมตน การฝึกอบรมกายโดยผ่านกระบวนการค่ายคุณธรรม จริยธรรม ที่มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เข้าอบรมสัมผัส ถึงความสงบ และความสุขจากภายใน

2. สีลภาวนา เป็นการพัฒนาด้านการมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ความมีระเบียบในการเป็นอยู่ การไม่เบียดเบียนกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของศีล 5 การฝึกฝนควบคุมตน ในทางกายวาจา และใจ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม ต้องยึดหลักของศีลภาวนา ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เรื่องการกิน การการนอน การเข้าห้องประชุม การมีมารยาท การให้เกียรติต่อกันและกัน การปฏิบัติต่อครูอาจารย์

3. จิตภาวนา การทำให้จิตใจของตนให้มีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นกระบวนการ การระงับจิต(ไม่ประมาท) ความตั้งมั่นทั้งหลายต้องเกิดจากภายในมิใช่การเกิดจากการบังคับ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม ต้องบริหารจัดการด้วยความเมตตา มิใช่ความรุนแรง

4. ปัญญาภาวนา ฝึกรับรู้จากประสบการณ์ตรงความแท้จริงของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไป โดยไม่ยินดียินร้ายได้แก่ ความชอบ ความชัง ความกลัว ซึ่งถูกชักจูงด้วยโลภะ โทสะ โมหะ ทำให้เกิดอยากได้จึงคิดวางแผน คิดวินิจัยฝึกการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงจากกิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตร (พระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม, 2563, หน้า 22)

2.3.5. ปรัชญาการฝึกอบรมตามแนวพุทธศาสตร์

1. มีความเห็นที่ถูกต้อง เป็นการกิจสำคัญของการฝึกอบรมที่จะทำให้บุคคลรู้จักมองสิ่งทั้งหลาย ให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคม ไม่ได้มองเห็นตามอำนาจของกิเลสตัณหา

2. ผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร บอกดี ชี้โทษ การมีกัลยาณมิตร ถือว่าเป็นสมบัติของชีวิต

3. ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม เป็นบทบาทสำคัญของผู้เข้ารับการอบรมในฐานะที่เป็นผู้สร้างปัญญา ให้เกิดแก่ตนและเป็นผู้ลงมือกระทำให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดปัญญาขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และอุปนิสัยของผู้เข้ารับการอบรมตนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงเป็นสำคัญ เพื่อจัดสภาพการเรียนและวิธีสอนต่าง ๆ

4. การใช้วิธีการแห่งปัญญาในการเรียนการสอนตามหลักกาลามสูตร เป็นการให้อิสระแก่ผู้เข้ารับการอบรมในการใช้ความคิดสามารถซักถามโต้ตอบสืบเสาะค้นหาความจริงต่าง ๆ ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจขึ้นในตน โดยไม่บังคับให้เชื่อ แต่การฝึกอบรมจะให้เหตุผลเป็นฐานรองรับ และสามารถพิสูจน์ได้ (พระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม, 2563)

2.3.6. วิธีการและเทคนิคการสอนตามแนวพุทธศาสตร์

หลักสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการให้การปรึกษา ที่เรียกว่า เทคนิคและลีลาการสอน มีอยู่ 4 ประเภท ประกอบด้วย

1. สันติสนทนา ชี้แจงให้ชัดเจน เป็นขั้นตอนของการแจกแจงเรื่องที่สอน แสดงเหตุและผลให้ชัดเจน ผู้ฟังเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
2. สมาทปนา การโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังอยากปฏิบัติตาม เป็นการบรรยายชี้ให้ผู้ฟังเห็นคุณค่า และความสำคัญของเรื่องที่สอน จนเกิดความอยากที่จะฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ
3. สมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญ แก่กล้าเป็นเทคนิคในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจที่จะเรียนรู้ กระทำให้สำเร็จ สู้จนไม่ย่อท้อ อดทน ไม่กลัวลำบาก
4. สัมปัทสนา ปลุกใจให้ผู้เรียนสดชื่นร่าเริง เป็นเทคนิคในการทำให้ผู้เรียนเกิดความชื่นบานโดยชี้ให้เห็นผลดี หรือประโยชน์ที่จะได้รับและแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จขั้นที่สูงขึ้นไป (พระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม, 2563)

2.4. บริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

ประวัติโรงเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา ตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ.2460 โดยใช้บ้านพักของสมุห์บัญชีเป็นที่เรียน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2470 ได้ก่อสร้างอาคารแบบเรือนประชาสรรค์ในที่ดินของทางราชการ อำเภอสะเดา และตั้งชื่อ โรงเรียนว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลสะเดา

วันที่ 31 มกราคม 2484 โรงเรียนได้โอนไปขึ้นสังกัดเทศบาลตำบลสะเดา เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา เทศบาลได้ก่อสร้างอาคารชั่วคราวขึ้น เป็นอาคารแฝดสองหลังพื้นคอนกรีต หลังคามุงจาก

วันที่ 1 เมษายน 2506 ได้โอนจากกระทรวงศึกษาธิการ มาสังกัดเทศบาลตำบลสะเดา พ.ศ. 2570 คณะครูและกรรมการศึกษา ได้หาเงินสร้างอาคารขนาด 8 ห้องเรียน เป็นอาคารเรียนด้านติดกับถนนท่าพรุวิทยา จำนวน 4 ห้องเรียน และได้ต่อเติมเป็น 16 ห้องเรียน ได้ทุนก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อ ปี พ.ศ.2541

พ.ศ.2515 เทศบาลได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงมหาดไทย จำนวน 500,000 บาท ก่อสร้างอาคารเรียนขนาด 8 ห้องเรียน เป็นอาคาร 2 ชั้น และได้ต่อเติมเป็น 16 ห้องเรียนแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ.2517 และต่อมาได้รื้อถอนอาคารชั่วคราวออก

ปรัชญาของโรงเรียน “ สุตสุสฺสํ ลภเต ปญญํ = ผู้ตั้งใจศึกษา ย่อมได้ปัญญา ”

วิสัยทัศน์ “โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างคนดีคนเก่งสู่สังคม ”

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา “ รักการออม ”

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา “ ภูมิทัศน์งามตา ”

คติพจน์โรงเรียน “ สร้างความรู้ คู่ความพอเพียง ”

สีประจำโรงเรียน “ สีน้ำเงิน – สีแดง ”

สัญลักษณ์โรงเรียน “ ต้นประดู่ ”

พันธกิจ ดังนี้

- 1) ปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
- 2) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาชาติ
- 3) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) บริหารจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) พัฒนาสื่อเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
- 6) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ
- 7) เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.5. สรุป

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ แบ่งออกเป็น 6 กิจกรรมและส่งเสริมหลักพุทธธรรม 3 ด้าน ดังตารางที่ 1.2

การส่งเสริมกิจกรรมด้านศีล ประกอบด้วย
1. กิจกรรมสัญญาใจ คือ กิจกรรมที่เป็นการตั้งเจตนารมณ์ว่าจะทำความดีอย่างสม่ำเสมอ
2. กิจกรรมมารยาทไทย คือ กิจกรรมที่ฝึกมารยาททางกาย วาจา ใจ ในชีวิตประจำวัน
การส่งเสริมกิจกรรมด้านสมาธิ ประกอบด้วย
1. กิจกรรมสวดมนต์ คือ กิจกรรมที่ฝึกสมาธิสร้างความสงบในจิตใจ
2. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา คือ กิจกรรมที่ฝึกสมาธิผ่านการหายใจด้วยความตั้งใจมั่น
การส่งเสริมกิจกรรมด้านปัญญา ประกอบด้วย
1. กิจกรรมแสวงหาปัญญาคือ กิจกรรมที่ใช้แสวงหาเป็นสื่อสัญลักษณ์ในการทบทวนตนเอง
2. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ คือ กิจกรรมที่สะท้อนตนเองวิเคราะห์ชีวิตที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาใจที่ดีงาม

บทที่ 3

ศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

- 3.1. ศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์
- 3.2. กิจกรรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ด้านศีล
- 3.3. สรุป

3.1. ศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

3.1.1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคลินิกคุณธรรม

กลุ่มคลินิกคุณธรรมเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของพระวิทยากรกลุ่มเล็ก ๆ ที่ก่อนหน้านี้ได้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะอยู่ในหลาย ๆ พื้นที่ที่กระจัดกระจายกันไป จนต่อมาทางสำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติพระศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้จัดโครงการอบรมพัฒนาพระวิทยากรขึ้นในโครงการพระวิทยากรกระบวนการขึ้น จึงเปรียบเสมือนการนำนักมวยที่เคยขึ้นชกแต่ในเวทีภูธร ได้มารู้จักและฝึกหัดกับเทรนเนอร์ในเวทีที่ได้มาตรฐานขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ.2560 ทางวัดกุเภาหลง ซึ่งนำโดยพระอาจารย์พระครูสมุห์บุญมา อาทโร และพระอาจารย์พระอรรถพล อธิปญโญ ได้รับนิมนต์จากโรงเรียนดาวนายร้อย จังหวัดสงขลา ให้ดำเนินการจัดโครงการบรรพชาสามเณร จำนวน 299 รูป เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชขึ้น จึงได้มีการติดต่อประสานกับพระวิทยากรในเครือข่ายพระวิทยากรกระบวนการ ให้มาร่วมจัดงานในครั้งนั้นด้วย

นับเป็นก้าวแรกในการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการของกลุ่มพระวิทยากรที่มีอุดมการณ์ในการทำงานที่เหมือนกันจนก่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาที่ใช้ในการอบรมโดยเน้นไปที่การรักษาระเบียบวินัยและให้รู้จักหน้าที่ของตนและนำหลักจิตวิทยาการให้คำปรึกษามาใช้ควบคู่ไปด้วย นับแต่นั้นเป็นต้นมา

3.1.2. ชื่อและตราสัญลักษณ์ประจำกลุ่มคลินิกคุณธรรม

3.1.2.1. ความหมายของชื่อกลุ่ม

กลุ่มคลินิกคุณธรรมมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า MORAL CLINIC ซึ่งมีความหมายดังนี้

M = Main	หมายถึง หลัก
O = Optimism	หมายถึง คิดในแง่ดี
R = Roll	หมายถึง ย้อนกลับ
A = Archetype	หมายถึง ต้นแบบ
L = Learning	หมายถึง เรียนรู้
C = Ceure	หมายถึง เยียวยา
L = Looking	หมายถึง มองดู
I = I	หมายถึง ตัวเอง
N = Nutrition	หมายถึง ความสมบูรณ์
I = Idea	หมายถึง ความคิด
C = Courage	หมายถึง ความกล้าหาญ

Moral Clinic จึงมีความหมายว่า กลุ่มคลินิกคุณธรรมพร้อมที่จะรักษาเยียวยาโดยต้องมองที่ตัวเองให้มีความสมบูรณ์พร้อมมีความคิด มีความกล้าหาญและต้องมีหลักการแห่งความดี คิดย้อนกลับไปแก้ไขสิ่งผิด เพื่อเป็นผู้ที่รู้ที่ความคิดและการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง

3.1.2.2. ตราสัญลักษณ์และความหมาย

ภาพที่ 1.2 ตรากลุ่มคลินิกคุณธรรม ที่มา : กลุ่มคลินิกคุณธรรม, 2563, น.4

พระพุทธรูปปางปฐมเทศนา หมายถึง การแสดงธรรมครั้งแรกของพระตถาคตบรมศาสดา
สัมมาสัมพุทธเจ้า

กงล้อธรรมจักร หมายถึง พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์อันยังหมุนไปไม่รู้จบ
ใบโพธิ์ หมายถึง ส่วนหนึ่งแห่งการตรัสรู้

ด้วยความหมายทั้งหมดนี้ทางกลุ่มฯจึงได้นำเอาพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา กงล้อธรรมจักร และใบโพธิ์ มาใช้เป็นตราสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึง การทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เกิดเป็นแสงแห่งปัญญาแก่ผู้สนใจในธรรมและการปฏิบัติธรรม

3.1.3. รูปแบบการจัดกิจกรรมของกลุ่มคลินิกคุณธรรม

พระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรมได้จัดเนื้อหาหลักสูตรภายใต้การพัฒนาชีวิตตามหลักไตรสิกขา คือศีล สมาธิ และปัญญา และยังผสมผสานแนวคิดในการจัดรูปแบบของกิจกรรมโดยเน้นไปในด้านของระเบียบวินัย บวกกับ แนวคิดจิตวิทยาการให้คำปรึกษา โดยมีทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1.แนวคิดทฤษฎีและรูปแบบการเรียนรู้

การฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรมความหมายของการฝึกอบรมการฝึกอบรม (training) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ โดยอาศัยหลักการที่ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการเรียนรู้มาเป็นเทคนิคการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความสามารถ(ability) และเจตคติ (attitude) ของบุคคลให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. การฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

การทำให้ชีวิตเจริญงอกงามอย่างมีคุณภาพ จนเข้าถึงจุดหมายของชีวิต ในทางพระพุทธศาสนาเป็นจุดหมายในการเป็นอิสระ ไร้ปัญหา ไร้ทุกข์ และมีความประพฤติดีงามเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคมโดยมีพื้นฐานมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3. เป้าหมายของการฝึกอบรม

การรู้จักตนเอง อันได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง คือดูตัวเองออก บอกตัวเองได้ ใช้ตัวเองเป็น เห็นตัวเองชัด จัดตัวเองถูก

การรู้จักผู้อื่น มนุษย์จะอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในฐานะต่าง ๆ ตามสมควร คือ ดูเขาออก บอกเขาได้ใช้เขาเป็น เห็นเขาชัด จัดเขาถูก

การรู้จักแนวทางการดำเนินชีวิต คือการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ

3.1.4. โครงสร้างหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

กลุ่มคลินิกคุณธรรมได้จัดกิจกรรมโดยเน้นไปที่การพัฒนาปัจเจกบุคคล เพื่อส่งเสริมการสร้างสติ เสริมธรรมะ และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นการจัดการกระบวนการฝึกอบรมบนฐานของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และประยุกต์ใช้กระบวนการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เน้นผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลาง มีรายละเอียดของหลักสูตร ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้ เกิดความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิตตัวเองและสังคม
 2. เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา
 3. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล เป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข
- มาตรฐานผ่านการฝึกอบรม**

ผู้เข้ารับการอบรมมีคุณสมบัติคือเข้าใจตัวเองมากขึ้น และสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ด้วยตัวเอง และเรียนรู้เพื่ออยู่กับผู้อื่น เป็นการเข้าใจและเรียนรู้คนอื่นด้วยสามัคคี

คุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรม

เยาวชนชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษา

คำอธิบายหลักสูตร

เป็นการเรียนรู้การจัดค่ายคุณธรรม จริยธรรม ด้วยเทคนิคการใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เน้นหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นหลักการพัฒนาตนเอง และจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนในการแก้ไขปัญหา

3.2. กิจกรรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

3.2.1. กิจกรรมสัญญาใจ

กิจกรรมสัญญาใจ เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมรักษากฎกติกาของการอยู่ค่ายซึ่งเป็นการเรียนรู้การมีวินัยต่อตนเอง คนรอบข้างและสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และการมีวินัยนั้นสามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องให้ใครสั่ง รวมถึงแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

เมื่อมีบุคคลต่างศาสนาเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาต้องการจะประกาศตนเป็นชาวพุทธ ก็ประกอบพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เพื่อประกาศว่านับแต่บัดนี้ไปตนได้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาแล้วการแสดงตนเป็นพุทธมามกะสามารถกระทำซ้ำบ่อย ๆ ก็ได้ไม่จำกัดครั้งเพราะเป็นการแสดงความมั่นคงในการนับถือพระพุทธศาสนาเพื่อปลูกฝังให้ผู้ได้เข้ารับการอบรม เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของพระรัตนตรัยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ และเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นชาวพุทธจึงควรประพฤติปฏิบัติตนตามหลักหน้าที่ชาวพุทธ คือ ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยืนยงสืบไป อาจด้วยวิธีหมั่นศึกษาหาความรู้ในหลักธรรมและการนำไปใช้ในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตามหลักพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ซึ่งถือว่าการประกาศตนของศาสนิกชนแสดงตนว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสิ่งสูงสุดและเป็นที่พึ่งที่ระลึกของตน สำหรับผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ก็คือ ผู้ที่ยึดมั่นใน

หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ตลอดจนร่วมร่วมมือกันเผยแผ่ และปกป้องพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างนิสัยให้เป็นคนตรงต่อเวลา และเป็นคนดีมีคุณธรรม
- 2) สร้างวินัยขั้นพื้นฐานให้ผู้เข้ารับการอบรม
- 3) เพื่อให้เด็กและเยาวชนสืบความเป็นชาวพุทธตามวงศ์ตระกูลต่อไป
- 4) เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รำลึกอยู่เสมอว่าตนเป็นพุทธศาสนิกชน
- 5) เพื่อปลูกฝังนิสัยเด็กและเยาวชนให้มั่นคงในพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- 1) พระวิทยากรอธิบายกฎและกติกาของการอยู่ในค่ายคุณธรรมจริยธรรม
- 2) พระวิทยากรทำข้อตกลงกับผู้เข้าอบรมว่าหากมีใครไม่ทำตามสัญญาใจที่ให้ไว้จะดำเนินการกันอย่างไร

3) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะจะต้องแสดงต่อหน้าพระสงฆ์หรือในที่ประชุมสงฆ์ โดยมีสิ่งจำเป็นต้องใช้ ดังนี้

- โต๊ะหมู่บูชา
- พระพุทธรูป
- ดอกไม้ธูปเทียน
- พุทธมามกะบัตร เพื่อมอบให้แก่ผู้แสดงตน และเก็บไว้เป็นหลักฐาน

4) ลำดับขั้นตอนการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

ขั้นตอนที่ 1 เมื่อจัดสถานที่หอประชุม และที่นั่งพระสงฆ์ เรียบร้อยแล้วจึงนิมนต์พระสงฆ์เข้าสู่บริเวณพิธี

ขั้นตอนที่ 2 ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมเข้าไปนั่งคุกเข่าหน้าโต๊ะหมู่บูชา จุดธูปเทียนและวางดอกไม้บูชา ส่วนผู้เข้าร่วมพิธีนั่งคุกเข่าและประนมมือ สงบจิตใจระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย เมื่อผู้แทนนักเรียนนำกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ให้ทุกคนว่าตามพร้อม ๆ กัน เมื่อจบแล้วให้กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิมีนา สักกาเรนะ พุทัง ปุเชมะ ข้าพเจ้าขอบูชาพระพุทธเจ้าด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

อิมีนา สักกาเรนะ ธัมมัง ปุเชมะ ข้าพเจ้าขอบูชาพระธรรมด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

อิมีนา สักกาเรนะ สังฆัง ปุเชมะ ข้าพเจ้าขอบูชาพระสงฆ์ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ)

ขั้นตอนที่ 3 ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรม ถวายพานเครื่องสักการะพร้อมกับรายชื่อผู้เข้ารับการอบรมที่เข้าร่วมพิธีทั้งหมดแด่พระสงฆ์ ส่วนผู้เข้าร่วมพิธีนั่งคุกเข่า ประนมมือแล้วกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์พร้อมกัน

ขั้นตอนที่ 4 กล่าวคำนมัสการพระพุทธเจ้าและคำขอแสดงตนเป็นพุทธมามกะพร้อม ๆ กัน

คำนมัสการพระพุทธเจ้า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(คำแปล) ข้าพเจ้าขอนอบน้อม แด่พระผู้มีพระภาค พระอรหันต์ สัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น

คำขอแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

เอเต (ชาย) เอตา (หญิง) มะยัง ภันเต สุจิระปรินิพัตมปี ตัง ภะคะวันตัง สະระณัง คัจฉามะ ธิมมัญจะ สังฆัญจะ พุทธมามกาติ (ชาย) พุทธมามีกาติ (หญิง) โน สังโฆ ธาเรตุ

(คำแปล) ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอถึง พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น แม้ ปรินิพพานแล้ว ทั้งพระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะที่ระลึกนับถือ ขอพระสงฆ์จงรับ ข้าพเจ้าไว้เป็นพุทธมามกะด้วยเถิด

ขั้นตอนที่ 5 เมื่อกล่าวจบแล้ว พระสงฆ์ประนมมือรับ “สาธุ” ผู้เข้าร่วมพิธีนั่งพับเพียบ ประนมมือฟังโอวาทจากประธานสงฆ์

ขั้นตอนที่ 6 เมื่อจบโอวาทแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมพิธีรับ “สาธุ” แล้วนั่งคุกเข่า ประนมมือ ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรม นึกกล่าว

คำอาราธนาศีล 5

มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสระเณนะ สะหะ, ปญจะสีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปี มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสระเณนะ สะหะ, ปญจะสีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปี มะยัง ภันเต, วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ, ติสระเณนะ สะหะ, ปญจะสีลานิ ยาจามะ

ขั้นตอนที่ 7 พระสงฆ์เป็นผู้บอกคำสมาทานศีล 5 ผู้เข้าร่วมพิธีว่าตามเป็นตอน ๆ หลังจากนั้น พระสงฆ์จะกล่าวสรุปหลังจากการสมาทานศีล 5 เพียง 1 ครั้งและผู้เข้าร่วมพิธีกล่าวตาม 3 ครั้งว่า อิมานิ ปญจะ สิกขาปะทานิ สะมาทียามิ.

ขั้นตอนที่ 8 พระสงฆ์บอกอานิสงส์ของศีล ซึ่งผู้เข้าร่วมพิธีไม่ต้องกล่าวตาม ดังนี้ สีเลนะ สุคะติง ยันติ สีเลนะ โภคะสัมปทา สีเลนะ นิพพุติง ยันติ ตัสมา สีสัง วิโสธะเย

หลังจากนั้น ผู้เข้าร่วมพิธีหรือตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมรับพุทธมามกะ ถวายเครื่องไทยธรรม แด่พระสงฆ์เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ กรวดน้ำ รับพร เสร็จแล้วคุกเข่ากราบพระสงฆ์ 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี หรือหลังจากเสร็จพิธีอาจมีการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ได้

สรุปกิจกรรม

กิจกรรมสัญญาใจ การมีวินัยจะทำให้เราอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข และการมีวินัยนั้นสามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องให้ใครสั่งและถ้าเป็นคนที่มีวินัยเราก็จะได้รับสิ่งดีๆ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะนับเป็นมงคลพิธีสำหรับพุทธศาสนิกชน เพราะเป็นโอกาสได้ประกาศศรัทธาในพระพุทธศาสนาของตนต่อหน้าพระพุทธรูปปฏิมาท่ามกลางสงฆ์พร้อมทั้งได้รับการประสาทพรจากสงฆ์เป็นพิธีที่แสดงถึงความภาคภูมิใจ และความมั่นใจในพระพุทธศาสนา อันเป็นพิธีที่เสริมสร้างสำนึกทางจริยธรรมคุณธรรมให้แข็งแกร่งแน่วแน่ยิ่งขึ้นเพราะผู้ที่ประกาศตนเป็นพุทธมามกะแล้วเท่ากับได้ถวายสัญญาใจกับพระพุทธเจ้าท่ามกลางสงฆ์ว่า จะเคารพนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง และจะดำรงตนอยู่ในหลักศีลธรรม คุณธรรมของพระพุทธศาสนาที่ได้รับคำแนะนำศึกษานั้นตลอดไป

3.2.2. กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ

คำว่า มารยาท (propriety of conduct) หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่บุคคลปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม ผู้ที่มีมารยาทคือผู้ที่มีกิริยาวาจาที่เรียบร้อยงดงาม

มารยาททำให้คนเราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม และวัฒนธรรมอันเจริญ เป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีความเคารพอ่อนน้อม ส่งผลให้เกิดความเคารพในพระรัตนตรัย และเคารพในการปฏิสังขาร สามารถยังจิตของผู้พบเห็นให้ยินดีเลื่อมใส เป็นมงคลอันสูงสุดอีกทางหนึ่ง ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในมงคลสูตรว่า "คารโว จ นินาโต จ เอตมมงคลมุตตม" : การรู้จักความเคารพและประพฤติเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นมงคลอันสูงสุด"

อีกทั้ง ยังเป็นการประกาศศรัทธาแห่งความเป็นมนุษย์ในตัวว่า มีการประพฤติที่ประเสริฐกว่าสัตว์เดรัจฉาน เราชาวไทยสมควรอย่างยิ่งที่จะเรียนรู้ และปฏิบัติให้ถูกต้อง

มารยาทเบื้องต้น "ย ว ท" (ยิ้มไหว้ทักทาย)

ย หมายถึง ยิ้ม คือให้มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นดังกุญแจไขไปสู่ประตูแห่งมิตรภาพอันอบอุ่น

ว หมายถึง การไหว้ คือให้ยกมือขึ้นน้อมไหว้การไหว้ไม่เคยทำให้ใครตกต่ำลง มีแต่จะทำให้สูงส่งมากขึ้น

ท หมายถึง ทักทาย คำทักทายพระสงฆ์ คำสากถนินมใช้คำว่า นมัสการครับ/ค่ะ พระอาจารย์หรือจะใช้ คำว่า "ธรรมะสวัสดีครับ/ค่ะพระอาจารย์" หรือใช้แค่ คำว่า "สวัสดีครับ/ค่ะ พระอาจารย์ก็ได้"

มารยาทในการแสดงความเคารพการประนมมือ คำว่า "ประนมมือ" มาจากคำว่า "อัญชลี" คือการกระพุ่มมือทั้งสองขึ้นระหว่างหน้าอกให้ปลายตั้งขึ้นข้างบนโดยฝ่ามือทั้งสองชิดกันใช้แสดงความเคารพในการไหว้ การกราบพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธมนต์ สวดมนต์ ฟังเทศน์ รับพรพระ และขณะสนทนาธรรมกับพระสงฆ์ เป็นต้น

การไหว้

คำว่า "ไหว้" เป็นคำไทย ภาษาบาลีใช้คำว่า "นมัสการ" ภาษาสันสกฤตใช้คำว่า "วันทา" คือการยกมือ กระพุ่มที่ทรวงอก ให้ฝ่ามือทั้งสองประกบกัน นิ้วชิดกัน ปลายนิ้วตั้งตรงขึ้น ให้เอนออกข้างหน้า ประมาณ 50 องศา ให้ศอกทั้งสองข้างแนบลำตัว แล้วยกมือที่ประนมขึ้นจรดใบหน้าพร้อมกับก้มศีรษะลงเล็กน้อย ส่วนปลายนิ้วหัวแม่มือจะจรดที่ส่วนไหนก็ขึ้นก็กับว่าเราจะยกมือไหว้ผู้ใด

การยืนไหว้ทำความเคารพ

สำหรับผู้ชาย เวลาไหว้ให้ยืนส้นเท้าชิด ปลายเท้าแยกเล็กน้อย ยกมือขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลง

สำหรับผู้หญิง สามารถทำได้ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 ยืนส้นเท้าชิดปลายเท้าเสมอกัน ยกมือขึ้นพร้อมกับ น้อมศีรษะลง (เหมือนผู้ชาย) แบบที่ 2 คือ ให้ก้าวขาขวาไปข้างหน้า หรือถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งตาม ถนัดไปข้างหลังครึ่งก้าว (เพื่อยืนพื้นป้องกันไม่ให้ล้ม) แล้วย่อเข่าลงพอสมควร พร้อมยกมือขึ้นไหว้ ยกเว้นในกรณีไหว้ผู้เสมอกันไม่ต้องย่อตัว

การไหว้ 5 ระดับ

1) การไหว้พระภิกษุ ให้หัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ปลายนิ้วชี้แนบส่วนบนของหน้าผากเป็น การแสดงความเคารพที่สูง คือเคารพด้วยเศียรเกล้าเพราะท่านเป็นผู้มีศีลมากกว่า และให้ดวงตาที่สาม คือดวงตาแห่งธรรมะ ดวงตาแห่งสติปัญญา (Third eyes wisdom eyes) ให้แก่เรา

2) ไหว้บิดามารดา (รวมทั้งปู่ย่า ตายาย ด้วย) ให้หัวแม่มือจรดที่ปลายจมูก เพราะท่านเป็นผู้ให้ชีวิตให้ลมหายใจแก่เรามา

3) ไหว้ครูอาจารย์ ให้หัวแม่มือจรดที่ปาก เพราะท่านเมตตาใช้ปากอบรมสั่งสอนเรา ให้วิชา ความรู้คู่ความดีแก่เรา ทำให้เรามีความรู้มีอาชีพในการดำรงชีวิต

4) ไหว้คนทั่วไป ให้หัวแม่มือจรดที่ปลายคาง เพราะผู้ใหญ่ผ่านโลกมาก่อน เป็นฐานให้เรา พักพิง เป็นที่ปรึกษา เชิดหน้าชูตาให้แก่เราได้

5) ไหว้ผู้เสมอกัน ให้ประนมมือไว้ที่ระหว่างหน้าอก เพราะคนเราคบกันด้วยใจ ต้องจริงใจ ต่อกัน

การรับไหว้ คือ การยกมือประนมขึ้นระหว่างหน้าอกพร้อมกับก้มศีรษะเล็กน้อย ใช้ในกรณี ผู้อ่อนอาวุโส หรือผู้ที่มีอายุน้อยกว่ามาไหว้

การกราบมาจากภาษาบาลีว่า "อภิวาท" คือการหมอบกราบให้มือลงถึงพื้นใช้ได้ทั้งการ กราบพระ และบุคคลธรรมดา แต่รูปแบบต่างกันดังนี้ การกราบพระรัตนตรัย ต้องกราบด้วย "เบญจางคประดิษฐ์" ซึ่งประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ เข่า 2 ฝ่ามือ 2 หน้าผาก 1 รวมเป็น 5

วิธีการกราบมีดังนี้

ผู้ชาย ให้นั่งท่าเทพบุตร คือ นั่งคุกเข่าปลายเท้าตั้ง เข่าทั้งสองแยกออกจากกันประมาณ 1 คืบของตน คว่ำมือพาดไว้ที่เหนือเข่า

ผู้หญิง ให้นั่งท่าเทพธิดา คือ นั่งให้เข่าทั้งสองชิดกัน ส้นเท้าราบหงายฝ่าเท้าขนานกับพื้น (นั่งทับส้น)

การกราบมี 3 จังหวะ คือ

จังหวะที่ 1 เรียกว่า "อัญชลี" คือประนมมือไว้ระดับอก

จังหวะที่ 2 เรียกว่า "วันทนา" หรือ "วันทา" คือยกมือที่ประนมขึ้นจรดศีรษะ และก้มน้อมศีรษะลงเล็กน้อย

จังหวะที่ 3 เรียกว่า "อภิวาท" คือ ลดมือทั้งสองลง น้อมตัวไปข้างหน้า ก้มลงกราบพร้อมกับทอดมือทั้งสองลงกับพื้นพร้อมกัน คว่ำมือทั้งสองแบนราบ ให้นิ้วทั้ง 5 ชิดกัน มือทั้งสองวางห่างกันพอประมาณก้มศีรษะลง ให้น้ำผาจรดพื้นในระหว่างมือทั้งสอง

ผู้ชาย ให้ข้อศอกต่อเข่าทั้งสอง และจรดกับพื้น

ผู้หญิง ศอกทั้งสองคร่อมเข่า หรือแนบข้างเข่า

จากนั้นลุกเงยขึ้น แล้วปฏิบัติต่อไปเช่นนี้ จนครบ 3 ครั้ง

ในการกราบพระรัตนตรัย นั้น เพื่อให้เกิดความพร้อมเพียงกัน พึงปฏิบัติดังนี้

เมื่อกราบครั้งที่ 1 ให้กล่าวคำว่า “พุทโธ เม นาโม” แล้วลุกเงยขึ้น

เมื่อกราบครั้งที่ 2 ให้กล่าวคำว่า “ธัมโม เม นาโม” แล้วลุกเงยขึ้น

เมื่อกราบครั้งที่ 3 ให้กล่าวคำว่า “สังโฆ เม นาโม” แล้วลุกเงยขึ้น

ในจังหวะสุดท้าย เมื่อกราบครบ 3 ครั้งแล้ว ให้เงยหน้าขึ้น แล้วยกมือขึ้นมาน้อมวันทาที่หน้าผากอีกครั้งจากนั้นให้เลื่อนมือมาประนมที่หน้าอก ในกรณีที่สวดมนต์หรือไหว้พระต่อ และในกรณีที่ไม่ได้สวดมนต์ไหว้พระต่อ ก็ให้ลดมือทั้งสองลงมาวางที่เข่าทั้งสองข้างเหมือนในท่าเตรียมกราบ

การหมอบกราบ ใช้กราบบุคคลทั่วไป เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ครูอาจารย์มีวิธีปฏิบัติดังนี้

ให้ทั้งพับเข่าขวา (เก็บปลายเท้าไปทางขวา) มือซ้ายหงายขึ้นวางไว้ที่เข่าซ้าย แล้ววางมือขวาทับมือซ้ายกราบให้แขนทั้งสองข้างคร่อมอยู่ระหว่างเข่าซ้าย (แขนทั้งสองแนบชิดติดเข่าซ้าย) วางมือประนมพร้อมกับก้มศีรษะลง ให้น้ำผาจรดที่มือทั้งสองและกราบหนึ่งครั้งไม่แบมือในกรณีที่ให้ผู้เข้าอย่างช้าๆ ให้ใช้จังหวะก้มกราบ 3 จังหวะ, เงยขึ้น 3 จังหวะก่อนก็ได้ เวลาหมอบให้ผู้เข้าอบรมฝึกการหมอบกราบ

ท่าเตรียม

นั่งพับเข่าขวา วางมือประสานบนหน้าขาซ้าย (มือซ้ายหงายขึ้นมือขวาวางทับมือซ้าย)

จังหวะที่ 1 น้อมตัวลงยืนมือซ้ายไปข้างหน้า แขนซ้ายแนบชิดต้นขาซ้ายวางมือซ้ายลงกับพื้น

จังหวะที่ 2 วางมือขวาประกบมือซ้าย (ประนมมือวางลงกับพื้น) ให้แขนขวาแนบข้างเข่าซ้าย

จังหวะที่ 3 ก้มโน้มศีรษะลง ให้น้ำผาจรดที่มือทั้งสองข้าง การลุกเงย ขึ้นช้าๆ 3 จังหวะ มีดังนี้
 จังหวะที่ 1 เงยหน้าขึ้นมา โดยที่ศอกทั้งสองข้างยังติดกับพื้นอยู่

จังหวะที่ 2 ดึงมือขวาเลื่อนขึ้นมาวางไว้ที่เข่าซ้าย

จังหวะที่ 3 ดึงมือซ้ายวางไว้ที่เข่าซ้าย ยกตัวขึ้นนั่งตัวตรง วางมือขวาทับมือซ้าย เหมือนท่าเตรียม

มารยาทการลุกการนั่ง (ในค่ายธรรมะ)

ก่อนลุกหรือก่อนนั่ง ในการอบรมค่ายธรรมะ เพื่อให้เกิดความพร้อมเพียง เป็นระเบียบ ได้
 มารยาท ฝึกความเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมก่อนที่ผู้เข้าอบรมจะลุกขึ้นยืน พระวิทยากรควรสั่งให้ผู้เข้า
 อบรมคุกเข่าขึ้นก่อน เมื่อพระวิทยากรสั่งว่ายืน หรือเชิญครับ ให้ผู้เข้าอบรมประนมมือแล้วกล่าวคำว่า
 "ขอบคุณครับ/ค่ะ พระอาจารย์" ต่อจากนั้นให้น้อมไหว้ 1 ครั้งด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน (น้อมกาย
 ลงต่ำ ให้ศอกมาแตะหรือสัมผัสที่ต้นขา) แล้วเงยหน้าขึ้นตั้งตัวตรง พร้อมกับค่อยๆลุกขึ้นขึ้น

การนั่ง เมื่อพระวิทยากรอนุญาตให้ผู้เข้าอบรมนั่งลง ให้ผู้เข้าอบรมประนมมือ แล้วกล่าวคำ
 ว่า "ขอบคุณครับ/ค่ะ พระอาจารย์" ต่อจากนั้นน้อม ไหว้ 1 ครั้ง (ไหว้ให้อ่อนและน้อมจริงๆทั้งศีรษะ
 และหลังให้ค้อมตัวไปด้วยกัน โดยให้หัวแม่มืออยู่ระหว่างคิ้ว) แล้วนั่งลงด้วยอาการอันสงบ (พระ
 วิทยากรต้องให้ผู้เข้าอบรมกล่าวคำว่า "ขอบคุณ" ให้ชัดเจน และให้น้อมไหว้อย่างพร้อมเพียงกัน
 เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและดูสวยงาม)

การเปลี่ยนท่านั่งต่างๆ ก่อนที่จะเปลี่ยนท่านั่งจากอิริยาบถหนึ่งไปเป็นอีกอิริยาบถหนึ่งนั้น
 ให้ผู้เข้าอบรมคุกเข่าขึ้น หรือยกตัวขึ้นนิดหนึ่งต่อจากนั้นค่อยสลับหรือม้วนเท้าไปทางด้านหลัง ในการ
 เปลี่ยนอิริยาบถ ไม่ควรม้วนเท้าหรือยื่นเท้ามาข้างหน้า โดยเฉพาะเมื่อนั่งอยู่ต่อหน้าพระสงฆ์

มารยาทและการแสดงความเคารพในการพบพระสงฆ์

การหลีกเลี่ยงให้แก่พระภิกษุสงฆ์ เป็นกิริยาอาการแสดงความเคารพ เอื้อเฟื้อแก่พระภิกษุ
 สงฆ์ ถือว่าเป็นการแสดงความเคารพที่ชาวพุทธนิยมปฏิบัติกันสืบมาตราบจนปัจจุบัน

วิธีปฏิบัติเมื่อเดินสวนทางกับพระภิกษุสงฆ์ เมื่อพระภิกษุสงฆ์เดินตามมาข้างหลัง นิยม
 ปฏิบัติต่อท่าน ดังนี้

- 1) หลีกเข้าชิดข้างทางด้านซ้ายมือของพระภิกษุสงฆ์
- 2) ยืนตรง มือทั้งสองห้อยประสานไว้ข้างหน้า หันหน้ามาทางท่าน
- 3) เมื่อพระภิกษุสงฆ์เดินผ่านเฉพาะหน้า ให้น้อมตัวลงยกมือไหว้
- 4) ถ้าท่านพูดด้วย ให้ประนมมือพูดกับท่าน
- 5) ถ้าท่านไม่ได้พูดด้วย เมื่อยกมือไหว้แล้ว วางมือทั้งสองห้อยประสานกันไว้ข้างหน้า มองดู
 ท่าน จนท่านเดินเลยไปจึงค่อยเดินต่อไปหรือตามหลังท่านไป

วิธีปฏิบัติเมื่อพบพระภิกษุสงฆ์ยืนอยู่ ถ้าคุุหส์ถชายหญิง เดินไปพบพระภิกษุสงฆ์ยืนอยู่
 นิยมปฏิบัติ ดังนี้

- 1) หยุดยืนตรง
- 2) น้อมตัวลง พร้อมยกมือไหว้
- 3) ถ้าท่านพูดด้วย ประนมมือพูดกับท่าน
- 4) เดินหลีกไปทางซ้ายของพระภิกษุสงฆ์

วิธีปฏิบัติเมื่อพบพระภิกษุสงฆ์นั่งอยู่ถ้าคฤหัสถ์ผู้ชายและผู้หญิงเดินไปพบพระภิกษุสงฆ์นั่งอยู่ นิยมปฏิบัติต่อท่าน ดังนี้

1) หยุดนั่งลง ถ้าพื้นที่นั่งสะอาด นิยมนั่งคุกเข่า หรือนั่งพับเพียบถ้าพื้นไม่สะอาด นิยมนั่งกระหย่ง

- 2) น้อมตัวลง ยกมือไหว้
- 3) ถ้าท่านพูดด้วย ให้ประนมมือพูดกับท่าน
- 4) ลูกขึ้นเดินหลีกไปทางซ้ายของพระภิกษุสงฆ์
- 5) ถ้าพระภิกษุสงฆ์อยู่ในที่กลางแจ้ง มีเงาปรากฏอยู่ คฤหัสถ์ผู้ชาย และผู้หญิงไม่ควรเดินเหยียบเงาของพระภิกษุสงฆ์ ควรเดินหลีกไปเสียอีกทางหนึ่ง

วิธีเดินตามหลังพระภิกษุสงฆ์ การเดินตามหลังพระภิกษุสงฆ์นี้

เป็นกิริยาอาการแสดงความเคารพแก่พระภิกษุสงฆ์อย่างหนึ่ง ซึ่งชาวพุทธนิยมปฏิบัติสืบกันมา มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

- 1) เดินตามไปเบื้องหลังของพระภิกษุสงฆ์ โดยให้เอียงไปทางซ้ายของท่าน
- 2) เว้นระยะห่างจากท่านประมาณ 2-3 ก้าว
- 3) เดินตามท่านไปด้วยกิริยาอาการสำรวมเรียบร้อย
- 4) ขณะเดินตามท่านอยู่ ไม่นิยมแสดงความเคารพผู้อื่น
- 5) ไม่นิยมพูดคุยทักทายปราศรัยกับผู้อื่น

การสนทนาธรรมกับพระสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ประพจน์ดี ปฏิบัติตรง ประพจน์เพื่อออกไปจากทุกข์ประพจน์ถูกต้อง และเป็นเพื่อนาบุญของชาวโลก ดังนั้น ในขณะสนทนากับพระภิกษุสงฆ์พึงปฏิบัติ ดังนี้

- 1) นั่งพับเพียบให้เรียบร้อย ไม่นั่งสูงกว่าพระสงฆ์
- 2) ไม่พูดล้อเล่น ไม่พูดหยาบโลน ไม่ยกตัวตีเสมอคล้ายเพื่อนหรือยกตัวสูงกว่า
- 3) ถ้าพระภิกษุสงฆ์รูปนั้นเป็นพระผู้ใหญ่ ให้ประนมมือพูดกับท่านทุกครั้งที่มากราบเรียนท่าน และรับคำพูดของท่าน ในกรณีที่ผู้เข้าอบรม

เป็นเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ควรแนะนำให้ประนมมือทุกครั้งในขณะสนทนาธรรมถามตอบกับพระภิกษุสงฆ์ เพื่อฝึกให้เกิดเป็นความเคยชินเป็นบุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม และเป็นแบบอย่างให้แก่บุคคลอื่นได้ด้วย

บทกลอนสุภาพ ขั้วคิด คติธรรม คำคม

ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เคยทำให้คนเสียหาย

ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นมนต์อันศักดิ์สิทธิ์

ความอ่อนน้อมถ่อมตน ทำให้คนก้าวหน้า

ความเย่อหยิ่งโส ทำให้ประสบความล้มเหลว

การยกมือไหว้คนอื่น ไม่ได้ทำให้เราตกต่ำลง แต่กลับจะทำให้เราสูงส่งและเจริญยิ่งขึ้นแท้ที่จริงการยกมือไหว้คนอื่น ก็คือการบูชาคุณงามความดีในจิตใจของตนเองบุคคลที่เป็นใหญ่จริง มักจะมีความอ่อนน้อมถ่อมตนเสมอ

วิธีการจัดกิจกรรม

ก. พระวิทยากรจัดระเบียบแถวผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีระยะห่างมากพอสำหรับการฝึกกราบ ฝึกไหว้ได้อย่างสะดวก

ข. เกริ่นนำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องมารยาทชาวพุทธ ด้วยการให้ดูสื่อวีดิทัศน์ หรือทดสอบถามเล่านิทานประกอบการบรรยาย เช่น พระวิทยากรถามผู้เข้าร่วมอบรมว่า ส่วนที่สูงที่สุดของต้นไม้เขาเรียกว่าอะไร? คำตอบคือ ยอดไม้ถามต่อว่า ยอดไม้อ่อนหรือแข็ง? คำตอบคือ อ่อน คนเราก็เหมือนกัน คนที่จะขึ้นสู่ที่สูงได้เป็นยอดคนได้ต้องเป็นคนที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน พระวิทยากรอาจจะถามต่อว่า ลวดกับเหล็กอันไหนแข็ง? (เหล็ก) อันไหนสามารถรัดอันไหนได้ (ลวดรัดเหล็ก) ลวดที่อ่อนสามารถรัดเหล็กที่แข็งได้ คนเราก็เหมือนกันให้เอาชนะคนที่สูงกว่าด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน เอาชนะคนบางคนด้วยการเฉย, นี่คือธรรมชาติสอนคนในทางพระพุทธศาสนาให้มีความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับการทำความเคารพความอ่อนน้อมถ่อมตน ดังในหลักการสร้างบุญสร้างกุศล (บุญกิริยาวัตถุ 10) ข้อที่ 4 กล่าวว่า "อปจายนมัย" การทำบุญด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตน แม้แต่บทอานวายนพร ที่พระท่านกล่าวเป็นภาษาบาลี บ่อยมากที่สุดคือ บทว่า "อภิวาทนสลิสส นิจจํ วุฑฒาปจายิโน จตตารโธ ธมมา วุฑฒนติ อายุ วณโณ สุขํ พลํ" แปลเป็นภาษาไทยว่า พรสี่ประการคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเจริญแก่ผู้มีปกติไหว้กราบ มีปกติอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่อยู่เป็นนิตย์"

ดังนั้น ทุกครั้งที่เรายกมือไหว้เคารพผู้ใหญ่ นั้นเป็นการทำบุญสร้างคุณงามความดีให้แก่ตนเอง พระพุทธเจ้าตรัสรับรองไว้ว่า “คนที่รู้จักขนบธรรมเนียม ย่อมเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ในชาตินี้ก็มีผู้สรรเสริญชาติหน้าก็ไปดี” เป็นต้น

ค. พระวิทยากรสาธิตแสดงท่าทางประกอบ และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติจริงตามลำดับ

- การไหว้ 5 แบบ พระวิทยากรสาธิตเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติจริง
- การกราบพระรัตนตรัย พระวิทยากรสาธิตเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติ

จริง

- การหมอบกราบ พระวิทยากรสาธิตเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติจริง
- การลุก การนั่ง การเปลี่ยนท่านั่ง สาธิตเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติจริง
- ง. พระวิทยากรบรรยาย พร้อมกับเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกมาสาธิตเกี่ยวกับมารยาท

ในการเดินสวนทางพระสงฆ์การเดินตามหลังพระสงฆ์การทำความเคารพเวลาพระสงฆ์ยืนอยู่ นั่งอยู่ การเดินตามหลังพระสงฆ์และการสนทนาธรรมกับพระภิกษุสงฆ์

ฉ. พระวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมช่วยกันสรุป โดยใช้บทกลอน สุภาษิต หรือ วิธีอื่นที่เหมาะสมมาประกอบ เช่น ดุภาพ ดุสือ มารยาทที่ปฏิบัติถูกต้องเป็นตัวอย่าง เช่น มารยาทเป็นดั่ง เบ้าหล่อหลอมทางวัฒนธรรมอันงดงาม ที่ทำให้ผู้คนในสังคมสามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ช่วยก่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ คือ ความสุภาพเรียบร้อย ความเคารพนอบน้อม ความชื่นชมรักใคร่ เอ็นดู และสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น ดังคำกล่าวที่ว่า “ความสวยสะอาดตา แต่ความดี สะอาดใจ” “ วิชาสร้างอำนาจ มารยาทสร้างเสน่ห์”

3.2.3. กิจกรรมสวดมนต์

ขั้นเตรียมการ

เตรียมความพร้อมผู้เข้ารับการอบรม บอกขั้นตอนในการทำวัตรสวดมนต์บรรยายถึงคุณค่า ความดีงาม บุญกุศลอันเกิดจากการสวดมนต์และสิ่งที่ได้จากการสวดมนต์ ในเชิงวิทยาศาสตร์ ความเป็นเหตุเป็นผลจากหนังสือสวดมนต์ หรือเตรียมบทสวดมนต์ทำวัตรในโปรแกรม Power Point

ขั้นตอนการ

เชิญตัวแทนนักเรียน 2 คนมาเป็นประธานจุดธูปเทียนที่โต๊ะหมู่บูชา (ชาย 1 คน หญิง 1 คน) ขณะเดียวกันพระวิทยากรบรรยายความหมายและความสำคัญของธูปเทียน ดอกไม้และพระพุทธรูป ผู้เข้ารับการอบรมพระวิทยากรนำทำวัตรสวดมนต์ โดยนั้งคุกเข่าตั้งแต่เริ่มต้นไปจนจบสวดคำนมัสการแล้วจึงนั่งพับเพียบ จากนั้นทำวัตรสวดมนต์ตามบทที่เหมาะสม

หลังจากทำวัตรสวดมนต์จบให้คลายอิริยาบถเล็กน้อยขณะเดียวกันตัวแทนเก็บหนังสือ หลังจากนั้นก็เริ่มปฏิบัติสมาธิภาวนาแผ่เมตตาต่อไป

สรุป

การทำวัตร สวดมนต์ เป็นข้อปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เพราะทำให้จิตใจสงบ เป็นสมาธิ กายและวาจาเรียบร้อยเป็นการสำรวมระวังที่ก่อให้เกิด ข้อสำคัญคือ ต้องกำหนดระลึกให้ทราบว่าเป็นบุญ ขณะสวด คุณค่าของการสวดมนต์อยู่ที่การสำรวมกาย วาจา ซึ่งจัดเป็นศีลและจิตใจสงบแผ่แผ่อยู่กับบทสวดเป็นสมาธิ เข้าใจความหมายของบทสวด เพิ่มพูนความคิดอ่านให้แตกฉาน ลึกซึ้ง จัดเข้าในปัญญา รวมความว่าเราสวดมนต์ให้ได้ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนาอย่าสวดให้ขาดทุนคือสวดแล้วเสียเวลาเปล่า ไม่ได้อะไร นอกจากอุปาทานว่าเราได้สวดแล้ว

3.2.4. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา

สื่อ/อุปกรณ์

- โต๊ะหมู่บูชา/หนังสือสวดมนต์ทำวัตร
- เครื่องคอมพิวเตอร์/เครื่องฉายโปรเจคเตอร์/สายเสียง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

- นำนักเรียนกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัยพร้อมคำแปล รวมทั้งบทพิเศษ (ให้พระวิทยากรเลือกตามความเหมาะสมของวัยผู้เข้ารับการอบรม)
- พระวิทยากรนำกล่าวคำสมาทานพระกรรมฐานนำนั่งสมาธิ ขาขวาวางทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย หลังตั้งฉากกับพื้นหลังตาเบา ๆ หัวแม่มือจรดกันเบา ๆ หนามองตรง กำหนดตามลมหายใจเข้าและหายใจออกตลอดเวลา
- ขณะที่นั่งเจริญจิตภาวนาให้พระวิทยากรบรรยายแนวปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการนั่งสมาธิ
- จากนั้นให้พระวิทยากรนำปฏิบัติเจริญสติปัฏฐาน 4 เป็นลำดับต่อไป
- นำแผ่เมตตา และแผ่ส่วนบุญกุศล

สรุป

สิ่งที่ได้จากกิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ สมาธิ เป็นความตั้งมั่นของจิตหรือภาวะที่จิตตั้งมั่น หมายถึง ภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด ไม่ฟุ้งซ่าน และภาวนา โดยทำให้เป็น ให้มีขึ้น หรือเรียกสั้นๆ ว่า การเจริญคือการทำสมาธิให้เกิดขึ้น

3.2.5. กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญา

เป็นกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ที่เปรียบการใช้ชีวิตของมนุษย์เราที่มีแต่ความมืดของเหล่าอวิชชา แต่เราจะใช้แสงสว่างแห่งปัญญามาช่วยแก้ปัญหาให้กับชีวิต เน้นการอธิษฐานจิต สร้างพลังทางปัญญา

วัสดุอุปกรณ์

1. โต๊ะหมู่บูชาพร้อมพระประธาน
2. เทียนไขประมาณ 300 - 500 เล่ม (ให้เหมาะสมกับสถานที่)
3. กระดาษสีขนาด A4 คละสีตามจำนวนของเทียนที่ใช้ (ไม่ควรใช้สีที่ทึบแสงจนเกินไป)
4. แก้วใส่ทรายตามจำนวนของเทียน

การจัดเตรียมอุปกรณ์

1. นำแก้วใส่ทรายมาจัดเป็นรูปสัญลักษณ์ตามความเหมาะสมให้สวยงาม
2. นำเทียนมาปักลงในแก้ว
3. นำกระดาษสีมาครอบแก้วเทียน โดยคำนึงถึงสีที่จะใช้

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. เตรียมผู้เข้าอบรมให้นั่งเป็นวงกลม หรือนั่งตามความเหมาะสมของสถานที่ ที่พระวิทยากรต้องการออกแบบให้เข้ากับกิจกรรมที่ต้องการ
2. เมื่อเตรียมผู้เข้าอบรมเรียบร้อยแล้ว พระวิทยากรก็แจ้งกติกาให้ผู้เข้าอบรมได้รับทราบ โดยทั่วถึงกันว่า ในขณะร่วมกิจกรรมควรปฏิบัติตัวเช่นใดอย่างเคร่งครัด ต้องอย่าให้ชัดเจน เพราะกิจกรรมนี้ต้องการความสงบ ความเรียบร้อยเป็นอย่างยิ่ง
3. พระวิทยากรผู้บรรยายแจ้งให้ผู้เข้าอบรมนั่งสำรวมกายและใจให้อยู่ในอิริยาบถที่สงบเรียบร้อย เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้มีเวลาคิดทบทวนตามเรื่องที่จะบรรยายในรายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
4. เมื่อบรรยายไปได้สักครู่ พระที่ดูแลการเปิด-ปิดไฟ ในที่ประกอบกิจกรรมก็ค่อยๆ ปิดไฟ ตามที่ผู้บรรยายได้แจ้งไว้ในขั้นตอนการเปิด ปิดไฟนี้ ผู้ดูแลควรตรวจสอบความพร้อมของผู้เข้าอบรมด้วยว่าเป็นอย่างไร เพราะหากเปิด ปิดไฟไม่ถูกจังหวะ ก็จะทำให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความยากลำบาก เพราะผู้เข้าอบรมขาดสมาธิในการรับฟังแล้ว)
5. เมื่อพระวิทยากรดำเนินกิจกรรมไปตามที่กำหนดไว้แล้วเมื่อจะเริ่มจุดเทียนให้พระวิทยากรผู้บรรยายกราบอาราธนา นามันต์พระอาจารย์ผู้ทำหน้าที่เป็นประธานฝ่ายสงฆ์เป็นตัวแทนในการต่อเทียนจากหน้าโต๊ะหมู่บูชา
6. พระวิทยากรผู้บรรยายให้ตัวแทนของทางโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เข้ารับการอบรมได้ต่อเทียนจากประธานฝ่ายสงฆ์เพื่อไปจุดต่อให้กับเทียนที่ได้จัดไว้ก่อนหน้านี้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการส่งมอบแสงสว่างแห่งปัญญาให้กับผู้เข้ารับการอบรม
7. เมื่อจุดเทียนครบหมดแล้ว พระวิทยากรก็ให้ผู้เข้าอบรมทุกคนอยู่ในความสงบ แล้วก็บรรยายถ้อยคำที่เตรียมมาให้จบตามที่กำหนดไว้เมื่อจบแล้วก็นำพาผู้เข้าอบรมกล่าวอธิษฐานจิตเพื่อจะทำสิ่งดีๆ ให้เกิดมีแก่ชีวิตด้วยความตั้งใจ
8. พระวิทยากรกล่าวให้ข้อคิดเกี่ยวกับการตั้งใจที่จะทำสิ่งดีต่างๆ เป็นการกล่าวเหมือนสรุปให้เห็นสาระสำคัญของกิจกรรมโดยยกเอา “เรื่องเทียน” มาเป็นอุปมาในการสอนชีวิตหลังจากนั้นก็นำแผ่นเมตตาเป็นลำดับสืบไป

ตัวอย่างคำบรรยาย

ยามเมื่อโลก	ขาดแสง	แห่งอาทิตย์	ย่อมมืดมิด	มองอะไร	ก็ไม่เห็น
ยามเมื่อจิต	ขาดปัญญา	พาลำเคิญ	ย่อมไม่เห็น	ดีชั่ว	ที่ตัวทำ
สว่างใด	ในหล้า	ว่าสว่าง	จะหาอย่าง	ปัญญา	จะหาไหน
ถึงตะวัน	จันทร์ส่อง	ผ่องอำไพ	ไม่ส่องใจ	ให้สว่าง	อย่างปัญญา

ในท่ามกลางราตรีกาลอันมืดมิด พวกเราทั้งหลายได้มาร่วมประชุมกัน ณ สถานที่แห่งนี้ เพื่อน้อมกาย วาจา ใจ ที่จะเข้าสู่พิธีอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นพิธีที่ก่อกำเนิดขึ้น ด้วยหัวใจแห่งความรักที่เรา มีต่อตัวเองต่อทุกสิ่งที่เราได้อาศัย แล้วทำให้ชีวิตของเรา ได้ดำรงอยู่อย่างมีความสุขเสมอมา ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ผู้มีบุญคุณ สังคมประเทศชาติอันเป็นแผ่นดินเกิด ที่ให้เราได้อยู่อาศัย ทำให้เราได้รำลึกถึงคุณ ของพระมหากษัตริย์ ผู้เป็นประมุขแห่งแผ่นดิน ที่ช่วยสร้างและรักษาแผ่นดินนี้ ให้เราได้พึ่งใบบุญและ มีความภูมิใจในแผ่นดินเกิดของตน ที่สำคัญ โอกาสนี้ ยังทำให้เราได้รำลึกถึงพระคุณ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ชี้ทางสว่างให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง และให้ เราได้มีโอกาสเรียนรู้หลักธรรม อันจะทำให้ชีวิตนี้มีความสงบร่มเย็น และเป็นที่ยิ่งอันสูงสุดตลอดไป

ท่ามกลางความมืดมิดแห่งราตรีกาลนี้ แม้ความมืดจะปกคลุมพวกเรา ให้เป็นประหนึ่งมีชีวิต อยู่อย่างโดดเดี่ยว หงอยเหงา แต่สิ่งหนึ่งที่ผุดขึ้นมาท่ามกลางความมืด ก็คือแสงสว่างที่มาจากแสง เทียนที่เราช่วยกันจุดขึ้น แม้อาจเป็นเพียงแสงเทียนเล็กน้อย แต่นั่นก็มีความหมายที่ช่วยสอนให้เรา ได้ เรียนรู้เรื่องราวหลายๆอย่างผ่านสิ่งนี้ ช่วยส่องนำทางแห่งปัญญามาสู่เรา จนทำให้เรากลายเป็นคนที่มี ปัญญา มีแสงสว่างแห่งความรู้ และเป็นที่ยิ่งสำหรับตัวเองอย่างภาคภูมิใจท่ามกลางความมืดมิดในราตรี กาลนี้ จึงเป็นช่วงเวลาที่เราควรใช้บทวนชีวิตที่ผ่านมาของเราเอง และเรียนรู้ที่จะมองไปข้างหน้า อย่างคนที่มีความดีเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป โดยมีปัจจุบันเป็นสิ่งที่เชื่อมโยง ให้เรารู้จักนำ อดีตมาเป็นครูสอนชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อก้าวไปสู่อนาคตที่จะมาถึง ให้มีสิ่งดีๆเข้ามาอยู่เคียงข้างเรา ตลอดไป เพราะหากมองให้ลึกซึ้งลงไปในชีวิตของตน สิ่งที่เราปฏิเสธได้ยากก็คือ กว่าที่จะได้เกิดมา เป็นมนุษย์นั้น ช่างยากลำบากเสียจริง ดังนั้น จึงขอให้ทุกคนลองหลับตานึกถึงภาพที่ว่า กว่าเราจะได้ เกิดขึ้นมาจะต้องผ่านปัญหาอะไรมาบ้าง แม้เกิดมาเป็นคนแล้ว บางคนก็โชคดียิ่งนัก บางคนหุนหวก ไม่สามารถที่จะได้ยินเสียงใดๆ ได้ บางคนตาบอด ไม่สามารถมองเห็นสิ่งใดๆ บางคนพิการทุกส่วนสัด ในร่างกาย ไม่สามารถเดินเหิน หรือจับต้องสิ่งใดๆ ได้ตามใจปรารถนา แม้มีชีวิตก็ไม่ต่างอะไรจากซาก ชีวิต ที่มีชีวิตก็เหมือนไม่มีเพราะมันช่างพานพบแต่ปัญหา และความลำบากเสียนี้กระไร แต่พวกเราที่ นั่งอยู่ตรงนี้เป็นเช่นนั้นไม่ เรามีทุกอย่างสมบูรณ์แบบ มีหลายสิ่งที่บกพร่องน้อยกว่าคนทั้งหลายบน โลกใบนี้ เราจึงควรรู้จักที่จะขอบคุณชีวิตที่ได้มา ขอขอบคุณกาลเวลาที่ทำให้เราได้เติบโต ที่ทำให้เราได้ เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ อย่างเพลิดเพลิน เราควรรู้จักขอบคุณต้นธารแห่งชีวิตของเราเอง ที่ท่านได้ทะนุ ถนอม จนทำให้เราได้มีโอกาสเกิดมาลิ้มรสชาติโลกมีชีวิตอยู่อย่างไม่โดดเดี่ยวจนเกินไปบุคคลที่กล่าวมาก็ คือ "พ่อและแม่ของเราเอง"

ขอให้เราทั้งหลาย ได้หลับตานึกถึงชีวิตของเราเอง ที่กว่าที่จะได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น ยากลำบากเพียงใด กว่าที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะถูกเรียกขานนามว่าแม่ เธอต้องผ่านความทุกข์ทรมานสัก ปานใด ผู้หญิงที่แต่งงานกับผู้ชายคนหนึ่ง ที่ต่อมาเราเรียกเขาทั้งคู่, ว่าพ่อและแม่ของเราคนทั้งคู่, ต้อง

ผ่านการเรียนรู้ ที่จะรักกันด้วยความเข้าใจ เพื่อจะเลื่อนขั้นจากความเป็นสามีและภรรยา มาสู่ตำแหน่งที่สำคัญยิ่งในชีวิตของผู้ชายและผู้หญิงคู่หนึ่ง ที่ถูกเรียกขานนามว่า "พ่อและแม่" ในเวลาต่อมา

เขาทั้งสองต้องผ่านการพิสูจน์ตัวเองอย่างหนักหน่วง โดยเฉพาะหญิงที่ถูกเรียกว่าแม่นั้น เธอต้องยอมอุ้มท้องเรา ผู้เกิดมาเป็นลูกตั้ง 9 เดือน เป็นความรักที่เจือปนด้วยความทุกข์ทรมาน ที่ผู้หญิงคนหนึ่งต้องได้พบเจอ หากเธอต้องการที่จะเลื่อนขั้นตัวเองว่า เธอคือแม่ของลูก ผู้เป็นดั่งร่มโพธิ์ใหญ่ในชีวิตของลูก ผู้เป็นดั่งทุกอย่างของลูกเธอต้องกล้าที่ผ่านมันไปให้ได้ แม้จะต้องพบกับความเจ็บปวดเพียงใดก็ตามที่เราจะมีโอกาสได้เกิดมา และเติบโตมาจนกระทั่งทุกวันนี้แม่ต้องตั้งท้องเก้าเดือน โดยมีพ่อเป็นผู้ให้การดูแล จะไปไหนก็ไม่สะดวก อยากกินอะไรก็ต้องนึกถึงลูกผู้อยู่ในท้อง ว่าจกกระทบกระเทือนลูกไหม สายใยแห่งความรัก ความผูกพัน ได้เกิดขึ้นแล้วแก่พ่อและแม่ ตั้งแต่นั้นแม่เริ่มตั้งครรรภ์

ในระหว่างการคลอดลูก ความรู้สึกของการเจ็บปวด ความทุกข์ทรมานในการคลอดลูกนั้น ยากนักที่จะพรรณนาได้ ผู้เป็นพ่อก็กลัวต่อความไม่ปลอดภัย ในการคลอดลูกของภรรยา สิ่งที่พ่อกำลังทำได้ขณะนั้นก็คือการจุดจุก ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย โปรดเมตตาตาลบันดาลให้ภรรยาและลูกที่กำลังจะคลอดมามีความปลอดภัยทั้งคู่

ในการคลอดลูกของแม่นั้น เลือดที่แม่เสียไป ในระหว่างการคลอดแต่ละครั้งนั้น อาจเป็นการเสียเลือดเป็นครั้งสุดท้าย ในชีวิตของท่านก็เป็นได้ เพราะไม่แน่ใจว่าหลังจากที่คลอดลูกแล้ว ไม่รู้ว่าแม่จะมีโอกาส ได้เห็นหน้าลูกหรือเปล่า การคลอดลูกแต่ละครั้งของแม่ เปรียบเหมือนการก้าวขาข้างหนึ่งไปสู่ความตาย จึงมีคำกล่าวไว้ว่า การคลอดลูกในวันนั้น เราถือกันว่าเป็นวันเกิด แต่ผู้เป็นแม่นั้น อาจจะเป็นวันตายของท่านก็เป็นได้ ขาข้างหนึ่งของแม่เหยียบอยู่ในเมืองผี อีกข้างหนึ่งอยู่ในเมืองมนุษย์ ถ้าการคลอดลูกในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ความปิติยินดีของพ่อและแม่ก็มีมาก เกินกว่าจะพรรณนาได้ ลูกจะเปรียบเหมือนสมบัติอันมีค่ามหาศาล ในชีวิตของพ่อและแม่ เปรียบเหมือนแก้วตา ดวงใจดวงใหม่ของท่าน พ่อแม่จะคอยมองดูหน้าเล็กๆ ของลูกน้อย ดูรอยยิ้มอันสดใส ดูมือน้อยๆ ของลูกอยู่เสมอการที่เราจะหารักแท้จากผู้อื่นนั้น ข้างเป็นสิ่งที่ยากยิ่งนักแต่ความรักของพ่อแม่นั้น เป็นความรักที่บริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งใดมาเจือปนให้ลูกๆ เศร้าหมอง คำว่าพ่อแม่จึงเป็นคำที่มีความหมายมากที่สุดเป็นคำที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับลูกยากนักที่จะหาสิ่งใดมาเปรียบได้

หลังบรรยายจบในช่วงนี้ ก็ให้ผู้เข้าอบรมนั่งหลับตาให้นึกถึงความอบอุ่น ความเสียสละที่พ่อแม่ได้มอบให้ลูกๆ เพื่อให้ผู้เข้าอบรม ได้ตระหนักถึงคุณค่าของพ่อแม่ให้สูงยิ่งขึ้นไปแล้วบรรยายเพื่อเชื่อมโยงเรื่องไปสู่คุณค่าของพระพุทธเจ้าและพระรัตนตรัยต่อไป

แม้ชีวิตจะเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว หากเราไม่มีหลักใจในการครองชีวิตให้อยู่อย่างสงบสุข ไม่มีวิธีเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างรู้เท่าทัน ไม่มีวิธีที่จะก้าวผ่านเรื่องราวๆ ที่ทำให้จิตใจของเราเศร้าหมอง

ชีวิตของเราก็ไม่ต่างอะไรกับเรือที่ขาดคนพาย หรือเรือที่ขาดหางเสือในการประคองไปให้ถูกทิศทางในทะเลกว้าง

ชีวิตย่อมลอยเคว้งคว้าง อยู่ท่ามกลางเวียงทะเลที่น่ากลัว แม้จะอยู่ในสังคมที่มีผู้คนชักชวน แต่เราก็เหมือนดังคนหูหนวก ที่ไม่สามารถได้ยินแม้เสียงแห่งการท้าทายจากผู้คน เหมือนดังคนที่ตาบอด ที่ได้ยินแต่สรรพสำเนียง แต่ไม่สามารถสัมผัสความจริงที่ได้รับรู้ด้วยดวงตา ที่นำพาไปสู่การได้รับคำตอบที่แท้จริง

แต่เมื่อวันหนึ่งเราได้เกิดมาพบคำสอนของพระพุทธองค์ ผู้เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง ได้พบกับบุคคลผู้มีเมตตาต่อสัตว์โลกอย่างไม่มีประมาณ ชีวิตของเราก็เป็นเหมือนดังต้นไม้ ที่ถูกสายฝนโปรยปราย ให้มีโอกาสได้เติบโตใหญ่อย่างมีความหวัง เหมือนดังคนเดินทางไกลที่หิวกระหาย แล้วมีคนหยิบยื่นน้ำใจมอบให้ นั้นย่อมทำให้เรามีความหวังที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป และพร้อมจะสร้างชีวิตอย่างคนที่รู้คุณค่าแห่งตนอย่างไม่มีประมาณในเวลาต่อมา เพราะพระพุทธองค์ผู้เป็นสัพพัญญู ที่ได้ตรัสสอนวิธีการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า สอนให้เรารู้จักที่จะเอาชนะใจตัวเอง เพื่อก้าวข้ามไปสู่การมีความสุข ที่มากยิ่งขึ้นกว่าการคิดคำนวณ แล้วรู้สึกตามเช่นอย่างในโลกเขาเป็นกัน พระองค์สอนให้เราอยู่อย่างคนมีศีลธรรมจรรยาอันดี สอนให้เรารู้จักใช้ชีวิต ด้วยความรักที่มีต่อตัวเอง ไม่คิดร้ายต่อคนอื่นที่เรารู้จัก พระองค์สอนให้เรารู้จักแบ่งปันความดีงามที่เรามีอยู่ด้วยการถ่ายโอนสิ่งดีเหล่านั้น ไปสู่ผู้อื่นด้วยความเมตตาอาทร

พระองค์สอนให้เราไม่เอาเปรียบคนอื่น เพื่อหวังที่จะให้ตนอยู่อย่างสบายฝ่ายเดียว ไม่ให้ล่วงเกินสิ่งอันเป็นที่รักของใครๆ แต่พระองค์สอนให้เรารู้จัก ที่จะเคารพซึ่งกันและกัน อย่างคนที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา สอนให้เราพูดในสิ่งที่ควรพูด เปล่งถ้อยคำแต่ครั้งด้วยความปรารถนาดี ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มิใช่ให้เราพูดอย่างที่ขาดการยับยั้งชั่งใจ พระองค์สอนให้เราอยู่อย่างคนมีสติ ที่พร้อมจะเรียนรู้ทุกสิ่งอย่างรู้เท่าทัน และเข้าใจในความจริงตามอย่างที่มีนัยเป็น แล้วอยู่กับทุกสิ่งด้วยใจที่พร้อมจะปล่อยวาง

พระองค์สอนให้เราจิตใจที่ตั้งมั่น มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการก้าวไปสู่ชีวิตที่ดีงาม ไม่วอกแวก แม้มีเรื่องใดๆ มาคอยชักจูงให้เราออกนอกทาง พระองค์สอนให้เราใช้ชีวิตอยู่อย่างผู้รู้ ว่า อะไรคือแก่นแท้ของการมีชีวิตอยู่ อะไรคือเป้าหมายแท้ ที่เราควรอยู่กับมันอย่างมุ่งมั่น โดยไม่มีความรู้สึกหวาดหวั่น เมื่อวันหนึ่งต้องเจอกับเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาที่สำคัญ พระองค์สอนให้เราใช้ชีวิตอย่างผู้มีปัญญา ให้รู้จักเรียนรู้อย่างผู้มีพิจารณาญาณ มากกว่าการใช้อารมณ์ตามใจตน ให้มองและเกี่ยวข้องกับทุกสิ่ง อย่างคนที่สามารถนำคุณค่ามาสู่ตน มากกว่าที่จะกลายเป็นทาสของมัน พระองค์สอนให้เรา รู้ว่า ชีวิตนี้ไม่ควรอาลัยต่อสิ่งใด แต่ให้รู้จักเกี่ยวข้อง และอยู่กับทุกสิ่งอย่างผู้รู้จักปล่อยวางไม่ตีใจจนหลงเมื่อสมหวัง ไม่เสียใจจนเสียหลัก เมื่อสิ่งที่รักแปรเปลี่ยนไป แต่พระองค์สอนให้เราอยู่อย่างเข้าใจ และพร้อมจะปล่อยวางเสมอ เมื่อทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ท่านทั้งหลาย ในโอกาสนี้ ขอให้ทุกท่านที่มาประชุมกัน ณ สถานที่แห่งนี้ จงภูมิใจได้ว่า ครั้งหนึ่งในการเกิดมา เราได้เดินตามรอยบาทของบุคคลผู้ที่ยิ่งใหญ่ในการครองชีวิต นั่นคือการได้เกิดมาภายใต้ร่มเงาแห่งพระพุทธศาสนา ได้รับเงาแห่งคำสอนของพระพุทธองค์ ผู้สอนให้คนทั้งโลกอยู่ด้วยความรัก อยู่อย่างผู้ที่พร้อมจะปล่อยวางทุกสิ่ง โดยความทุกข์ทางใจไม่สามารถทำร้ายเราได้ขอให้เราจงภูมิใจเถิดว่า การเกิดมาในครั้งนี้ไม่สูญเปล่าแต่เป็นการเกิดมาที่คุ้มค่าที่สุดเท่าที่คนเช่นเราจะมีโอกาสได้พบเจอ ขอให้เราจงภูมิใจเถิดว่า สิ่งที่พระองค์สอนเรานั้น นั่นคือหนทางที่นำเราไปสู่ทางสว่างที่ทำให้เราได้มองเห็นความจริงอย่างที่มันเป็น และอยู่อย่างคนที่เห็นคุณค่าแท้ มากกว่าคุณค่าเทียมๆ อย่างที่เราเคยถูกโลกใบนี้หลอกลวงให้ลุ่มหลง ในโอกาสนี้ จึงขอเชิญชวนทุกท่าน ได้สำรวมกายวาจาใจเพื่อที่จะได้อริฐานจิต ที่จะยอมรับเอาพระรัตนตรัยไว้เป็นที่พึ่ง ยอมรับที่จะเดินตามรอยบาทแห่งพระศาสดา ผู้ตรัสสอนเราไว้ว่าชีวิตควรอยู่อย่างผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานขอให้เรายอมรับที่จะเชื่อมั่น ที่จะปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ด้วยจิตที่มุ่งมั่น ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคใดๆ เพราะเรามั่นใจว่า เราเป็นลูกของพระพุทธองค์ เราคือบุคคลที่พร้อมจะเรียกตัวเองว่าพุทธบุตรผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกของพระพุทธเจ้า เป็นลูกที่พร้อมจะเดินตามรอยบาทของพ่อผู้ชี้ทางแห่งการเกิดปัญญาอย่างไม่สงสัย เพราะเราเชื่อมั่นในพระพุทธองค์ ผู้เป็นดังพ่อแห่งการนำแสงสว่างแห่งการรู้แจ้งมาสู่โลกใบนี้ พร้อมจะก้าวต่อไปท่ามกลางโลกหมกมิด แล้วทำให้มันสว่างขึ้น และพร้อมจะนำสันติสุขแห่งธรรม ไปสู่ผู้ที่รอคอยความเมตตาจากเรา...

สรุป

กิจกรรมแสวงหาแห่งปัญญามุ่งเน้นการสร้างตระหนักรู้ถึงการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิต โดยเปรียบเทียบการใช้ชีวิตของมนุษย์กับความมืดที่เกิดจากอวิชชาและการนำแสงแห่งปัญญามาช่วยแก้ปัญหา กิจกรรมนี้เสริมสร้างการพิจารณาเหตุผลในการตัดสินใจ โดยให้นักเรียนเข้าใจถึงผลที่ตามมาจากการกระทำของตนเอง และสามารถใช้อนุปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและเหตุผล การฝึกกิจกรรมนี้ช่วยกระตุ้นให้เด็กๆ ตระหนักถึงความสำคัญของ “การทำความดี” และการแก้ไขปัญหาวัยเด็กด้วยเหตุผลที่มีมุมมองที่ถูกต้องและสมเหตุสมผล

3.2.6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ

จุดมุ่งหมายของกิจกรรม

ชีวิตและจิตใจ เป็นกิจกรรมที่ชวนให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนถึงหนทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาว่าได้ประสบกับเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้ตนเองมักจะระลึกถึงด้วยความรู้สึกที่เบิกบานใจ ภูมิใจ ปลื้มใจ กับชีวิตในช่วงเวลานั้น ๆ ทำให้ชีวิตของตนเองมีคุณค่า นำรักษาให้อยู่ต่อไปยาวนานที่สุด เพื่อตนเองและบุคคลที่มองเห็นคุณค่าในชีวิตของเรา เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ตนเองดีใจที่สุดในชีวิตที่ผ่านมาแต่ในอีกมุมหนึ่งของชีวิตที่ผ่านมาที่ทำให้ชีวิตต้องพบกับความมืดมนโศกเศร้า เสียใจ เป็นเรื่องราวที่อยากจะลืม แต่ยิ่งพยายามลืมกลับจำได้อย่างแม่นยำ นั่นคือเรื่องราวที่เสียใจที่สุดใน

ชีวิต ทั้งสองเรื่องราวเป็นสิ่งต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้บอกเล่าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เห็นอกเห็นใจกัน ให้กำลังใจกัน เพื่อจะได้มีกำลังใจยืนยงต่อไปได้อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนถึงเรื่องราว ที่ดีใจที่สุดและเสียใจที่สุด ที่ผ่านมาในชีวิต
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกต่อเพื่อนที่นั้สนทนากันด้วยความเข้าใจ
3. เพื่อเป็นการประสานใจของผู้เข้ารับการอบรมให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

สื่อ/อุปกรณ์การฝึกอบรม

1. สื่อโสตทัศนูปกรณ์
2. ใบงาน ใบความรู้ ใบกิจกรรม การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ
3. กระดาษ A4
4. กระดาษบุฟ
5. อุปกรณ์เครื่องเขียน
6. กิจกรรมเกม
7. นิทาน
8. วิดีทัศน์
9. เครื่องฉายโปรเจคเตอร์
10. เครื่องเสียง

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. แจกกระดาษให้คนละหนึ่งแผ่นให้หนึ่งทบทวน และเขียนเรื่องราวที่ดีใจที่สุดในชีวิต และเรื่องราวที่เสียใจที่สุดในชีวิต การให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เขียนก่อนเล่าเป็นการทบทวนให้มีความชัดเจนกับเรื่องรามากยิ่งขึ้น เพราะได้ผ่านกระบวนการคิดและเขียน

2. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแยกย้ายไปนั่งพูดคุยกับพระวิทยากรประจำกลุ่ม โดยที่พระวิทยากรเป็นผู้เกริ่นนำเพื่อเข้าสู่กิจกรรม และกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก โดยให้โอกาสทุกคนได้เล่าเรื่องราวครบถ้วนทุกคนรวมทั้งพระวิทยากรด้วย การเล่าเรื่องอาจจะเริ่มด้วยเรื่อง ดีใจ หรือ เสียใจ กอนั้น ให้ถามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ เสียงส่วนใหญ่เห็นเป็นอย่างไรก็ดำเนินตามนั้น การเริ่มต้นเล่าเรื่องจะเริ่มต้นที่ใครให้สมาชิกสมัครใจก่อน หากไม่มีก็ให้เลือกคนแล้วพูดจา สือสารได้ดีที่สุด จะทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้ไม่ติดขัดเมื่อเล่าจบคนหนึ่งก็เปิดโอกาสให้เพื่อนๆ ที่ฟังอยู่ได้ถามไถ่ในประเด็นที่ไม่ชัดเจนหรือยังสงสัยอยู่ เมื่อจบคนหนึ่งให้เพื่อนๆ ได้ให้กำลังใจและ สาธุ ให้เพื่อนพร้อมๆ กัน หนึ่งครั้ง ดำเนินการดังกล่าวไปเรื่อย ๆ กระทั่งจบหมดทุกคน

3. เมื่อทุกคนเล่าจบแล้วพระวิทยากรประจำกลุ่มก็ให้ทุกคนได้ช่วยกับสรุปกิจกรรมบอกถึงความรู้สึกที่ได้จากการทำกิจกรรมแล้วพระวิทยากรประจำกลุ่มจึงสรุปปิดท้ายให้ข้อคิดให้กำลังใจ จากนั้นก็กราบลาแยกย้ายเข้าทำกิจกรรมอื่นต่อไป

ตัวอย่างการดำเนินการภายในกลุ่ม

ขอให้ทุกคนนั่งเป็นครึ่งวงกลม ให้สามารถมองเห็นหน้ากันทุกคนนะ เมื่อทุกคนพร้อมแล้ว กราบพระอาจารย์พร้อมกันสามครั้งพร้อมแล้วกราบๆ ให้ทุกคนนั่งสบายๆ แต่เรียบร้อยนะ บรรยายภาพที่นี้เป็นอย่างไรบ้าง เป็นธรรมชาติดีไหม นี่ชื่ออะไรกันบ้างละ

เอาหละเมื่อก็ตอนอยู่ในห้องประชุม พระอาจารย์ให้พวกเราได้เขียน เรื่องที่ ดีใจที่สุด และ เรื่องที่เสียใจที่สุด ทุกคนเขียนเสร็จแล้วนะต่อไปนี้เราจะมาเล่าสู่กันฟัง โดยที่พระอาจารย์มีกติกาให้ เรา คือ เมื่อเราเล่าต้องด้วยความตั้งใจ เมื่อเราฟังต้องฟังอย่างตั้งใจนะ ตกลงตามนี้นะเราจะเริ่มต้น จากใครก่อนดี ใครพร้อมก่อนเล่าก่อนได้เลยนะ เราได้ฟังเพื่อนเราเล่ามา เราได้ข้อคิด และรู้สึกกับ เรื่องราวอย่างไบบ้าง ให้แสดงความคิดมาทุกคน

เอาหละเรื่องเล่าทั้งหมดที่พวกเราได้เล่านี้มีทั้งสุขและเศร้านี้แหละที่เรียกว่ามนุษย์ขอให้เรา เรียนรู้เรื่องราวเหล่านี้ด้วยความเข้าใจและรู้จักแยกแยะเป็นบทเรียนสำหรับชีวิตของเราต่อไป เรื่องราวที่เป็นกำลังใจขอให้เราได้เก็บเอาไว้ในยามท้อแท้ส่วนเรื่องราวแย่ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเราก็ ขออย่าให้มันเกิดขึ้นอีก ถือเป็นบทเรียนสำหรับชีวิตของเราทุกคน

วิธีการสรุป

เราแต่ละคนควรมีกำลังใจและกำลังใจนั้นอาจมาจากคนรอบข้างเราจะเห็นว่าทุกคนเคย ผิดพลาด แต่ทุกความผิดพลาดจะเป็นครูคอยเตือนให้เราไม่ผิดอีก เรามานั่งสงบและทบทวนคุณค่า ภายในตัวเอง

วิธีการฝึกอบรม

1. การบรรยาย
2. การฝึกปฏิบัติ
3. การใช้เกม
4. กิจกรรมกลุ่ม
5. การวาดภาพ/ระบายสี
6. วิดีทัศน์
7. การแสดงละคร

การประเมินผล

1. วิธีวัดผล : สังเกตพฤติกรรม ประเมินความรู้ ประเมินผลงาน
2. เครื่องมือวัดผล : แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินความรู้ แบบประเมินผลงาน

3. เกณฑ์การประเมินผล : ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

สรุป

กิจกรรมชีวิตและจิตใจเน้นการฝึกสติและการสะท้อนตนเองเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการรักษาศีลและการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งเน้นการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการรักษาความซื่อสัตย์ กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่ดีในทุก

3.3. สรุป

การส่งเสริมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบกิจกรรมที่เป็นระบบและมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้งในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างรอบด้าน

ดังตารางที่ 1.3

หลักสูตร ธรรม	หลักสูตรคลินิกคุณธรรม	ลักษณะการส่งเสริม
ศีล	1. กิจกรรมสัญญาใจ	ส่งเสริมพัฒนาวินัย ความรับผิดชอบ ความสุภาพเรียบร้อย
	2. กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ	
สมาธิ	3. กิจกรรมสวดมนต์	ส่งเสริมพัฒนาสติ ความสงบ การควบคุมอารมณ์
	4. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา	
ปัญญา	5. กิจกรรมแสวงหาเหตุแห่งปัญญา	ส่งเสริมฝึกการไตร่ตรอง วิเคราะห์ชีวิต คิดเป็น มีวิจารณญาณ
	6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ	

บทที่ 4

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ :

กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำบทสัมภาษณ์จากผู้ที่มีบทบาทและความรู้ที่ได้ศึกษาในเรื่องดังกล่าวในพื้นที่ โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดงานวิจัยและกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

4.1.วิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

4.2. สรุป

4.1.วิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ ด้วยหลักไตรสิกขา ได้ดังนี้

4.1.1. ด้านศีล การส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจ กล่าวคือ ช่วยปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรักษากฎกติกาของการอยู่ค่าย ซึ่งเป็นการเรียนรู้การมีวินัยต่อตนเองคนรอบข้างและสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและการมีวินัยนั้นสามารถทำได้ง่ายโดยที่ไม่ต้องให้ใครบอกกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสัญญาใจ เป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียนโดยเฉพาะการฝึกฝนให้นักเรียนรักษาคำพูดและปฏิบัติตามคำสัญญาที่ได้ให้ไว้ การทำกิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองซึ่งเป็นการพัฒนาวินัยที่ยั่งยืนในตัวนักเรียน ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการรักษาคำพูดและปฏิบัติตามสัญญาในชีวิตประจำวัน กิจกรรมดังกล่าว ยังช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบที่มีต่อการกระทำของตัวเอง สร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนในการเป็นบุคคลที่มีวินัย และรับผิดชอบต่อคำพูดและการกระทำของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นอีกด้วย เช่นเดียวกันกับความเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสัญญาใจ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่อง การยึดมั่นในคำสัญญาซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เน้นการทำความดีและการรักษาคำพูด การทำกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาวินัย และการเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อทุกการกระทำของตนเองการส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจในโรงเรียนมีผลที่ดีในการพัฒนาความเคารพกฎระเบียบและการมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่างๆซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถยึดมั่นในกฎระเบียบ และปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้ไว้ได้ นักเรียนได้เรียนรู้การเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ และสามารถใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

4.1.2 ด้านศีล การส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธ กล่าวคือ ช่วยเสริมสร้างความอ่อนน้อมถ่อมตนและการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมให้แก่นักเรียน คำว่า มารยาท หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่บุคคลปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม ผู้ที่มีมารยาทคือผู้ที่มีกิริยาวาจาที่เรียบร้อยงดงาม มารยาททำให้คนเราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมและวัฒนธรรมอันเจริญ เป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีความเคารพอ่อนน้อมส่งผลให้เกิดความเคารพในพระรัตนตรัยและเคารพในการปฏิสังขาร สามารถยังจิตของผู้พบเห็นให้ยินดีเลื่อมใสเป็นมงคลอันสูงสุดอีกทางหนึ่ง ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในมงคลสูตรว่า "คารโว จ นิวาโต จ เอตมมงคลมุตตม : การรู้จักความเคารพและประพฤติ เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นมงคลอันสูงสุด" ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า การฝึกมารยาทชาวพุทธ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการยอมรับความแตกต่าง ซึ่งทำให้เกิดความเคารพและการยอมรับซึ่งกันและกัน การฝึกมารยาทชาวพุทธจึงเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาคุณลักษณะในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การส่งเสริมมารยาทชาวพุทธทำให้นักเรียนมีบุคลิกภาพท่าทีที่ดีและรู้จักการปฏิบัติตนในสังคม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกันกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การฝึกมารยาทชาวพุทธ เป็นเครื่องมือสำคัญในการ ส่งเสริมการเคารพผู้อื่นและการทำดีโดยไม่หวังผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการพัฒนาความอ่อนน้อมถ่อมตนในทุกๆ การกระทำของนักเรียน การฝึกฝนมารยาทนี้ช่วยให้นักเรียน เข้าใจถึงความสำคัญของการเคารพผู้อื่นและการมีท่าทีที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกทางสังคมที่ดีและช่วยให้รู้จักการทำความดีโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน การฝึกมารยาทชาวพุทธยังมีผลสำคัญในการสร้างสังคมภายในโรงเรียนที่สงบ โดยการสอนให้เด็กๆ เข้าใจถึงการเคารพผู้อื่น การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมารยาทนี้ทำให้พวกเขาเรียนรู้ที่จะรักษาความสัมพันธ์ที่ดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุปความว่า กิจกรรมด้านศีล คือ กิจกรรมสัญญาใจและ กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันลึกซึ้งให้แก่นักเรียน อันสะท้อนถึงการน้อมนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม โดยกิจกรรมสัญญาใจมีลักษณะเป็นกระบวนการฝึกฝนวินัยในตนเองผ่านการรักษาคำมั่นสัญญา ซึ่งเป็นการสร้างความรับผิดชอบอันมั่นคงและสอดคล้องกับหลักการรักษาศีลเบื้องต้นที่เน้นการควบคุมกาย วาจา และใจ เพื่อให้เกิดความสงบภายในและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนกิจกรรมมารยาทชาวพุทธมุ่งเน้นการส่งเสริมความอ่อนน้อมถ่อมตนความเคารพต่อผู้ใหญ่ ซึ่งศีล 5 ถือเป็นรากฐานอันเป็นเครื่องกล่อมเกลাজิตใจให้มีเมตตาและสัมมาวาจา กิจกรรมทั้งสองล้วนเป็นแนวทางที่เกื้อหนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา “ภายใน” ทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม และโลกทัศน์ อันจะส่งผลให้เป็นผู้มีจริยวัตรงดงามตามแบบพุทธศาสนิกชนที่แท้จริง

4.1.3 ด้านสมาธิ ส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์ กล่าวคือ ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิและจิตใจที่สงบขึ้น การทำวัตรสวดมนต์ เป็นข้อปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เพราะทำให้

จิตใจสงบเป็นสมาธิ กายและวาจาเรียบร้อยเป็นการสำรวมระวังที่ทำให้เกิด ข้อสำคัญคือ ต้องกำหนด ระลึกให้ทราบว่าเป็นบุญขณะที่สวด คุณค่าของการสวดมนต์อยู่ที่การสำรวมกาย วาจา ซึ่งจัดเป็นศีล และจิตใจสงบแผ้วถ่ออยู่กับบทสวดเป็นสมาธิ เข้าใจความหมายของบทสวด เพิ่มพูนความคิดอ่านให้ แดกฉานลึกซึ้ง จัดเข้าในปัญญารวมความที่เราสวดมนต์ให้ได้ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ของพุทธศาสนาอย่าสวดให้ขาดทุนคือสวดแล้วเสียเวลาเปล่า ไม่ได้อะไร นอกจากอุปาทานว่าเราได้ สวดแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า การสวดมนต์ มีบทบาทสำคัญในการ เสริมสร้างความสงบในจิตใจของนักเรียน โดยช่วยให้พวกเขามีสมาธิในการทำการเรียนรู้และกิจกรรม ต่างๆ การฝึกสมาธิผ่านการสวดมนต์ทำให้นักเรียนได้ใช้สติในการทำงานและมีความสงบในจิตใจเมื่อ เผชิญกับความท้าทาย ทั้งนี้ การสวดมนต์ยังช่วยเสริมสร้างสมาธิ ซึ่งช่วยลดความเครียดและเพิ่มความ พร้อมในการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีสติ ส่งผลให้นักเรียนมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นเดียวกันกับความเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การฝึก สวดมนต์ เป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างจิตใจที่สงบและ พัฒนาสมาธิให้กับเด็กๆ โดยการฝึกสมาธิผ่านการสวดมนต์ช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับความเครียดและ ปัญหาต่างๆ ใน ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกฝนนี้ช่วยให้เด็กๆ มีจิตใจที่สงบและสามารถจัดการกับสถานการณ์ ที่ท้าทายได้ดีขึ้น จดจ่อ และมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดีขึ้น ในมุมมองของผู้ปกครอง การทำ กิจกรรมสวดมนต์ช่วยให้ลูกๆ มีจิตใจที่สงบและสามารถลดความเครียดจากการเรียนได้ ทำให้มีความ พร้อมในการเรียนรู้และรับมือกับความกดดันที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีสติไม่ประมาท

4.1.4 ด้านสมาธิ การส่งเสริมกิจกรรมการเจริญจิตภาวนา กล่าวคือ ช่วยให้นักเรียนฝึก สมาธิและการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น กิจกรรมที่สร้างสมาธิ แปลว่า ความตั้งมั่นของจิตหรือภาวะที่จิต ตั้งมั่น หมายถึงภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด ไม่ฟุ้งซ่าน และ ภาวนา แปลว่า การทำให้เป็น ให้มี ขึ้น หรือเรียกสั้น ๆ ว่าการเจริญคือการทำสมาธิให้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ ข้อมูลว่า การเจริญจิตภาวนา เป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมอารมณ์และฝึกสมาธิ ให้กับ เด็กๆ โดยการพิจารณาอย่างลึกซึ้งถึงอารมณ์ของตนเองได้ฝึกจิตภาวนาช่วยให้เด็กๆ สามารถสงบ จิตใจได้เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เครียดหรือไม่คาดคิด และสามารถพัฒนาทักษะในการควบคุม อารมณ์ในชีวิตประจำวัน ทำให้พวกเขามีความสุขและสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ขึ้น เช่นเดียวกันกับความเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การฝึกสมาธิในการเจริญจิตภาวนา เป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมอารมณ์และ พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ของ เด็กๆ โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายหรือความเครียด การฝึกสมาธิช่วยให้เด็กๆ สามารถรักษาความสงบภายในจิตใจและตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการตัดสินใจที่ดีและมีสติ โดยเฉพาะในการทำการบ้านและกิจกรรมต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเครียด การฝึกสมาธิในกิจกรรม

นี้ช่วยให้เด็กๆ สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้นและมีสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปความว่า กิจกรรมด้านสมาธิ คือ กิจกรรมสวดมนต์และการเจริญจิตภาวนานับเป็นกระบวนการสำคัญที่หลอมรวมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่การพัฒนาภายในของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง โดยกิจกรรมสวดมนต์มิได้เป็นเพียงพิธีกรรมทางศาสนาหากแต่เป็นการฝึกฝนสมาธิผ่านการระลึกในพุทธานุคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดความสงบแห่งจิตใจ มีสติจดจ่อและนำไปสู่ภาวะจิตที่พร้อมต่อการเรียนรู้และดำรงชีวิตอย่างมีสติและสมาธิ ส่วนการเจริญจิตภาวนา อันถือเป็นภาวนาในรูปแบบของสมถะและวิปัสสนา เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการรู้เท่าทันตนเอง การฝึกควบคุมอารมณ์และการเข้าใจความจริงของชีวิตโดยผ่านกระบวนการสังเกตลมหายใจ พิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับความเครียด ความกดดันและสถานการณ์อันท้าทายได้ด้วยจิตที่มั่นคงและเยือกเย็น นำไปสู่ความเจริญทางปัญญาและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อีกด้วย

4.1.5 ด้านปัญญา การส่งเสริมกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญา กล่าวคือ ช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ที่เปรียบการใช้ชีวิตของมนุษย์เราที่มีแต่ความมืดของเหล่าอวิชชา แต่เราจะใช้แสงสว่างแห่งปัญญามาช่วยแก้ปัญหาให้กับชีวิต เน้นการอธิษฐานจิตสร้างพลังทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์และ การใช้หลักธรรมในการตัดสินใจ เช่น การพิจารณาเหตุและผล ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ด้วยการใช้หลักธรรมในการพิจารณาและตัดสินใจ การฝึกฝนในกิจกรรมนี้ทำให้เด็กๆ เข้าใจถึงวิธีการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างมีสติทำให้มีทักษะในการแก้ปัญหาที่ดีขึ้นและสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลในชีวิตประจำวัน อีกทั้งพัฒนาความสามารถในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีสติเช่นเดียวกันกับความเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมนี้ ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการวิเคราะห์ที่มีเหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยการฝึกคิดวิเคราะห์ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะในการใช้ความคิดอย่างมีสติและมีเหตุผลในการตัดสินใจโดยการเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้งและหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสม การฝึกฝนในกิจกรรมนี้ทำให้เด็กๆ สามารถใช้ความคิดในการพัฒนาการเรียนรู้ และช่วยให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาด้วยเหตุผลแก้ปัญหาและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้น

4.1.6 ด้านปัญญา การส่งเสริมกิจกรรมชีวิตและจิตใจ กล่าวคือ ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสะท้อนตนเองเกี่ยวกับชีวิตเป็นกิจกรรมที่ชวนให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนถึงหนทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาว่าได้ประสบกับเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้ตนเองมักจะระลึกถึงด้วยความรู้สึกที่เบิกบานใจ ภูมิใจ ปลื้มใจ กับชีวิตในช่วงเวลานั้น ๆ ทำให้ชีวิตของตนเองมีคุณค่า น่ารักหาให้อยู่ต่อไปยาวนานที่สุด เพื่อตนเองและบุคคลที่มองเห็นคุณค่าในชีวิตของเรา เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่อง

ที่ตนเองดีใจที่สุดในชีวิตที่ผ่านมาแต่ในอีกมุมหนึ่งของชีวิตที่ผ่านมาที่ทำให้ชีวิตต้องพบกับความมืดมน โศกเศร้า เสียใจ เป็นเรื่องราวที่อยากจะลืม แต่ยิ่งพยายามลืกลับจำได้อย่างแม่นยำ นั่นคือเรื่องราวที่เสียใจที่สุดในชีวิต ทั้งสองเรื่องราวเป็นสิ่งต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้บอกเล่าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างเห็นอกเห็นใจกัน ให้กำลังใจกัน เพื่อจะได้มีกำลังใจยืนหยัดต่อไปได้อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมชีวิตและจิตใจ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการพิจารณาตนเองผ่านการใช้หลักธรรมในพุทธศาสนา ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถปรับปรุงพฤติกรรมและความคิดของตนเองได้ดีขึ้น ผิดสะท้อนตนเองทำให้นักเรียนสามารถรู้จักตัวเองมากขึ้น และ เข้าใจถึงสิ่งที่ควรปรับปรุง ในชีวิต ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความคิดและพฤติกรรมให้ดีขึ้น การสะท้อนตนเองในกิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ สามารถมองเห็นข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุง ในชีวิตของตน ทำให้พวกเขามีโอกาสที่จะเรียนรู้จากความผิดพลาดและปรับปรุงตัวเอง ให้ดีขึ้นในด้านต่างๆ ทำให้มีการพัฒนาทั้งในด้านจิตใจและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ เช่นเดียวกันกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การสะท้อนตนเองในกิจกรรมชีวิตและจิตใจเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และนำสิ่งที่เรียนรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการเติบโตทางจิตใจสะท้อนตนเองช่วยให้เด็กๆ เข้าใจถึงคุณค่าของการเรียนรู้และการปรับปรุงตนเองในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะในการพิจารณาตนเอง มองเห็นสิ่งที่ควรปรับปรุงในชีวิตของตน และสามารถพัฒนาด้านจิตใจไปในทิศทางที่ดีขึ้นมีความสามารถในการเลือกทางที่ดีในการดำเนินชีวิต

สรุปความว่า กิจกรรมด้านปัญญา คือ กิจกรรม “แสงเทียนแห่งปัญญา” และ “ชีวิตและจิตใจ” นับเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาและการรู้เท่าทันตนเองในระดับลึกซึ้ง โดยกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาเป็นสัญลักษณ์ของการจุดประกายแสงแห่งสติและปัญญาเพื่อขจัดความมืดแห่งอวิชชา ผ่านกระบวนการอธิษฐานจิตการคิดวิเคราะห์และการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องชี้นำในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับหลักไตรสิกขาในส่วนของ “ปัญญา” อันเป็นเครื่องมือในการพิจารณาเหตุและผลอย่างมีสติ ส่วนกิจกรรมชีวิตและจิตใจนั้น เป็นกระบวนการสะท้อนคิดที่สอดคล้องกับแนวทางแห่งวิปัสสนาภาวนา ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พิจารณาชีวิตอย่างถี่ถ้วนทบทวนทั้งเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความสุขและความทุกข์ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์อย่างมีสติ และ การพัฒนาด้านอย่างต่อเนื่องอันสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาที่แท้ในพระพุทธศาสนา

4.2. วิเคราะห์หลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

4.2.1. กิจกรรมสัญญาใจ เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมรักษาศีลและกฎกติกาของการฝึกอบรมซึ่งเป็นการเรียนรู้การมีวินัยต่อตนเองคนรอบข้างและสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและการมีวินัยนั้นสามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องให้ใครบอกกล่าว โดยมีความสอดคล้องในหลักพุทธธรรม ด้านศีล กล่าวคือ เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง โดยการยึดมั่นในสัญญาที่ได้ให้ไว้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึง

การฝึกความรับผิดชอบในชีวิตประจำวันแต่ยังเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการเคารพกฎระเบียบและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสัญญาใจถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบ โดยช่วยให้นักเรียนฝึกฝนการรักษาศีลและปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ โดยการยึดมั่นในคำสัญญาช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและสามารถพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น

4.2.2. กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ มารยาททำให้คนเราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมและวัฒนธรรมอันเจริญเป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีใจความเคารพอ่อนน้อม ส่งผลให้เกิดความเคารพในพระรัตนตรัยและเคารพในการปฏิสันถารสามารถยังจิตของผู้พบเห็นให้ยินดีเลื่อมใสเป็นมงคลอันสูงสุด โดยมีความสอดคล้องในหลักพุทธธรรม ด้านศีล กล่าวคือ กิจกรรมมารยาทชาวพุทธช่วยส่งเสริมฝึกฝนทางกาย วาจา ใจ ความเคารพในตัวเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการดำเนินชีวิตโดยการฝึกปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนานักเรียนเรียนรู้ที่จะเคารพผู้อื่นด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ เช่นเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมมารยาทชาวพุทธมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสงบสุขและคุณธรรมในสังคม โดยการฝึกมารยาทช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเคารพและอ่อนน้อมในการปฏิบัติตนทั้งต่อผู้อื่นและพระรัตนตรัยเป็นการสร้างพื้นฐานของความเคารพในพระพุทธศาสนาถือเป็นมงคลที่สูงที่สุดในการดำเนินชีวิต

4.2.3. กิจกรรมสวดมนต์ การทำวัตรสวดมนต์เป็นข้อปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกาเพราะทำให้จิตใจสงบเป็นสมาธิกายและวาจาเรียบร้อยเป็นการสำรวมระวังที่ทำให้เกิด ข้อสำคัญคือต้องกำหนดระลึกให้ทราบว่า เป็นบุญขณะสวด คุณค่าของการสวดมนต์อยู่ที่การสำรวมกาย วาจา ซึ่งจัดเป็นศีลและจิตใจสงบผ่องแผ้วอยู่กับบทสวดเป็นสมาธิเข้าใจความหมายของบทสวดเพิ่มพูนความคิดอ่านให้แตกฉานลึกซึ้งจัดเข้าในปัญญา ความว่าเราสวดมนต์ให้ได้ศีล สมาธิ ปัญญา โดยมีความสอดคล้องในหลักพุทธธรรม ด้านสมาธิ กล่าวคือ เป็นการฝึกจิตที่ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิและสามารถกำหนดจิตให้สงบจากความฟุ้งซ่าน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างพฤติกรรมที่ดีและการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสวดมนต์ทำวัตรเป็นการฝึกสำรวมระวังทั้งกาย วาจา และจิตใจ ซึ่งมีคุณค่าที่สำคัญในการทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถสร้างสมาธิและสงบจิตใจได้ ขณะเดียวกันการเข้าใจความหมายของบทสวดและการฝึกคิดให้ลึกซึ้งเกี่ยวกับคำสวดช่วยเพิ่มพูนปัญญาอีกด้วย

4.2.4. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความตั้งมั่นของจิตหรือภาวะที่จิตตั้งมั่นหมายถึงภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนดไม่ฟุ้งซ่าน ภาวนา แปลว่า การทำให้เป็น ให้มีขึ้น หรือเรียกสั้นๆ ว่าการเจริญคือการทำสมาธิให้เกิดขึ้น โดยมีความสอดคล้องในหลักพุทธธรรม ด้านสมาธิ กล่าวคือ เป็นการฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิตให้มีความตั้งมั่นและไม่ฟุ้งซ่านซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนิน

ชีวิตที่สงบสุขและมีสติ การฝึกภาวนาในกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกจิตใจให้มีความตั้งมั่น เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมเจริญภาวนาหรือการฝึกสมาธิเป็นการทำให้จิตใจตั้งมั่น และมีสติที่ชัดเจนไม่ฟุ้งซ่าน โดยการเจริญสมาธิจะช่วยให้จิตใจแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนดและสามารถคงความสงบได้ในทุกสถานการณ์

4.2.5. กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญา เป็นกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ที่เปรียบเทียบการใช้ชีวิตของมนุษย์เราที่มีแต่ความมืดของเหล่าอวิชชา แต่เราจะใช้แสงสว่างแห่งปัญญามาช่วยแก้ปัญหาให้กับชีวิต เน้นการอธิษฐานจิตสร้างพลังทางปัญญา โดยมีความสอดคล้องในหลักพุทธธรรม ด้านปัญญา กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่สื่อถึงการใช้อนุปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิตโดยการนำแสงสว่างแห่งปัญญามาแทนที่ความมืดของอวิชชา(ความไม่รู้) โดยการอธิษฐานจิตและตั้งใจสร้างพลังทางปัญญา เป็นการฝึกฝนให้รู้จักการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาเป็นกิจกรรมที่ใช้สัญลักษณ์ของแสงเทียนเพื่อสะท้อนถึงการมีชีวิตของมนุษย์ที่เต็มไปด้วยความไม่รู้ การสร้างพลังทางปัญญาผ่านการทำสมาธิและการทบทวนหลักธรรมเป็นการส่งเสริมการคิดอย่างมีสติดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท

4.2.6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ ชีวิตและจิตใจ เป็นกิจกรรมที่ชวนให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนถึงหนทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาว่าได้ประสบกับเหตุการณ์อะไรบ้างที่ทำให้ตนเองมักจะระลึกถึงด้วยความรู้สึกที่เบิกบานใจภูมิใจและปลื้มใจกับชีวิตในช่วงเวลานั้น ๆ ทำให้ชีวิตของตนเองมีคุณค่าน่ายกย่องให้อยู่ต่อไปยาวนานที่สุดเพื่อตนเองและบุคคลที่มองเห็นคุณค่าในชีวิตของเรา โดยมีความสอดคล้องในหลักพุทธธรรม ด้านปัญญา กล่าวคือ กิจกรรมนี้เป็นการสะท้อนความคิดและประสบการณ์ในชีวิตที่มีคุณค่าเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาและส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ โดยการทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกภูมิใจและมีความสุขกับชีวิตโดยมีการประยุกต์ใช้ความคิดในการสร้างเสริมคุณค่าของชีวิตที่ยั่งยืน เช่นเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมชีวิตและจิตใจเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนถึงหนทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ผ่านมา โดยเฉพาะการย้อนกลับไปคิดถึงเหตุการณ์ในชีวิตที่ทำให้ตนเองรู้สึกภูมิใจและเบิกบานใจซึ่งเป็นช่วงเวลาในชีวิตที่มีคุณค่าอย่างมีเป้าหมาย

4.3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ ทั้งหมด 6 กิจกรรม 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านศีล 2. ด้านสมาธิ และ 3. ด้านปัญญา

4.3.1 การส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสัจจะใจ มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความเข้าใจถึงคุณค่าของศีล โดยเฉพาะการรักษาคำพูดและการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีซึ่งส่งผลให้เด็กๆ มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเคารพตนเอง กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองโดยการสอนให้เด็กๆ ตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำและเข้าใจว่าการรักษาศีลจะช่วยให้พวกเขากลายเป็นคนที่ดีขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความรับผิดชอบช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีในตัวเด็กๆ และทำให้พวกเขามีการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสัจจะใจ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบในตัวนักเรียน โดยการทำกิจกรรมนี้เด็กๆ จะเริ่มคำนึงถึงการรักษาศีลในการกระทำต่างๆ ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้พวกเขามีวินัยในการดำเนินชีวิตและรักษาศีลที่ตนเองได้ตกลงไว้ การฝึกฝนนี้ช่วยให้เด็กๆ เข้าใจถึงความสำคัญของการรักษาศีลในการทำสิ่งต่างๆ และทำให้พวกเขามีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ดีมีสติ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างศีลธรรมในตัวนักเรียน ยังช่วยพัฒนาคุณธรรมในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น อีกทั้ง ทำให้มีทักษะในการควบคุมการกระทำและพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีในสังคม

4.3.2 การส่งเสริมกิจกรรมสัจจะใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านสมาธิ) มีผลต่อการจัดจ่อและความตั้งใจของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า การทำกิจกรรมสัจจะใจช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การตั้งใจและจัดจ่อกับการกระทำในทุกๆ ด้านของชีวิต โดยการทำกิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาความตั้งใจและสมาธิของนักเรียนในการทำสิ่งที่ตกลงไว้ทำให้เด็กๆ รู้สึกมีสมาธิและจัดจ่อกับสิ่งที่ทำมากขึ้น ซึ่งช่วยเสริมสร้างความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมและการกระทำต่างๆ ในชีวิตประจำวันทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจมีสติไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า การทำกิจกรรมสัจจะใจเป็นการฝึกสมาธิในตัวเองซึ่งการทำตามที่ได้ตกลงไว้จะช่วยพัฒนาความตั้งใจในการทำงานและเพิ่มสมาธิในทุกๆ กิจกรรมการฝึกสัจจะใจช่วยเสริมสร้างสมาธิและการตั้งใจทำงานของนักเรียนทำให้จัดจ่อกับการเรียนและกิจกรรมต่างๆ ได้ดีกิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ ฝึกสมาธิและมีความตั้งใจในการทำการบ้านหรือตั้งใจเรียนและจัดจ่อกับการทำสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในการทำกิจกรรมที่ตกลงไว้

4.3.3 กิจกรรมสัจจะใจส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า การฝึกทำกิจกรรมสัจจะใจช่วยให้นักเรียนใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน โดยการเรียนรู้ที่จะพิจารณาผลที่ตามมาจากการกระทำซึ่งทำให้พวกเขาเริ่มใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีสติ การฝึกสัจจะใจช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะคำนึงถึงผลที่ตามมาจากการกระทำ ได้เรียนรู้การพิจารณาผลกระทบจากการกระทำของตนเอง ซึ่ง

เป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาผ่านการสะท้อนตนเองและการพิจารณาการกระทำ ซึ่งช่วยให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การฝึกทำกิจกรรมนี้ทำให้พวกเขารู้จักวิธีการแก้ปัญหาด้วยการคิดและพิจารณาสิ่งต่างๆ รอบตัวซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการใช้ชีวิตทำให้มีความสามารถในการตัดสินใจที่ดี

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นแต่ละด้านใน(กิจกรรมสัญญาใจ)นี้ได้ว่า

ด้านศีล: กิจกรรมสัญญาใจช่วยให้นักเรียนฝึกการรักษาศีลผ่านการรักษาคำพูดและความรับผิดชอบในชีวิตประจำวัน เช่น การไม่พูดโกหก พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ และการไม่ทำผิดศีลอื่น ๆ โดยการตั้งใจทำสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือสัญญาไว้กับตนเองหรือผู้อื่นถือเป็นการฝึกฝนการรักษาความจริงซื่อสัตย์ทุกการกระทำของตนเอง ด้านสมาธิ: การฝึกสัญญาใจส่งเสริมให้เด็กๆ ฝึกสมาธิในการทำงานทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต เช่น การจดจ่อและตั้งใจทำการบ้าน การทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีสติและสมาธิส่งผลให้เด็กๆ สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างตั้งใจจริง ด้านปัญญา: การทำกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนใช้ปัญญาในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาผลที่ตามมาจากการกระทำของตนเอง โดยใช้เหตุผลและสติในการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีความรับผิดชอบและสุจริตธรรม

4.3.4 การส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักเรียนโดยการฝึกฝนให้พวกเขารู้จักการเคารพผู้อื่นและปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น การเคารพผู้อื่นมีความเคารพในกฎระเบียบมีวินัย เป็นต้น การฝึกมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างความเคารพในตัวเองและผู้อื่น ซึ่งทำให้เด็กๆ มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมและสามารถยอมรับกฎระเบียบของโรงเรียนได้ กิจกรรมนี้ยังช่วยให้เด็กๆ พัฒนาพฤติกรรมที่สุภาพและเคารพผู้อื่น ซึ่งส่งผลให้พวกเขามีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า มารยาทชาวพุทธช่วยให้นักเรียนเข้าใจและนำหลักศีลมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดี โดยเฉพาะการแสดงออกที่เหมาะสมและการเคารพผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นระเบียบการฝึกมารยาทชาวพุทธจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและการดำเนินชีวิต

4.3.5 กิจกรรมมารยาทชาวพุทธส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พัฒนา (ด้านสมาธิ) ระหว่างการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างสมาธิให้กับนักเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ จดจ่อกับงานที่ทำทำให้มีสมาธิในการเรียนรู้และทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น ทั้งในด้านการศึกษาและกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งช่วยให้มีความสามารถในการจัดการสิ่งที่ต้องทำได้ดี อีกทั้งยังได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้โดยการมีจิตใจที่สงบและสมาธิทำงานต่างๆ ได้อย่างมีสติ เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การฝึกมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างสมาธิในชีวิตประจำวัน โดยการฝึกให้เด็กๆ จดจ่อกับสิ่งที่ทำและมีสติในทุกการกระทำ สามารถควบคุมสมาธิได้ดีโดยเฉพาะในการเรียน ซึ่งช่วยให้พวกเขามีสมาธิในการทำงานที่ต้องการความตั้งใจและความแม่นยำ

4.3.6 การส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมและการใช้เหตุผล โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า การฝึกมารยาทชาวพุทธช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมในการใช้เหตุผล เช่น การคิดก่อนพูดและการใช้สติในการตัดสินใจ ซึ่งช่วยเสริมสร้างการใช้ปัญญาในการตัดสินใจในชีวิตประจำวันโดยการคิดและตัดสินใจอย่างมีสติ ซึ่งเป็นการพัฒนาความคิดอย่างมีระบบและนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันทำให้มีสติ และสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความคิดที่สร้างสรรค์ เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างการใช้ปัญญาในการตัดสินใจและเข้าใจหลักธรรมที่สอดคล้องกับการใช้เหตุผล การทำกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ เหตุผลในการตัดสินใจได้ดีขึ้น โดยการเรียนรู้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ใช้วิจารณญาณและการพิจารณาอย่างมีสติและเข้าใจหลักธรรมในการตัดสินใจสิ่งต่างๆ

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นแต่ละด้านใน(กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ)นี้ได้ว่า

ด้านศีล: กิจกรรมมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างศีลโดยการฝึกให้นักเรียนรู้จักการแสดงออกที่สุภาพและการเคารพผู้อื่นผ่านการแสดงความเมตตาและการไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น การเคารพในกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยจิตใจที่อ่อนน้อมถ่อมตนสุภาพเรียบร้อย ด้านสมาธิ: การฝึกมารยาทในพุทธศาสนาช่วยให้การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้นสามารถรักษาความสงบในจิตใจและแสดงออกอย่างเหมาะสม ด้านปัญญา: กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างปัญญาในการคิดก่อนการพูดและการกระทำ โดยให้นักเรียนใช้ปัญญาในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาต่างๆ ผ่านการพิจารณาทั้งผลดีและผลเสียในการกระทำ

4.3.7 กิจกรรมสวดมนต์ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ปฏิบัติตาม(ด้านศีล)ในชีวิตประจำวันได้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสวดมนต์ ช่วยปลูกฝังศีลให้กับนักเรียนโดยทำให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักศีลธรรม การสวดมนต์ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติตามศีลในชีวิตประจำวันสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นและการหลีกเลี่ยงการทำสิ่งที่ไม่ดี เป็นต้น ทำให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การสวดมนต์เป็นวิธีที่ช่วยให้เด็กๆ เข้าใจถึงการรักษาศีลในชีวิตประจำวันและสามารถนำศีลมาใช้ในการปฏิบัติได้จริง กิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีความสำนึกปฏิบัติตามคำสอนในพุทธศาสนาได้ดีขึ้น การฝึกสวดมนต์ช่วยให้พวกเขาฝึกตัวเองให้เป็นคนที่มีศีลและมีพฤติกรรมที่ดีในชีวิตประจำวันการฝึกสวดมนต์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและความสงบในชีวิตของเด็กๆ

4.3.8 การส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านสมาธิ) ช่วยให้นักเรียนมีความสงบและจดจ่อได้ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า การสวดมนต์ช่วยเสริมสร้างสมาธิและทำให้จิตใจของนักเรียน สงบซึ่งส่งผลให้พวกเขาสามารถจดจ่อกับการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดีขึ้น สามารถจดจ่อกับการเรียนหรือการทำกิจกรรมในโรงเรียนและนอกโรงเรียนได้อย่างมีสติและความมุ่งมั่นที่ดีขึ้น เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมสวดมนต์ช่วยเสริมสมาธิให้กับนักเรียนโดยการฝึกจดจ่อกับการกระทำที่ทำอย่างตั้งใจและมีสมาธิ การสวดมนต์ช่วยให้จิตใจของเด็กๆ สงบและลดความฟุ้งซ่านทำให้พวกเขามีสมาธิในการทำงานต่างๆ เช่น การเรียนและการทำการบ้าน การทำกิจกรรมนี้ช่วยให้ลูกๆ ของผู้ปกครองสามารถฝึกสมาธิและมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

4.3.9 การส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจคำสอนในพุทธศาสนาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า การสวดมนต์ช่วยให้นักเรียนเข้าใจคำสอนในพุทธศาสนาและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การมีสติและการรักษาศีล เป็นต้น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมในตัวนักเรียน ทำให้เข้าใจหลักธรรมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีสติและมีความรับผิดชอบ การสวดมนต์ยังช่วยให้ควบคุมอารมณ์ในการทำสิ่งต่างๆ ส่งผลถึงการกระทำต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ดีอีกด้วย เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า การสวดมนต์ช่วยให้เด็กๆ เข้าใจความหมายของคำสอนในพุทธศาสนาและสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต การทำกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจคำสอนในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งและสามารถใช้คำสอนเหล่านั้นแก้ปัญหาได้ดีขึ้นจากการทำกิจกรรมสวดมนต์

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นแต่ละด้านใน(กิจกรรมสวดมนต์)นี้ได้ว่า

ด้านศีล: การสวดมนต์ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงการรักษาศีลในชีวิตประจำวัน โดยสวดมนต์เป็นการทำสมาธิและการสำนึกถึงศีล เช่น พุทธเจ้า พุทธคำหยาบ พุทธส่อเสียด พุทธเพ้อเจ้อ เป็นต้น รวมถึงการทำ ความดีอื่นๆ ด้านสมาธิ: กิจกรรมสวดมนต์ส่งเสริมสมาธิให้กับนักเรียนผ่านการฝึกให้จดจ่อกับคำสวด และการใช้สติในขณะปฏิบัตินักเรียนสามารถสงบจิตใจและมีสมาธิในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ด้านปัญญา: การสวดมนต์ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมและนำไปใช้ในการตัดสินใจในชีวิต เช่น การ ควบคุมอารมณ์ การเคารพผู้อื่นผ่านการสะท้อนตัวเองจากบทสวด

4.3.10 กิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีความรับผิดชอบในพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ (ด้านศีล) โดยผู้วิจัยได้นำ ข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า การเจริญจิตภาวนาช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงการปฏิบัติตาม หลักธรรมมีความรับผิดชอบในการกระทำของตัวเอง การฝึกสมาธิและการเจริญจิตภาวนาช่วยให้ เด็กๆ รู้จักควบคุมอารมณ์และรู้จักพัฒนาความรับผิดชอบของตนเอง ทำให้สามารถปฏิบัติตาม หลักธรรมคำสอนในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้นจากการฝึกสมาธิและการเจริญจิตภาวนา เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความรับผิดชอบในด้านศีล โดยการ ฝึกสมาธิและสติซึ่งทำให้พวกเขามีการควบคุมตัวเองช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนใน การทำสิ่งที่ดีโดยยึดถือหลักศีลธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีความรับผิดชอบ

4.3.11 กิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา มีความตั้งใจและ(ด้านสมาธิ) ที่มั่นคงในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยเสริมสมาธิให้กับนักเรียนทำให้มีจิตใจที่ มั่นคงและสามารถตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างจดจ่อ ในมุมมองของผู้ปกครองลูกๆ มีสมาธิในการทำ การบ้านและช่วยงานบ้านได้เป็นอย่างดีมีสติเพื่อฟังคำสอนเป็นอย่างดี เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า การเจริญจิตภาวนาเป็นการฝึกสมาธิที่ช่วยให้เด็กๆ สามารถ จดจ่อกับงานที่ทำได้ ดีขึ้น การฝึกสมาธิในกิจกรรมนี้ช่วยให้มีความตั้งใจที่มั่นคงในชีวิตประจำวัน และสามารถให้ความสนใจ ในการทำงานหรือการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการฝึกสมาธิจากกิจกรรมนี้

4.3.12 กิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน และการนำ (ด้านปัญญา) มาใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัด สงขลา โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมา นำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า การเจริญจิตภาวนาช่วยให้เด็กๆ เข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เช่น การรู้เท่าทันอารมณ์และการควบคุมความคิด เป็นต้น การฝึกสมาธิช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิตได้ ซึ่งทำให้มีทักษะในการตัดสินใจและดำเนินชีวิตอย่างมีสติ เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การฝึกสมาธิผ่านกิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยเสริมสร้าง ปัญญาให้กับนักเรียนในการตัดสินใจและแก้ปัญหาชีวิตอย่างมีเหตุผล กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความ เข้าใจในหลักธรรมโดยเฉพาะในการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลและเข้าใจธรรมะได้ดีขึ้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นแต่ละด้านใน(กิจกรรมเจริญจิตภาวนา)นี้ได้ว่า

ด้านศีล: การฝึกจิตภาวนาเสริมสร้างความเข้าใจในศีล เช่น การรักษาความสงบในจิตใจ การไม่ปล่อยให้ความเครียดหรือความโกรธนำไปสู่การกระทำที่ผิดศีล เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น ด้านสมาธิ: กิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยฝึกสมาธิให้เด็กๆ สามารถมีสติและสงบจิตใจได้มากขึ้น จึงสามารถจดจ่อและทำงานต่างๆ ด้วยความตั้งใจและสมาธิโดยลดความฟุ้งซ่านในใจ ด้านปัญญา: การเจริญจิตภาวนาช่วยพัฒนาปัญญาในการคิดและพิจารณาผลที่ตามมาจากการกระทำ การฝึกจิตภาวนาให้เด็กๆ เข้าใจถึงการใช้เหตุผลและการทำความดีในทุกการกระทำ

4.3.13 การส่งเสริมกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในการรักษาศีล โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาช่วยปลูกฝังนักเรียนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล เช่น การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างวินัยในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีและมีความรับผิดชอบ เห็นความสำคัญของรักษาศีลมากขึ้น จากการทำกิจกรรมนี้ เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า การส่งเสริมกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของศีลในชีวิตประจำวัน ตระหนักถึงผลดีจากการรักษาศีลในชีวิตประจำวันและมีความตั้งใจในการปฏิบัติตามศีล ซึ่งส่งผลให้มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีสติไม่ประมาทในชีวิตประจำวัน

4.3.14 กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่งผลต่อการพัฒนา(ด้านสมาธิ) และความสงบในจิตใจ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมแสงเทียนช่วยเสริมสร้างสมาธิและความสงบให้กับนักเรียนผ่านการฝึกจิตใจให้สงบจากการฝึกทบทวนตัวเอง ช่วยเพิ่มสมาธิมีจิตใจที่ดีมีความสามารถในการเรียนได้ดีขึ้น มีความสามารถในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกัน

กับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาช่วยฝึกการมีสมาธิและจิตใจที่สงบ ซึ่งทำให้เด็กๆ สามารถจดจ่อกับการเรียนรู้และการทำงานได้ดีขึ้นช่วยให้เด็กๆ ควบคุมอารมณ์ และจิตใจของตนเองได้ดีขึ้น การฝึกสมาธิในกิจกรรมนี้ทำให้เด็กๆ รู้สึกสงบและสามารถจดจ่อกับการทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีไม่ประมาทอย่างตั้งใจ

4.3.15 การส่งเสริมกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้นักเรียน เข้าใจหลักธรรมคำสอนและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (ด้านปัญญา) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมแสงเทียนช่วยให้เด็กๆ สามารถนำหลักธรรมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาความคิดและการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตคิดและตัดสินใจอย่างมีสติได้อย่างมีเหตุผลและมั่นใจ เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาส่งเสริมการเข้าใจหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาตนเองและการใช้ปัญญาในการตัดสินใจที่ดี สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในชีวิตจริงได้อย่างมีสติ และสามารถใช้คำสอนเหล่านั้นประกอบการตัดสินใจที่ดีขึ้นหลายๆ ได้เรียนรู้การนำหลักธรรมไปใช้อย่างมีคุณธรรมและมีสติ

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นแต่ละด้านในกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญานี้ได้ว่า

ด้านศีล: กิจกรรมแสงเทียนช่วยปลูกฝังการรักษาศีล เช่น การไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นต้น และการทำความดีตามหลักเบญจศีลในชีวิตประจำวัน ด้านสมาธิ: การฝึกสมาธิผ่านแสงเทียนแห่งปัญญาทบทวนชีวิตอย่างรอบคอบและการฝึกสติทำให้เด็กๆ มีจิตใจที่สงบสามารถจดจ่อกับกิจกรรมต่างๆ ได้ดีขึ้น ด้านปัญญา: กิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาปัญญาในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ โดยการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

4.3.16 กิจกรรมชีวิตและจิตใจ ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่งผลต่อการสร้างวินัยและความรับผิดชอบในพฤติกรรม (ด้านศีล) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยให้นักเรียนมีความตระหนักถึงการรักษาศีลในทุกสถานการณ์ เช่น การไม่เบียดเบียนผู้อื่นและการรักษาความซื่อสัตย์ เป็นต้น สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติและมีคุณธรรม โดยในมุมมองของผู้ปกครองหลายๆ มีการรักษาศีลมากขึ้นจากการทำกิจกรรมชีวิตและจิตใจ ซึ่งทำให้พวกเขามีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและสามารถนำหลักศีลไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยให้เด็กๆ รู้จักการควบคุมตัวเอง และปฏิบัติตามศีล ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีการทำ

กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ ฝึกปฏิบัติตามศีลและส่งเสริมการมีวินัย ซึ่งทำให้เด็กๆ มีพฤติกรรมที่ดีและสามารถปฏิบัติตามหลักศีลได้เป็นอย่างดี

4.3.17 กิจกรรมชีวิตและจิตใจ ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ช่วยสร้างพัฒนาการ (ด้านสมาธิ) และความสงบให้กับในชีวิตประจำวันได้ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยเสริมสร้างสมาธิและความสงบ ในจิตใจของนักเรียนโดยการฝึกสมาธิช่วยให้เด็กๆ จดจ่อกับการทำสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น การทำกิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยให้เด็กๆ เรียนรู้ที่จะสงบจิตใจและจดจ่อกับสิ่งที่ทำ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และการทำงานใน เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า การฝึกสมาธิผ่านกิจกรรมช่วยให้เด็กๆ สามารถสงบจิตใจ ได้ในช่วงเวลาที่เกิดความเครียดและสามารถรักษาความสงบในชีวิตประจำวัน การทำกิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีสติอย่างมุ่งมั่น

4.3.18 การส่งเสริมกิจกรรมชีวิตและจิตใจ ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมและนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน (ด้านปัญญา) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สอดคล้องและน่าสนใจจากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมานำเสนอ ดังต่อไปนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ ฝึกการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันโดยการพิจารณาและสะท้อนตนเอง การฝึกจิตภาวนาช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ปัญญาในการวิเคราะห์และตัดสินใจมีทักษะในการรับมือกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตจริง เช่นเดียวกันกับ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า การฝึกจิตภาวนาและการใช้สติในการทำกิจกรรมช่วยเสริมสร้างปัญญาให้กับนักเรียนในการแก้ไขปัญหาในชีวิต การฝึกสมาธิและการสะท้อนตนเองช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมและสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ทำให้มีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างคุณธรรมและจริยธรรม

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นแต่ละด้านในกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญานี้ได้ว่า

ด้านศีล : กิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาความรับผิดชอบและการรักษาศีลในชีวิตประจำวัน โดยการสะท้อนตนเองและการฝึกการปฏิบัติตามหลักเบญจศีล ด้านสมาธิ : กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างสมาธิให้เด็กๆ สามารถสงบจิตใจและตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้นโดยการฝึกการมีสมาธิในทุกกิจกรรม ด้านปัญญา : กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ เข้าใจการใช้ปัญญาในการตัดสินใจและการพิจารณาผลที่ตามมาจากการกระทำของตัวเอง

4.4 สรุป

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกรอบแนวคิดการวิจัยได้ว่า การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวน 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1. กิจกรรมสัญญาใจ 2. กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ 3. กิจกรรมสวดมนต์ 4. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา 5. กิจกรรมเสี่ยงเทียนแห่งปัญญา 6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ หลักสูตรธรรม 3 ด้าน คือ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา ด้านศีล : กิจกรรมสัญญาใจได้เน้นการปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบให้กับนักเรียนผ่านการรักษาศีลและการปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้ไว้ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การฝึกในกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสัญญาในชีวิตประจำวันทั้งในเรื่องการพูดและการกระทำ ซึ่งรวมไปถึงกิจกรรมมารยาทชาวพุทธทำให้นักเรียนฝึกความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจิตใจที่ยอมรับผู้อื่นส่งผลให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง ในมุมมองของผู้ปกครองการทำกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กๆ ได้ฝึกฝนและเข้าใจการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตนเองเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านสมาธิ : กิจกรรมสวดมนต์และเจริญจิตภาวนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างสมาธิและการควบคุมอารมณ์ ผ่านการฝึกฝนให้เด็กๆ ได้มีสติในการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ และสามารถสงบจิตใจได้เมื่อเกิดความเครียดหรือความท้าทายในชีวิตนักเรียนจะได้ฝึกสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยการเรียนรู้การจัดการอารมณ์และความคิดผ่านการฝึกฝนสมาธิจากกิจกรรมเหล่านี้ สามารถจดจ่อกับการทำการบ้านหรือการเรียนได้ดีขึ้น ด้านปัญญา : กิจกรรมเสี่ยงเทียนแห่งปัญญาช่วยเสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ โดยการพิจารณาเหตุผลและผลกระทบในแต่ละการกระทำ ช่วยให้เด็กๆ สามารถใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีสติและเหตุผล นอกจากนี้กิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยเสริมสร้างทักษะในการสะท้อนตนเองทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และสามารถปรับปรุงตัวเองในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและเป็นระเบียบ การส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กๆ พัฒนาคุณธรรมในด้านต่างๆ แต่ยังช่วยให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาในการจัดการกับอารมณ์การตัดสินใจที่มีเหตุผลและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและสันติ

ตารางที่ 1.4 เปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนก่อนและหลัง การเข้ารับการฝึกอบรม ส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ จากแบบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

การส่งเสริม กิจกรรมแก่นักเรียน	พฤติกรรมก่อนเข้าร่วม กิจกรรม	พฤติกรรมหลังเข้าร่วม กิจกรรม	การ เปลี่ยนแปลง พฤติกรรม
ศีล	การพูดจาไม่สุภาพไม่ให้ความเคารพครูหรือผู้ใหญ่ ขาดระเบียบในห้องเรียน	การพูดจาสุภาพขึ้นเคารพกฎระเบียบมากขึ้นมีความรับผิดชอบในหน้าที่	มีวินัยและความอ่อนน้อมเพิ่มขึ้น
สมาธิ	ไม่ค่อยตั้งใจเรียนควบคุมอารมณ์ไม่ได้ไม่มีสมาธิในการทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน	ตั้งใจเรียนมากขึ้นควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นใช้เทคนิคผ่านลมหายใจเพื่อควบคุมสติได้ดีขึ้น	มีสมาธิและความมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น
ปัญญา	ตัดสินใจด้วยอารมณ์ไม่พิจารณาผลดีผลเสียก่อนการกระทำขาดสติ	ใคร่ครวญก่อนตัดสินใจมีเป้าหมายชีวิตที่ดีขึ้นสะท้อนตนเองได้รอบด้าน	มี วิจารณญาณ และความ เข้าใจชีวิต เพิ่มขึ้น

จากตารางเห็นได้ว่าพฤติกรรมของนักเรียนจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1 ได้ให้ข้อมูลว่า เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าเด็กหลายคนยังขาดความยังคิดแสดงออกโดยไม่ระมัดระวัง แต่หลังจากดำเนินกิจกรรมโดยภาพรวมนักเรียนมีสมาธิและรู้จักควบคุมตนเองมากขึ้นถือว่าเป็นผลแห่งการฝึกสมาธิอย่างแท้จริง เช่นเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ได้ให้ข้อมูลว่า ในช่วงก่อนเริ่มกิจกรรมเด็กจำนวนหนึ่งขาดวินัย มาสาย พูดจาไม่เหมาะสมกับครูบาอาจารย์ แต่เมื่อนักเรียนผ่านการเข้าการทำกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามพุทธศาสตร์แล้ว เราเริ่มเห็นพฤติกรรมเปลี่ยน เช่น เด็กยกมือไหว้ทุกเช้า การพูดจาไพเราะ และมีความรับผิดชอบในการทำงาน

มากขึ้น สิ่งเหล่านี้แสดงถึงความเข้าใจและการยึดมั่นในศีลธรรม ซึ่งเราวัดได้จากพฤติกรรมจริงในชีวิตประจำวัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา” จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงสรุปผล อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1. สรุปผลการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผ่านหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้และทฤษฎีต่างๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตที่ครบถ้วนทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและมีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมและสมดุลในสังคมสมัยใหม่ แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในปัจจุบันมุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเพียงแค่การถ่ายทอดข้อมูล แต่ยังคำนึงถึงการพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์การจัดการกับอารมณ์และการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ จึงมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาผ่านการฝึกฝนและปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ทำให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเองได้อย่างมีสติ รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจที่มีเหตุผลและมีสติในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่นักเรียนต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการคิดและทำการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบการใช้ปัญญาในชีวิตประจำวันโดยไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมในพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาความคิดที่มีเหตุผลในการแก้ไขปัญหาที่พบในชีวิต การส่งเสริมกิจกรรมตามแนวพุทธศาสตร์ประยุกต์ใช้ทฤษฎีและแนวคิดการเรียนรู้ต่างๆ เข้ากับหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา ซึ่งช่วยให้นักเรียนไม่เพียงแต่สามารถพัฒนาทักษะทางวิชาการแต่ยังสามารถพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญคุณธรรมจริยธรรมความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิต ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในตัวนักเรียนที่เป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมที่มีความสุขและสงบตามหลักพุทธศาสตร์อย่างแท้จริง ดังศาสนสุภาษิตว่า “วิชชาจรณสมปนโน โส เสฏโฐ เทวมานุโส ผู้สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพฤติ เป็นผู้ประเสริฐในหมู่เทพและมนุษย์”

การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

5.1.1. กิจกรรมสัญญาใจ

กิจกรรมสัญญาใจช่วยเสริมสร้างวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียนโดยการฝึกปฏิบัติตามสิ่งที่ตกลงไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนา เช่น เบญจศีล การไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นต้น กิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในทุกด้านของชีวิต ตั้งแต่การเรียนรู้ไปจนถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการควบคุมตนเอง รวมถึงการตระหนักถึงผลที่ตามมาจากการกระทำ การฝึกสมาธิและการสะท้อนตนเองช่วยให้เด็กๆ เข้าใจหลักธรรมและสามารถใช้ปัญญาในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีสติ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีไม่ประมาท

5.1.2. กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ

กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างการเคารพและการปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรม เช่น การเคารพผู้อื่นและการมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การฝึกมารยาทชาวพุทธช่วยให้เด็กๆ เข้าใจวิธีการปฏิบัติตนที่ดีในสังคม และทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบ การเรียนรู้การเคารพผู้อื่นและการแสดงออกอย่างสุภาพส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในทุกสถานการณ์สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองและ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะบุคลิกภาพของตนเองที่มีต่อสังคมได้เป็นอย่างดี

5.1.3. กิจกรรมสวดมนต์

กิจกรรมนี้มีผลดีในการเสริมสร้างสมาธิและจิตใจที่สงบให้กับนักเรียนโดยการฝึกท่องคำสวดทำให้เด็กๆ มีสติและสามารถจดจ่ออยู่กับปัจจุบัน ซึ่งช่วยลดความ พุ้งซ่านและทำให้พวกเขามีสมาธิในการเรียนหรือการทำกิจกรรมต่างๆ นักเรียนมีจิตใจที่สงบและสามารถควบคุมจิตใจในการทำ การบ้านและการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมสวดมนต์ ส่งเสริมให้เด็กๆ ฝึกสมาธิและมีจิตใจที่สงบซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการกับความเครียดและช่วยเสริมสร้างสมาธิในการทำงานและการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.4. กิจกรรมการเจริญจิตภาวนา

กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ สามารถควบคุมอารมณ์และฝึกการทำสมาธิ โดยให้มีสติและการพิจารณาถึงถึงอารมณ์ของตนเอง ทำให้มีจิตใจที่สงบและสามารถจัดการกับความเครียด การฝึกจิตภาวนาเสริมสร้างการควบคุมจิตใจ จากความคิดฟุ้งซ่าน และช่วยให้เด็กๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้และการทำงานกิจกรรมนี้ยังช่วยเสริมสร้างทักษะในการจัดการกับอารมณ์ และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีสติ พฤติกรรมที่ดีขึ้นส่งผลให้การดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นตามไปด้วย

5.1.5. กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญา

กิจกรรมนี้ช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์โดยใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาและการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ ฝึกการคิดวิเคราะห์จากมุมมองทางพุทธศาสนา และนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้กิจกรรมยังเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาการวิเคราะห์ปัญหา โดยการเข้าใจและหาวิธี แก้ไขปัญหาอย่างมีระบบทำให้นักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตที่ดีงาม

5.1.6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ

กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างการสะท้อนตนเอง โดยการพิจารณาและ ประเมินตนเอง ซึ่งช่วยให้เด็กๆ สามารถปรับปรุงพฤติกรรมและความคิดของตนเองได้ดีขึ้น การสะท้อนตนเองนี้ทำให้พวกเขามองเห็นข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงในชีวิตของตนซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่จะ เข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง และช่วยในการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรม ทำให้เข้าใจวิธีการปรับตัวและพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถเลือกทางที่ถูกต้องในการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับวัย

การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปกิจกรรม ทั้ง 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1. กิจกรรมสัญญาใจ 2. กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ 3. กิจกรรมสวดมนต์ 4. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา 5. กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญา 6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ และสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านศีล 2. ด้านสมาธิ และ 3. ด้านปัญญา ได้ดังนี้

5.1.7. การส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ด้านศีล: กิจกรรมสัญญาใจมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณค่าทางศีลธรรมในตัวนักเรียนโดยเฉพาะการรักษาคำพูดและการหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ควร ผลการศึกษาพบว่า เด็กๆ เริ่มมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและเคารพกฎระเบียบ ซึ่งทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเคารพตนเอง การทำกิจกรรมนี้ยังช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะรักษาสัจจะในทุกๆ ด้านของชีวิตและตระหนักถึงผลที่ตามมาจากการกระทำซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่มีวินัยในชีวิต

ด้านสมาธิ: การทำกิจกรรมสัญญาใจช่วยเสริมสร้างสมาธิให้กับนักเรียน โดยช่วยฝึกให้เด็กๆ จดจ่อและมุ่งมั่นในการทำสิ่งต่างๆ การฝึกให้ทำตามคำสัญญาในกิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความตั้งใจและสมาธิในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า เด็กๆ มีสมาธิในการทำบ้านและการเรียนรวมถึง

กิจกรรมอื่นๆ ได้ดีขึ้น ความสามารถในการจดจำและการฝึกความตั้งใจนี้ยังส่งผลให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันให้สำเร็จตามที่ตั้งใจ

ด้านปัญญา: กิจกรรมสัญญาใจช่วยเสริมสร้างการใช้ปัญญาในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยนักเรียนได้เรียนรู้ที่จะพิจารณาผลที่ตามมาจากการกระทำ ซึ่งส่งผลให้พวกเขามีวิจารณญาณที่ดีขึ้นและใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้นการทำกิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยสติและเหตุผล ผลการศึกษาพบว่าเด็กๆ มีทักษะในการใช้ปัญญาปรับปรุงพฤติกรรมตลอดจนในการเผชิญกับปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยสามารถเลือกวิธีที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.8. การส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ด้านศีล: กิจกรรมมารยาทชาวพุทธมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศีลธรรมในตัวนักเรียน โดยการฝึกฝนให้นักเรียนยอมรับในการเคารพผู้อื่นและปฏิบัติตามหลัก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักเรียนได้เรียนรู้ความสำคัญของการรักษาคำสอนและการเคารพผู้อื่น ซึ่งช่วยให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเคารพกฎระเบียบของสังคมมีพฤติกรรมที่ดีกับตัวเองและผู้อื่นในทุกสถานการณ์

ด้านสมาธิ: การฝึกมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างสมาธิและการควบคุมอารมณ์ในตัวนักเรียน โดยการฝึกสติและการจดจ่อกับการกระทำต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนสามารถตั้งสมาธิได้ดีขึ้นในดำรงชีวิตประจำวัน และมีความสามารถในการควบคุมจิตใจได้เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กๆ จดจ่อกับสิ่งที่ทำได้ดีขึ้นทำให้การเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านปัญญา: กิจกรรมมารยาทชาวพุทธช่วยเสริมสร้างการใช้เหตุผลและปัญญาในการตัดสินใจของนักเรียน โดยเรียนรู้ที่จะคิดก่อนพูดและใช้สติในชีวิตประจำวัน การฝึกนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการประเมินสถานการณ์และแก้ไขปัญหาทำให้เด็กๆ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักเรียนสามารถใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจได้ดีขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมในการตัดสินใจชีวิตได้อย่างมีสติและปัญญา ซึ่งทำให้พวกเขามีพฤติกรรมที่เหมาะสมและดำเนินชีวิตอย่างมีความเข้าใจในหลักธรรม

5.1.9. การส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์ช่วยปลูกฝังนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ด้านศีล: กิจกรรมสวดมนต์ช่วยเสริมสร้างการสำนึกในศีลธรรมและการปฏิบัติตามศีลในชีวิตประจำวันให้กับนักเรียน การสวดมนต์ทำให้นักเรียนมีจิตใจสงบและสามารถพิจารณาตัวเองได้ดีขึ้น ซึ่งช่วยให้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

สวดมนต์จะมีความสำคัญในการรักษาศีลมากขึ้นและสามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงอย่างมีสติ ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ดีและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์

ด้านสมาธิ: การสวดมนต์เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสมาธิและความสงบในจิตใจของนักเรียน โดยผ่านการฝึกสติและการจดจ่อกับการทำกิจกรรมต่างๆ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ฝึกสวดมนต์สามารถจดจ่อกับการเรียนและการทำการบ้านได้ดีขึ้นมีสมาธิในการทำงานและกิจกรรมอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การสวดมนต์ช่วยลดความฟุ้งซ่านและเพิ่มความสงบในจิตใจทำให้การทำงานทุกอย่างได้ดีมากขึ้นและนักเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีสติไม่ประมาท

ด้านปัญญา: การสวดมนต์ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในด้านพฤติกรรมและการแก้ไขปัญหาชีวิต เช่น การมีสติในการทำความดี การควบคุมอารมณ์ เป็นต้น การสวดมนต์ทำให้นักเรียนตระหนักถึงวิธีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและการทำสิ่งที่ดี การฝึกกิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมและประยุกต์ใช้คำสอนในสถานการณ์ต่างๆ ช่วยให้เกิดสติได้ดียิ่งขึ้นและมาพร้อมกับพฤติกรรมที่เหมาะสมตามหลักธรรมที่ได้เรียนรู้

5.1.10. การส่งเสริมกิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ด้านศีล: กิจกรรมเจริญจิตภาวนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการฝึกสติช่วยให้เด็กๆ เข้าใจและปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น การไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการทำความดีให้ถึงพร้อม กิจกรรมนี้ส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงการควบคุมอารมณ์และการปฏิบัติตนในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีสติ ทำให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและสามารถประยุกต์หลักธรรมในชีวิตจริงได้

ด้านสมาธิ: กิจกรรมเจริญจิตภาวนาเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างสมาธิและความตั้งใจในการทำสิ่งต่างๆ โดยผ่านการฝึกสมาธิที่ช่วยให้นักเรียนจดจ่อกับกิจกรรมต่างๆ ได้ดีขึ้น การฝึกสมาธิทำให้สามารถรับมือกับสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ในชีวิตได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและช่วยให้มีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความตั้งใจในทุกสถานการณ์

ด้านปัญญา: กิจกรรมเจริญจิตภาวนาเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการใช้สติในการตัดสินใจและการควบคุมอารมณ์ การฝึกสมาธิและการสะท้อนตนเองทำให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล กิจกรรมนี้ช่วยให้ เข้าใจการใช้ปัญญาประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ โดยผ่านการฝึกสมาธิที่สะท้อนตนเองทำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองเสริมสร้างทักษะในการใช้ปัญญาและวิจารณ์ญาณในการดำเนินชีวิต

5.1.11. การส่งเสริมกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ด้านศีล: กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังการรักษาศีลธรรมสู่คุณธรรมให้กับนักเรียน โดยผ่านการฝึกฝนการตระหนักถึงความสำคัญของหลักพุทธธรรม การฝึกกิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกชีวิตประจำวันด้วยการเข้าใจผลดีจากการรักษาศีล เช่น การพูดความจริงและการเปิดเผยตน ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต

ด้านสมาธิ: กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาได้เสริมสร้างสมาธิและความสงบให้กับนักเรียน โดยการฝึกสมาธิจากการทำกิจกรรม การฝึกสมาธิทำให้นักเรียนสามารถจดจ่อกับการเรียน การทำการบ้าน และการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการเรียนอีกด้วย ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีและทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจเป็นสมาธิ

ด้านปัญญา: กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญายังเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักเบญจศีลและการใช้เหตุผลในการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้ปัญญาในการพิจารณาตนเองและการตัดสินใจที่ดีขึ้นจากการฝึกสมาธิ ซึ่งช่วยให้นักเรียนนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีสติและเป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้นักเรียนมีการตัดสินใจที่ดีและปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างมีสติและเหตุผล

5.1.12. การส่งเสริมกิจกรรมชีวิตและจิตใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ด้านศีล: กิจกรรมชีวิตและจิตใจมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความตระหนักถึงการรักษาศีลในชีวิตประจำวันโดยการฝึกสติและการสะท้อนตนเอง นักเรียนสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของศีล กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้มีวินัยในการปฏิบัติตามศีล และสามารถปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับหลักธรรมในชีวิตจริง

ด้านสมาธิ: กิจกรรมชีวิตและจิตใจได้ช่วยเสริมสร้างสมาธิและความสงบในจิตใจของนักเรียนผ่านการฝึกสมาธิรักษาความสงบในช่วงเวลาที่เกิดความเครียด นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียนและทำการบ้านรวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานและสามารถลดความฟุ้งซ่านในชีวิตประจำวันมีจิตใจที่สงบและสามารถทำงานต่างๆ ด้วยความตั้งใจ

ด้านปัญญา: กิจกรรมชีวิตและจิตใจเสริมสร้างปัญญาในการตัดสินใจผ่านการฝึกมีสติและการสะท้อนตนเองซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิต การฝึกสมาธิและการฝึกจิตภาวนาในกิจกรรมนี้เสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมและช่วยให้นักเรียนได้ใช้ปัญญาในการตัดสินใจที่ดีมีเหตุผล ตลอดจนการการจัดการกับอารมณ์ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติและปัญญา

ตารางที่ 1.5 สรุปผลการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตาม
แนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

กิจกรรม	ศีล	สมาธิ	ปัญญา
1. กิจกรรมสัญญาใจ	การรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและเคารพกฎระเบียบ	มีสมาธิในการทำ การบ้านและการเรียน รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ	ใช้ปัญญาปรับปรุง พฤติกรรมตลอดจนใน การเผชิญกับปัญหาใน ชีวิตประจำวัน
2. กิจกรรมมารยาท ขาวพุทธ	มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเคารพ กฎระเบียบของสังคม มีพฤติกรรมที่ดีกับ ตัวเอง	ช่วยเสริมสร้างสมาธิ และการควบคุม อารมณ์ในตัวนักเรียน	มีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์และ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
3. กิจกรรมสวดมนต์	ตระหนักถึง ความสำคัญของการ รักษาศีล	ลดความฟุ้งซ่านและ เพิ่มความสงบในจิตใจ	ช่วยเสริมสร้างความ เข้าใจในหลักธรรมและ ประยุกต์ใช้คำสอน
4. กิจกรรมเจริญจิตภาวนา	ตระหนักถึงการ ควบคุมอารมณ์และ การปฏิบัติตน	เสริมสร้างความมั่นคง ทางจิตใจ	สะท้อนตนเองทำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ ไปใช้
5. กิจกรรมแสวงหาเหตุแห่งปัญญา	เสริมสร้างจิตสำนึก ชีวิตประจำวัน	เพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงานและการ เรียน	นำหลักธรรมมา ประยุกต์ใช้ได้อย่างมี สติ
6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ	ควบคุมพฤติกรรมและ มีความรับผิดชอบ	ลดความฟุ้งซ่านใน ชีวิตประจำวันมีจิตใจ ที่สงบ	การจัดการกับอารมณ์

5.2. การอภิปรายผล

5.2.1. การส่งเสริมกิจกรรมตามหลักสูตรคลินิกคุณธรรมในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ได้จัดกิจกรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสัญญาใจ, กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ, กิจกรรมสวดมนต์, กิจกรรมเจริญจิตภาวนา, กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญา และกิจกรรมชีวิตและจิตใจ ที่มีการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในมิติทั้งสามด้าน คือ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา เพื่อตอบสนองการพัฒนานักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนาและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ในด้านศีล กิจกรรมต่างๆ เน้นการปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียน โดยการทำกิจกรรมสัญญาใจ ช่วยเสริมสร้างการรักษาคำพูดและความรับผิดชอบในตัวเอง รวมทั้งการฝึกมารยาทชาวพุทธที่สอนนักเรียนเคารพผู้อื่นและปฏิบัติตนอย่างสุภาพ ในด้านสมาธิ กิจกรรมการสวดมนต์และกิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยฝึกสมาธิและความสงบในจิตใจผ่านการใช้เสียงและการตั้งใจซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถจดจ่อกับกิจกรรมต่างๆ และลดความฟุ้งซ่านได้ดีขึ้น โดยกิจกรรมเจริญจิตภาวนาส่งเสริมการฝึกสมาธิการพิจารณาอย่างละเอียดแยกแยะ ทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์และจิตใจในสถานการณ์ต่างๆ ในด้านปัญญา กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญาและกิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยเสริมสร้างการใช้ปัญญาในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน โดยการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการพิจารณาเหตุผลและผลที่ตามมา กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กๆ ฝึกการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รวมทั้งส่งเสริมให้พวกเขามีวิจยญาณในการแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยความมีสติและมีปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภณ (แช่หลี่) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรมผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $S.D. = 0.510$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร พบว่ามี 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการป้องกัน (Prevention) 2) รูปแบบการปรับปรุง (Improvement) 3) รูปแบบการเปลี่ยนแปลง (Change) และ 4) รูปแบบการพัฒนา (Development) ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (School) ชุมชน (Community) และผู้ปกครอง (Parent) โดยร่วมกันดำเนินการดังนี้คือ 1) สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง 2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 3) ส่งเสริมให้นักเรียน

นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม และ 4) เสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน นักศึกษาร่วมกับ หน่วยงาน สถานศึกษา และชุมชน

5.2.2. กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งในด้าน ศีลธรรมและสมาธิซึ่งมีการดำเนินการผ่านการฝึกฝนและการสะท้อนตนเองในหลายมิติ เช่น กิจกรรม สัญญาใจที่ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและสามารถรักษาคำพูดได้ ตามที่ตกลงไว้ ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้มีวินัยและการเคารพในคำพูดของตัวเอง นอกจากนี้ยังมีการฝึก มารยาทชาวพุทธที่ส่งเสริมการเคารพผู้อื่น และการทำกิจกรรมเช่นการสวดมนต์และการเจริญจิต ภาวนา ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกสมาธิและควบคุมจิตใจให้สงบเพื่อลดความเครียดและเพิ่มสมาธิ ในการทำกิจกรรมต่างๆการทำกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในด้านศีลธรรม เท่านั้น แต่ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านความรับผิดชอบและการใช้ปัญญาในการตัดสินใจ นักเรียน ได้ฝึกการวิเคราะห์และการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันซึ่งเสริมสร้างความเข้าใจใน หลักธรรมและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีสติและความเข้าใจ นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กๆ เข้าใจถึงความสำคัญของการรักษาศีล การไม่เบียดเบียนผู้อื่นและการทำความดีซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญใน การพัฒนาเป็นผู้มีจิตใจที่ดีและมีความรับผิดชอบในสังคมในขณะเดียวกันกิจกรรมที่เน้นการฝึกสมาธิ เช่น การสวดมนต์และการเจริญจิตภาวนา ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการทำงานหรือการเรียนรู้ และ สามารถจัดการกับอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้นจากการฝึกที่เป็นระบบและมีเป้าหมายในการ พัฒนาจิตใจและการปฏิบัติตามหลักธรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอรธพล ทองสง (2563) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นนโดยการ ฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม” กล่าวเกี่ยวกับผลจากการศึกษาวิจัยว่า 1. คุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนวัยรุ่นนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน สามารถเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความกตัญญู ด้านวินัย ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความสามัคคี ตามลำดับ 2. นักเรียนวัยรุ่นนที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมก่อนและหลังการเข้า รับการฝึกอบรมเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่าที มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคะแนนค่าเฉลี่ยของระยะหลังการฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของ นักเรียนวัยรุ่นนก่อนเข้ารับการฝึกอบรม 3. นักเรียนวัยรุ่นนหลังจากผ่านการเข้ารับการฝึกในหลักสูตร กลุ่มคลินิกคุณธรรม พบว่า มีพฤติกรรมดีขึ้นโดยเฉพาะในด้าน การมีวินัย ความสามัคคี ความกตัญญู การรู้จักตนเองได้เข้าใจตัวเอง การตรงต่อเวลา มีความอดทนและมีระเบียบมากขึ้น สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น ไม่เอาตนเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น สามารถนำหลักธรรมต่าง ๆ ไปแก้ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต และอยากให้มีค่ายการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ทุก ๆ ปี ควร เพิ่มเนื้อหาและใช้ระยะเวลาฝึกอบรมให้ยาวนานขึ้น

5.2.3. การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนหลักพุทธธรรม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา เป็นการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนามีความสำคัญในการบูรณาการทั้งศาสตร์ทาง วิทยาศาสตร์และการพัฒนาจิตใจเพื่อการดำเนินชีวิตที่สมดุลและมีสันติสุข โดยมีองค์ประกอบสำคัญ จากทั้งภายในและภายนอกที่ช่วยเสริมสร้างความสมดุลในชีวิตอย่างยั่งยืน ด้านศีล กิจกรรมที่เกี่ยวข้องช่วยเสริมสร้างจริยธรรมและการปฏิบัติตามหลักธรรม เช่น การรักษาศีล การรักษาคำพูด และการเคารพผู้อื่น ซึ่งเป็นการพัฒนากายภาพ(รูปธรรม)และจิตใจ(นามธรรม)ให้มีความรับผิดชอบในการกระทำและมีจิตสำนึกในการรักษาความดี การฝึกศีลในชีวิตประจำวันช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติตนที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาทักษะทางจิตได้อย่างเต็มที่ ด้านสมาธิ กิจกรรมที่เน้นการฝึกสมาธิ เช่น การสวดมนต์ การเจริญจิตภาวนา ช่วยให้เกิดความสงบในจิตใจและมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยการพัฒนาในด้านนี้สามารถเสริมสร้างความสามารถในการจดจ่อและมีสติในทุกการกระทำซึ่งส่งผลให้การเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในโลกแห่งความจริงเป็นไปด้วยดีทั้งในด้านการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ด้านปัญญา กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาปัญญา ได้แก่ การฝึกการคิด วิเคราะห์การใช้เหตุผลในการตัดสินใจและการเรียนรู้จากการสะท้อนตนเองการเรียนรู้ในด้านนี้ช่วยให้เกิดการตระหนักถึงผลจากการกระทำในชีวิตและสามารถใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาหรือเลือกเส้นทางที่ดีที่สุดในการดำเนินชีวิต การฝึกปัญญาช่วยเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจที่มีสติและเหตุผล ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้งด้านกายและจิตให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีสันติสุข ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร,ปชาบดี แยมสุนทร (2563) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธธรรม” กล่าวเกี่ยวกับผลจากการศึกษาวิจัยว่า การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนามีได้สอนให้แยกวิทยาศาสตร์ออกจากชีวิต “ศาสตร์” ที่เป็นวิทยาศาสตร์สามารถวัด หรือประเมินค่าได้อย่างแม่นยำตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ แต่ชีวิตหรือการดำเนินชีวิตเป็น นามธรรมประกอบด้วย รูปธรรมคือ กายหรือรูป สามารถจับต้องได้มองเห็นได้ วัดได้ด้วยหลักทาง วิทยาศาสตร์และอีกส่วนหนึ่งคือจิต ซึ่งเป็นนามธรรม การดำเนินชีวิตจะเกิดสันติสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ การศึกษาหรือการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ตามหลักของพระพุทธศาสนามีเหตุปัจจัยจากภายในและ ภายนอกมาประกอบกัน ตาเห็นรูปเกิดการรับรู้แล้วส่งต่อไปเป็นความรู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบรูป แล้ว เอาไปบันทึกไว้เป็นความจำ เรียก สัญญา แล้วเกิดการปรุงแต่งจิต เรียก สังขาร มีเจตจำนงทำอะไรกับ รูป เสียง กลิ่น นัตถ์เช่นชอบหรือไม่ชอบ เข้าไปหาหรือเดินหนี หรือ เข้าไปสัมผัส ชีวิตของมนุษย์จะ ดำเนินไปได้ด้วยดีต้องเรียนรู้ทั้งกายภาพหรือวิทยาศาสตร์และจิต โดยผ่านกระบวนการพัฒนาในทุก มิติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านสติปัญญาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ รวมถึงการจัดสัณฐานที่ดี ฉะนั้น กระบวนการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เราควรนำหลักพุทธธรรมมา บูรณาการเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้ารวมถึงการอยู่ ร่วมกันให้ได้อย่างสันติสุขต่อไป

5.3. ข้อเสนอแนะ

5.3.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมกิจกรรมแก่ผู้เรียนโดยภาครัฐควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาเยาวชนและการฝึกทักษะชีวิต เช่น การจัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และสติปัญญา เพื่อให้สังคมไทยมีความมั่นคงทั้งในด้านกายและจิตใจ เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

5.3.2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรมีการวิจัยศึกษาข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนแต่ละช่วงชั้นเพื่อให้การออกแบบกิจกรรมเหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษาของผู้เรียน ทำนี้การจัดกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ควรมีการออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรในทุกวิชาเรียน เพื่อให้เกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

กรมการศาสนา. (2530). พระไตรปิฎกฉบับหลวง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.(2566).รายงานสถิติคดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566.

กลุ่มคลินิกคุณธรรม. (2563). คู่มือพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม. สงขลา: โรงพิมพ์เอสปรีน (2004) จำกัด.

กลุ่มได้ร่วมพุทธธรรม.(2556).คู่มือพระวิทยากร.ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังนาวิทยา.

กลุ่มเพื่อชีวิตดีงาม สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ ความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์.(2559). คู่มือพระวิทยากร กลุ่มเพื่อชีวิตดีงาม:กระบวนการฝึกอบรมบนฐาน ไตรสิกขา และการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม.กรุงเทพมหานคร: แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์.

คัมภีร์วัชรเขื่อนขันธ. (2556).เด็กไทยในวังวนความรุนแรง.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). เทคนิคการใช้คำถาม พัฒนาการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 4). วีพริ้นท์.

ณัฐพรหม อินทุยศ. 2553. จิตวิทยาการศึกษา. เพชรบูรณ์ : สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเพชรบูรณ์.

ณัฐกร อินทุยศ. 2556. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : บริษัท วี. พรินท์ (1991) จำกัด.

ดุจเดือน พันธุนาวิน. (2543). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทิตนา แคมมณี, ศาสตรจารย์สอน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545

ทิตินา แคมมณี. 2560. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นุชลี อุปภัย. 2556. จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : บริษัท วี. พรินท์ (1991) จำกัด.

ประกายทิพย์ พิชัย ชซาพิมพ์ สัมมา วาสนา ดวงใจ ผกาทิพย์ สุระบุตร และศลาชนันท์ หงส์สวัสดิ์
(2562). การส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเยาวชน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและทีมเป็น
ฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี 2561(ฉบับพิเศษ), 124 – 125.

ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจและ
สังคม, กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน. (2542).

พงษ์อิศรา ประหยัดทรัพย์. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนา
คุณลักษณะผู้เรียนสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2539). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร, (พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์).
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต).(2543).พุทธธรรม.กรุงเทพ มหานคร:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2548). สู่การศึกษาแนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
พุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2549). พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่
11, กรุงเทพฯ:กลุ่มผู้สนใจศึกษาธรรม,บริษัท สหธรรมมิก จำกัด).

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต).(2558).พจนานุกรม พุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.(พิมพ์ครั้งที่
31).กรุงเทพมหานคร: ผลิติธัม

พระอรรถพล ทองสง. (2563). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นนโดยการฝึกอบรม
หลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม. วิทยานิพนธ์, สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่.

พระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชษฐ์ (2561). การศึกษากับการพัฒนาความเป็นมนุษย์. วารสารวิชาการ
สถาบันพัฒนาพระวิทยากร

พระมหาวิโรจน์ คุตติวิโร และ ปชาบดี แยมสุนทร. (2563). กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธธรรม. การ
ประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563.

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (แช่หลี่). (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ
วัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม
ของพระธรรมวิทยากร. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.

พุทธทาสภิกขุ. (2542). พุทธประวัติจากพระโอษฐ์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อรุณ
วิทยา.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2553. เอกสารชุดวิชาจิตวิทยาและวิทยาการการเรียนรู้ หน่วยที่ 1-
7 เล่ม 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา อักษร A-L. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์
ลักษณ์ สรวิวัฒน์. 2557. จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.

วรรณิ ลิ้มอักษร. 2551. จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา : บริษัทนำศิลป์โฆษณาจำกัด.

วสันต์ สว่างศรีงาม (2556). สร้างทักษะให้ผู้เรียนพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. วารสาร School In Focus,
4(11), 4-7.

วารสาร Ignite Thailand เล่ม 1. (2563). บทบาทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ศูนย์วิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2013). พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ.
กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมยศ ชิตมงคล . (2549). “Brain-Based Learning กับการจัดการเรียนการสอนยุคปฏิรูป.”

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันพัฒนาพระวิทยากร สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ
พระศาสนา พระมหากษัตริย์.(2560).คัมภีร์พระวิทยากร หลักสูตรพระวิทยากร กระบวน
ธรรม.(มปป.).

สถาบันพัฒนาพระวิทยากร สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ
พระศาสนา พระมหากษัตริย์.(2560).คัมภีร์พระวิทยากร หลักสูตรพระวิทยากร บรรยาย
ธรรม.(มปป.).

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). นวโกวาท. พิมพ์ครั้งที่ 78. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 9(2545 - 2549). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสหนึ่ง
ปี 2563.

สุทธิพร บุญส่ง. คุณธรรม จริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. (2549). กรุงเทพฯ: ทริบเพิลเอ็ด
ดูเคชั่น จำกัด.

สุนีย์ ภูพันธ์, แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : The Knowledge
Center, 2546

สุนน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สุนน อมรวิวัฒน์. การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์. (2547). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
โครงการกิตติเมธีสาขาศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์. 2549. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และปฏิบัติการ.
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541).จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณา สถาอานันท์ และ ชาญณรงค์ บุญหนุน.(2554).

โสริช โพธิแก้ว.(2535).จิตศึกษากับชีวิต.กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หน่วยศึกษานิเทศก์. (2562). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

อารมณกับจริยศาสตร์.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิภาษา.

อารี พันธมณี. 2546. จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ไยไหม เอ็ดดูเคท.

เอมอร กฤษณะรังสรรค์. 2546. การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้.กรุงเทพมหานคร:สถาบันราชภัฏ
สวนสุนันทา.

บุคลากรกรม รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา

พระครูประภัสสรสีโลโสภณ เจ้าคณะตำบลสะเดา (ธ)

พระครูสมุห์อรรถพล อธิปญโญ เจ้าอาวาสวัดภูเขาลง, ประธานกลุ่มคลินิกคุณธรรม

พระอาจารย์ณัฏฐ์ อธิสทโธ รองประธานกลุ่มคลินิกคุณธรรม

นายพิจิตร ศิริ (เปรียญธรรม 6 ประโยค) อนุศาสนาจารย์ เรือนจำอำเภอนาทวี

กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนจำนวน

นายณกรณ์ เรืองเพ็ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

นางปรียา นวลหอม รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

นางสาวจิรภา แซ่อั่ว รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

นายพนทวัชร ฆมานระโตะ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

กลุ่มนักเรียน

เด็กหญิงสิตานันท์ ศรีวิเชียร นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

เด็กชายสืบสกุล สหะวิริยะ นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

เด็กหญิงอัญญณณิ โกสี นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

เด็กหญิงธันย์ยา ศศิพัฒน์จันดำ นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

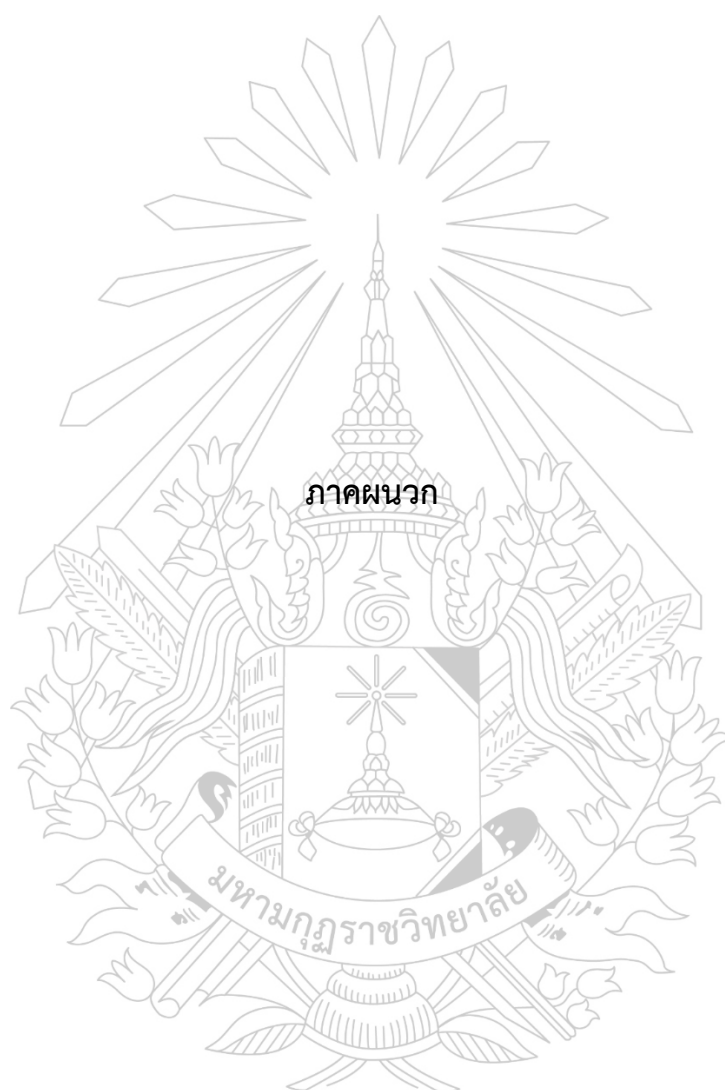
กลุ่มผู้ปกครอง

นายวรณัฏฐ์ บุญราศรี ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

นางสาวปิ่นอนงค์ คงเดิม ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

นางกัญญา ธรรมโม ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

นางสาวพัชรภรณ์ เพ็ชรจำเนียร ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

พระเมธีวชิราภีรัต,ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
ผศ.ดร.สันติ อุณจะนำ	อาจารย์ประจำ มมร. วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
ดร.บุญส่ง ทองเอียง	อาจารย์ประจำ มมร. วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช โทร. ๐-๗๔๘๐-๔๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๕

วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.สันติ อุนจะนำ

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. ที่ปรึกษา นั้น

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๐ ม.ค. ๖๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๔๘๐-๔๑๒๙

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๕

วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.บุญส่ง ทองเอียง

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. ที่ปรึกษา นั้น

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- ทศ
- ชิน ๑๗๓๗๐๗๗๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโศกราช โทร. ๐-๗๔๘๐-๔๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๕

วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระเมธีวชิราภิต, ผศ.ดร.

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. ที่ปรึกษา นั้น

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- ทธน /
- อิศร์ /
พระเมธีวชิราภิต

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวม

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพู อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๕๐-๕๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูประภัสสรสัสโสภณ

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคณิศรตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tassaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบรรชิตวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบรรชิตวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๕๐-๕๑๒๔

๑๑
พระครูประภัสสรสัสโสภณ
(พระครูประภัสสรสัสโสภณ)

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพูน อำเภอพระพรหม
จังหวัดศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๔-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูสมุทรธรรพคุณ ธีรปัญญา

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียน เทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban ๑ Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๘

ยินดีให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสมุทรธรรพคุณ ธีรปัญญา)

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพู่ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เรียน พระอาจารย์ณัฐ ธีรสุโข

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban ๑ Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ผู้ต้องขอเอกสาร
ดร. (พระภิกษุ ธีรสุโข)

ที่ อว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๕๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายพิจิตร์ ศิริ

ด้วย นายวิจิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิจิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๕๐-๙๑๒๘

วิจิต/วิจิต ศิริ
(นายพิจิตร์ ศิริ)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสคราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร ๐-๒๕๕๐-๐๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายณกรณ์ เรืองเพ็ง

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคตินุกูลธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียน เทศบาล ๑ บ้านสะเคา อำเภอสะเคา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhism-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban ๑ Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูพรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิจิต ศรี ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพราหมเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

Ami

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสโกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

ໂທ. ໐-໗໕໕໐-໔໑໒໕

นัดออกของปลาแซลมอน

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครปฐม ๗๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๑๑๒๔-๔ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางปรียา นวลหอม

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban ๑ Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๑๑๒๔

อ.พิชญ์น้อม
ทพ.ร.๗ ทพ.ทพ.

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพู อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๔-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวจิรภา แซ่อิว

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียน เทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban ๑ Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๔

ฉันได้ถามคุณเองแล้ว
วิจิต 11/3/68
(นางสาวจิรภา แซ่อิว)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพุ อำเภอบรรพตพิสัย

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร: 0-2640-4664-67 www.ssc.mbu.ac.th

ที่ ๒๖ ๙๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายธนทวีธร หมานระโตะ

ด้วย นายวิฑิต ศิริ นักศึกษานิเทศศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคณิศุทธธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียน เทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban ๑ Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบรรจยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพราหมเพื่อโปรดให้ความอ่อนเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

Imi

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ศาสตราจารย์ ดร. วราวุธ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ที่ อว ๗๔๒๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอมะขาม
จังหวัดนครราชสีมา ๔๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๑๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายวรฉัตร บุญราศรี

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์
เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียน
เทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-
based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District,
Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ
วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๑๑๒๔

ยืนยันให้ข้อมูลเฉพาะนี้

(รศ.ดร.)

(ทพ.ดร.นพ.บุญวาทย์)

ที่ ฮว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๕๐-๕๑๒๕-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย

เจริญพร นางสาวปิ่นอนงค์ คงเดิม

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)" โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๕๐-๕๑๒๕

จึงได้ให้ความอนุเคราะห์
นางสาวปิ่นอนงค์ คงเดิม

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๔-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวพัชราภรณ์ เพ็ชรจำเนียร

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๔

ยื่นใส่ในความอนุเคราะห์นี้
พัชราภรณ์

(นางสาว พัชราภรณ์ เพ็ชรจำเนียร)

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๔๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพู อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางกัญญา ธรรมโม

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๔

ให้ดวงอนุดราห์

(นางกัญญา ธรรมโม)

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร เด็กหญิงฉันทยา ศิปปันจันตา

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๘

วันที่ ๑๒ มี.ค. ๒๕๖๘

เด็กหญิงฉันทยา ศิปปันจันตา

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร เด็กหญิงอัญญณณ์ โกส

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์
เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียน
เทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-
based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District,
Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ
วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสครราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๙๑๒๔

ข้าพเจ้าได้สัมภาษณ์
เด็กหญิง อัญญณณ์ โกส

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาพัว อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๕๐-๙๑๕๔-๕๕ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร เด็กชายสืบสกุล สหะวิริยะ

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District, Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสครราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกศึกษา

โทร. ๐-๗๕๕๐-๙๑๒๘

๙
ยินดี/พระพรหม

ได้ทบทวนแล้ว สหะวิริยะ

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๐๘๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลบางพุ อำเภอยะพริง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๕๐-๕๕๕๕-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสัมภาระเชิงลึกเพื่อการวิจัย
เจริญพร เด็กหญิงสิดานันท์ ศรีวิเชียร

ด้วย นายวิชิต ศิริ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์
เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียน
เทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอยะพริง จังหวัดสงขลา (Promoting Student Activities through Buddhist-
based Moral Clinic Curriculum: A Case Study of Tessaban 1 Ban Sadao School, Sadao District,
Songkhla Province)” โดยมี พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านโปรดอนุญาตให้ นายวิชิต ศิริ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาระ) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำ
วิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๕๐-๕๑๒๘

เด็กหญิงสิดานันท์ ศรีวิเชียร

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์
: กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ผู้วิจัยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

(.....) กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา

(.....) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา

(.....) กลุ่มนักเรียน

(.....) กลุ่มผู้ปกครอง

1) ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี ที่อยู่บ้าน/วัด

เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....ตำบล/แขวง

.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....เบอร์

โทรศัพท์.....E-mail.....

2) ระดับการศึกษา.....

3) สถานที่ทำงาน.....

4) ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้าน
สะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ท่านทราบเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อย่างไร?

2.1 ท่านมองว่า (กิจกรรมสัญญาใจ) ช่วยปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียนได้อย่างไร?

.....

.....

.....

2.2 (กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ) ช่วยเสริมสร้างความอ่อนน้อมถ่อมตนและการปฏิบัติตนอย่าง
เหมาะสมแก่นักเรียนอย่างไร?

.....

.....

.....

2.3 ท่านมองว่า (กิจกรรมสวดมนต์) ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิและจิตใจที่สงบขึ้นอย่างไร?

.....

.....

.....

2.4 (การเจริญจิตภาวนา) ช่วยให้นักเรียนฝึกสมาธิและการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นอย่างไร?

.....

.....

.....

2.5 (กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญา) ช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร?

.....

.....

.....

2.6 (กิจกรรมชีวิตและจิตใจ) ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสะท้อนตนเองเกี่ยวกับชีวิตอย่างไร?

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

3.1 ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนอย่างไร?

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านสมาธิ) มีผลต่อการจดจ่อและความตั้งใจของนักเรียนอย่างไร?

.....

.....

.....

3.3 กิจกรรมสัญญาใจส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างไร?

.....

.....

.....

4.1 ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักเรียนอย่างไร?

.....

.....

.....

4.2 ท่านคิดว่ากิจกรรมมารยาทชาวพุทธส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พัฒนา (ด้านสมาธิ) ระหว่างการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ อย่างไร?

.....

.....

.....

4.3 ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมและการใช้เหตุผลอย่างไร?

.....

.....

.....

5.1 ท่านคิดว่ากิจกรรมสวดมนต์ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ปฏิบัติตาม (ด้านศีล) ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร?

.....

.....

.....

5.2 ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านสมาธิ) ช่วยให้นักเรียนมีความสงบและจดจ่อได้อย่างไร?

.....

.....

.....

5.3 ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจคำสอนในพุทธศาสนาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร?

.....

.....

.....

6.1 ท่านคิดว่ากิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีความรับผิดชอบในพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ (ด้านศีล) อย่างไร?

.....

.....

.....

6.2 ท่านมองว่ากิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีความตั้งใจและ(ด้านสมาธิ) ที่มั่นคงในชีวิตประจำวันอย่างไร?

6.3 ท่านมองว่ากิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน และการนำ (ด้านปัญญา) มาใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัด สงขลา อย่างไร?

7.1 ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญาแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในการรักษาศีลอย่างไร?

7.2 กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญาส่งผลต่อการพัฒนา(ด้านสมาธิ) และความสงบของจิตใจในนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อย่างไร?

7.3 กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญาส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เข้าใจหลักธรรมคำสอนและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร (ด้านปัญญา)?

8.1 กิจกรรมชีวิตและจิตใจส่งผลต่อการสร้างวินัยและความรับผิดชอบในพฤติกรรม (ด้านศีล) ของ นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อย่างไร?

8.2 ท่านมองว่ากิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยสร้างควมมี (ด้านสมาธิ) และความสงบให้กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร?

8.3 กิจกรรมชีวิตและจิตใจส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เข้าใจหลักธรรมและนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างไร (ด้านปัญญา)?

ตอนที่ 4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

กราบขอขอบคุณ/อนุโมทนา ในความเมตตาอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล

วิชิต ศิริ

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

CVI : (Content Validity Index)

จากผู้เชี่ยวชาญผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณศึกษา

โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ข้อคำถาม	ผลการตัดสินใจ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	CVI	การแปลผล
1. ท่านทราบเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อย่างไร?					
ท่านมองว่า (กิจกรรมสัญญาใจ) ช่วยปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียนได้อย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
(กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ) ช่วยเสริมสร้างความอ่อนน้อมถ่อมตนและการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมให้แก่ นักเรียนอย่างไร?	3	3	4	0.83	สอดคล้อง
ท่านมองว่า (กิจกรรมสวดมนต์) ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิและจิตใจที่สงบขึ้นอย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
(การเจริญจิตภาวนา) ช่วยให้นักเรียนฝึกสมาธิและการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นอย่างไร?	4	4	3	0.91	สอดคล้อง
(กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญา) ช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
(กิจกรรมชีวิตและจิตใจ) ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสะท้อนตนเองเกี่ยวกับชีวิตอย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง

ข้อคำถาม	ผลการตัดสินใจ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	CVI	การแปลผล
1. ข้อมูลเกี่ยวกับส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์					
ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนอย่างไร?	4	4	3	0.91	สอดคล้อง
ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสัญญาใจแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านสมาธิ) มีผลต่อการจดจ่อและความตั้งใจของนักเรียนอย่างไร?	3	4	4	0.91	สอดคล้อง
กิจกรรมสัญญาใจส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักเรียนอย่างไร?	4	3	4	0.91	สอดคล้อง
กิจกรรมมารยาทชาวพุทธส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พัฒนา (ด้านสมาธิ) ระหว่างการเรียนรู้หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ อย่างไร?	3	4	4	0.91	สอดคล้อง
ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมมารยาทชาวพุทธแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมและการใช้เหตุผลอย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง

ข้อความคำถาม	ผลการตัดสินใจ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	CVI	การแปลผล
กิจกรรมสวดมนต์ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ปฏิบัติตาม (ด้านศีล) ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร?	4	3	3	0.83	สอดคล้อง
ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านสมาธิ) ช่วยให้นักเรียนมีความสงบและจดจ่อได้อย่างไร?	3	4	4	0.91	สอดคล้อง
ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมสวดมนต์แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านปัญญา) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจคำสอนในพุทธศาสนาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
กิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยปลูกฝังให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีความรับผิดชอบในพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ (ด้านศีล) อย่างไร?	4	4	3	0.91	สอดคล้อง
ท่านมองว่ากิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีความตั้งใจและ (ด้านสมาธิ) ที่มั่นคงในชีวิตประจำวันอย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
ท่านมองว่ากิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน และการนำ (ด้านปัญญา) มาใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง

ข้อความคำถาม	ผลการตัดสินใจ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	CVI	การแปลผล
ท่านคิดว่าการส่งเสริมกิจกรรมเสียงเทียนแห่ง ปัญญาแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (ด้านศีล) ช่วย ปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในการรักษาศีลอย่างไร?	4	3	4	0.91	สอดคล้อง
กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญาส่งผลต่อการพัฒนา (ด้านสมาธิ) และความสงบของจิตใจในนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา อย่างไร?	3	4	3	0.83	สอดคล้อง
กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญาส่งเสริมให้นักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เข้าใจหลักธรรมคำสอนและนำมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร (ด้าน ปัญญา)?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
กิจกรรมชีวิตและจิตใจส่งผลต่อการสร้างวินัยและ ความรับผิดชอบในพฤติกรรม (ด้านศีล) ของ นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา อย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
ท่านมองว่ากิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยสร้างความ มี (ด้านสมาธิ) และความสงบให้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง
กิจกรรมชีวิตและจิตใจส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียน เทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัด สงขลา เข้าใจหลักธรรมและนำมาใช้แก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร (ด้านปัญญา)?	4	4	4	1.00	สอดคล้อง

ที่ จว. ๐๐๗๐/๒๕๖๔

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง: การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

TITLE: PROMOTING STUDENT ACTIVITIES THROUGH BUDDHIST-BASED MORAL CLINIC CURRICULUM: A CASE STUDY OF TESSABAN 1 BAN SADAU SCHOOL, SADAU DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

นายวิชิต ศิริ

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ วันพุธที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๓๓/๒๕๖๔ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่อลวงเบียดเบียนสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๑ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ออกให้ ณ วันที่ ๒ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นายวิชิต ศิริ
วัน เดือน ปี เกิด	7 พฤษภาคม 2536
สถานที่เกิด	อำเภอ นาทวี จังหวัด สงขลา
ประวัติการศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดไผ่ดำ แผนกสามัญศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จ.นครปฐม ธรรมศึกษาชั้นเอก โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดกฤษณเวฬุพุทธาราม เปรียญธรรม 3 ประโยค สำนักเรียนวัดกฤษณเวฬุพุทธาราม
ที่อยู่ปัจจุบัน	46 ถนนสาครมงคล ตำบล หาดใหญ่ อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ผลงานตีพิมพ์	บทความวิชาการ เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนา เยาวชนในด้านการศึกษายุคดิจิทัล APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF IDDHIPADA FOR YOUNG PEOPLE IN DIGITAL EDUCATION
รางวัลที่ได้รับ	ครูดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2567 สังกัด เทศบาลเมืองสะเดา